Aneks nr 9

do umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność nr 00012.UM16.6572.20010.2023 z dnia 17.01.2024 r.

zawarty w dniu 22.06.2026 **r. w Szczecinie**

pomiędzy

Województwem Zachodniopomorskim

z siedzibą w Szczecinie, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 40, 70-421 Szczecin,

reprezentowanym przez Zarząd Województwa, w imieniu którego działają:

1) B. Jaroszewicz – Członek Zarządu,

2) M. Kopczyński – Członek Zarządu,

zwanym dalej **„Zarządem Województwa”**,

a

Stowarzyszeniem Lokalnej Grupy Działania ”Siła w Grupie”

z siedzibą w Gościnie, przy ul. IV Dywizji WP 58, 78-120 Gościno,

NIP 6711732019,

numer KRS 0000254219

reprezentowanym przez:

1) Jarosław Osiński – Prezes;

2) Elżbieta Kuczma – Wiceprezes;

zwanym dalej **„LGD”**,

– razem zwanymi dalej **„Stronami”**, o następującej treści:

§ 1.

W umowie o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność nr **00012.UM16.6572.20010.2023** z dnia **17.01.2024 r.**, zawartej pomiędzy Zarządem Województwa a LGD, wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 5:

ust 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Wysokość środków finansowych na wdrażanie LSR, w ramach:

1) PS WPR ustala się na: **1 500 000,00 euro** (słownie euro: jeden milion pięćset tysięcy 00/100), w tym: **825 000,00 euro** (słownie euro: osiemset dwadzieścia pięć tysięcy 00/100) ze środków EFRROW;

2) programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego ustala się na: **941 485,61 euro** (słownie euro: dziewięćset czterdzieści jeden tysięcy czterysta osiemdziesiąt pięć 61/100),
w tym:

a) .....euro (słownie euro:.....) ze środków EFRR, na realizację celów szczegółowych programu regionalnego ustala się na:[i]

- cel szczegółowy (....).....: ..... euro (słownie euro: .....)[3],
- cel szczegółowy (....).....: ..... euro (słownie euro: .....)[3];

b) **941 485,61** euro (słownie euro: dziewięćset czterdzieści jeden tysięcy czterysta osiemdziesiąt pięć 61/100) ze środków EFS+, na realizację celów szczegółowych programu regionalnego ustala się na: [3]

- cel szczegółowy (CP4.G) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej: **941 485,61 euro** (słownie euro: dziewięćset czterdzieści jeden tysięcy czterysta osiemdziesiąt pięć 61/100)[3],
- cel szczegółowy (....).....: ..... euro (słownie euro: .....)[3].”

2) Załącznik nr 1 do Umowy - LSR wraz z załącznikami w wersji papierowej, otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 1 do niniejszego Aneksu.

§ 2.

Pozostałe warunki Umowy nie ulegają zmianie.

§ 3.

Aneks został sporządzony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach - po jednym egzemplarzu dla każdej ze Stron / ~~Aneks został sporządzony i zawarty w formie elektronicznej~~[1].

§ 4.

Aneks obowiązuje od dnia zawarcia.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA	LGD
CZŁONEK ZARZĄDU Bogdan Jaroszewicz 1.....	LGD "Siła w Grupie" PREZES 1.....Jarosław Osiński.....
CZŁONEK ZARZĄDU Marcin Łapeziński 2.....	WICEPREZES Elżbieta Kydzma 2.....

Stowarzyszenie LGD "Siła w Grupie"
ul. IV Dywizji WP 58, 78-120 Gościno
tel. 94 35 133 71
NIP: 671 173 20 19 REGON: 320202167

[1] Skreślić jeżeli nie dotyczy
[3] Jeśli dotyczy

GŁÓWNY SPECJALISTA
w Wydziale Programów Rozwoju
Obszarów Wiejskich
Jolanta Szczepańska-Szeszko

Załącznik nr 1 do Aneksu nr 3 do umowy
nr 00012.UM16.6572.2001.2023

Fundusze Europejskie | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską

Załącznik nr 1
do uchwały nr 06/Z/2026
z dnia 18.06.2026 r.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2023 – 2027 Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie"

str. 1-76

GŁÓWNY SPECJALISTA
w Wydziale Programów Rozwoju
Obszarów Wiejskich
Jolanta Szczepańska-Szeszko

str. 1-76

LGD "Siła w Grupie"
PREZES
Jarosław Osiński

Czerwiec 2026 r.

WICEPREZES
Elżbieta Kuczma

Stowarzyszenie LGD "Siła w Grupie"
ul. IV Dywizji WP 58, 78-120 Gościno
tel. 94 35 133 71
NIP: 671 [illegible] REGON: 320402157

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.
"Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność" współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 19.1 Wsparcie przygotowawcze
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2023-2027

1.

Spis treści 2

Część I

Struktura LSR

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego 3

Rozdział II.Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR 8

Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR 10

Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR 14

Rozdział V. Spójność, komplementarność i synergia 42

Rozdział VI. Cele i wskaźniki. 52

Rozdział VII.Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru 57

Rozdział VIII.Plan działania 59

Rozdział IX. Plan finansowy LSR. 61

Rozdział X. Monitoring i ewaluacja 62

Wykaz wykorzystanej literatury 69

Załączniki do LSR 70

Załącznik nr 1 do LSR – Cele i przedsięwzięcia 70

Załącznik nr 2 do LSR – Plan działania 71

Załącznik nr 3 do LSR - Budżet LSR 75

Załącznik nr 4 do LSR - Plan wykorzystania budżetu LSR 76

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1.1. NAZWA LGD I FORMA PRAWNA

Lokalna Grupa Działania posiada status stowarzyszenia i działa pod nazwą Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie". Jest to stowarzyszenie „specjalne" posiadające osobowość prawną, jest partnerstwem trójsektorowym, w którego skład wchodzą instytucje publiczne, lokalni partnerzy sektora społecznego, gospodarczego oraz mieszkańcy.

LGD działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o Stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.) oraz w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U.2015 poz. 378) i Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Nadzór nad LGD sprawuje Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego. Stowarzyszenie zostało zarejestrowane pod numerem 0000254219, REGON: 320202167 w Krajowym Rejestrze Sądowym w Koszalinie w dniu 30.03.2006 r.

1.2. OPIS PROCESU TWORZENIA PARTNERSTWA

Powoływanie Lokalnej Grupy Działania przebiegało wieloetapowo. Celem powstania LGD było przygotowanie mieszkańców terenów wiejskich do skorzystania ze środków unijnych na wsparcie rozwoju wsi. Z inicjatywą utworzenia partnerstwa wystąpiła gmina Gościno zapraszając do współpracy sąsiednie gminy, które spełniały określone przez Ministerstwo Rolnictwa warunki uczestnictwa w I i II schemacie PPL LEADER+. Następnie, 23 września 2005 roku, zorganizowano w Zespole Szkół w Gościnie Konferencję Inauguracyjną wdrażania projektu pod nazwą "Siła w Grupie", na którą zaproszono 101 osób. Przeprowadzono intensywną akcję promocyjną Programu „LEADER+", w rezultacie której zebrano ponad 60 osób gotowych do podjęcia działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.. Były to osoby prywatne chcące pracować społecznie na rzecz swoich środowisk, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele samorządów, rolnicy oraz niewielka grupa przedsiębiorców, którzy wykazali się najmniejszą aktywnością. W wyniku ich pracy opracowano Zintegrowaną Strategię Rozwoju Lokalnego. W rezultacie tych działań, na Zebraniu Założycielskim w dniu 20.12.2005 roku 28-osobowa grupa powołała w oparciu o ustawę o stowarzyszeniach Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie". Stowarzyszenie to jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach nie zarobkowych. Nazwa Stowarzyszenia jest prawnie zastrzeżona. Stowarzyszenie jest osobą prawną i zostało wpisane do KRS pod numerem 0000254219 w Sądzie Rejonowym w Koszalinie w dniu 30.03.2006. Stowarzyszenie swoim działaniem obejmowało gminy: Gościno, Rymań, Siemyśl, Dygowo, Kołobrzeg Ustronie Morskie, Karlino, Białogard oraz obszar Rzeczpospolitej Polskiej. Dla właściwej realizacji swoich celów, Stowarzyszenie może prowadzić działalność poza granicami Rzeczpospolitej Polskiej.

Po zrealizowaniu II schematu podjęto kroki w celu dokonania zmian umożliwiających Stowarzyszeniu uczestnictwo w realizacji podejścia Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013. Zdefiniowano na nowo cele strategiczne i operacyjne określając w ten sposób aktualne potrzeby oraz sposób ich zaspokajania zarówno przez przyszłych wnioskodawców jak i samą Lokalną Grupę Działania i jej uczestników, partnerów społeczno-gospodarczych oraz samorządowych. Po weryfikacji wniosku o wybór LGD oraz aktualizacji załączników, decyzją Urzędu Marszałkowskiego zostaliśmy wybrani do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013. Uroczyste podpisanie umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR odbyło się na Zamku w Szczecinie 07.07.2009 roku.

W naborze do nowego okresu programowania, decyzją Urzędu Marszałkowskiego Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Siła w Grupie", została ponownie wybrana do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020.

3

Uroczyste podpisanie umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność odbyło się w Szczecinie 16.05.2016 roku

Doświadczenie LGD

Stowarzyszenie LGD realizowało Zintegrowaną Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich w okresie programowania 2004-2006 w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006". W ramach tego programu 19.06.2006 roku Stowarzyszenie złożyło wniosek do Schematu II na realizację projektu pod nazwą „Aktywność siłą rozwoju wsi" na kwotę 690.456,00 złotych. Umowa na realizację projektu z Fundacją Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA została podpisana 09.03.2007 roku. W ramach tego projektu zrealizowano m.in.: przeszkolenie komputerowe i obsługa Internetu, szkolenie w zakresie możliwości produkcji i wykorzystania roślin na cele energetyczne, kurs agroturystyczny, kursy językowe (j. niemiecki, j. angielski), szkolenie dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków z funduszy UE, wyjazd studyjny producentów rolnych do LGD Strittmatter Lande, V – COTTBUS, promocja produktów lokalnych i wyrobów rękodzielniczych w trakcie Dożynek gminnych, opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową na około 30 km trasy rowerowej po nasypie zlikwidowanej wąskotorówki oraz remontu dwóch kościołów, opracowano analizy i ekspertyzy dla przedsiębiorców, przeszkolono zarząd, personel LGD oraz lokalnych liderów w zakresie przygotowania i realizacji projektów, w ramach promocji Lokalnej Grupy Działania.

W okresie 2007-2013 Stowarzyszenie LGD „Siła w Grupie" zdobywało kolejne doświadczenie podczas realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Zatwierdzony w umowie ramowej z dnia 07.07.2009 roku, budżet całkowity na realizację LSR wynosił 7 182 292,00 zł w wyniku uzyskania środków dodatkowych, zwiększony do kwoty 9 034 685,84 zł realizowany został zgodnie z przyjętym planem. Beneficjentami środków były gminy członkowskie, organizacje pozarządowe, parafie, przedsiębiorcy, rolnicy oraz osoby fizyczne. Zrealizowano dwa projekty współpracy. Projekt „ I Leaderowskie Igrzyska Zachodniopomorskiego" realizowany był przez 11 partnerów. Projekt współpracy „Nordic Walking Park Pomorza Środkowego" zrealizowano ze Środkowopomorską Grupą Działania". W ramach prac projektowych łącznie zostało oznakowanych w 19 gminach 342 km tras nordic walking za pomocą tablic opisowo-poglądowych z mapami tras i ćwiczeniami, a także znaków kierunkowych. Na terenie naszego obszaru powstały trasy o długości 154 km. Na funkcjonowanie lgd i nabywanie umiejętności i aktywizację przewidziano 1575741,34. W wyniku realizacji LSR zostały osiągnięte cele ogólne i szczegółowe zawarte w strategii, związane z rozwojem naszego obszaru. Stopień wykorzystania budżetu przeznaczonego na Wdrażanie LSR wyniósł 83,46%, na Wdrażanie Projektów Współpracy 95,3%, Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizację 86,41%. LGD „Siła w Grupie" zorganizowało dwa wyjazdy w ramach realizacji planów KSOW z działania 3.5 pomoc techniczna dla współpracy międzyterytorialnej i transnarodowej, dotyczącej promocji produktów regionalnych przez podmioty działające na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego do Brukseli na Targi „Fete du folklore" w 2009 roku i w 2010 roku. W ramach projektów promowane były produkty: ogórek kołobrzeski, miód drahimski, paprykarz szczeciński, konfitura z płatków i owoców róży, koreczki śledziowe Neptuna, chleb razowy pokrzywieński i inne. Uznane produkty w regionie zaprezentowane zostały na targach międzynarodowych w Brukseli. W okresie 2014-2020 Stowarzyszenie LGD „Siła w Grupie" realizowało kolejne działania wynikające z realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Zatwierdzony w umowie ramowej z dnia 16.05.2016 roku, budżet całkowity na wdrażanie LSR wynosił łącznie ze środkami dodatkowymi 2.185.449,28 € realizowany został zgodnie z przyjętym planem. Beneficjentami środków były gminy członkowskie, organizacje pozarządowe, parafie, przedsiębiorcy, rolnicy oraz osoby fizyczne. LGD posiada również doświadczenie realizacji projektów partnerskich. W latach 2016 -2022 zrealizowano trzy projekty współpracy. Projekt „ SAS" realizowany był przez 11 partnerów, międzynarodowy projekt współpracy „PSDP" zrealizowano z 5 partnerami oraz projekt MAK realizowany z 3 partnerami. W ramach prac projektowych wybudowano 8 altan, 14 placów zabaw / siłowni zewnętrznych na terenie każdej z gmin. W wyniku realizacji LSR zostały osiągnięte cele ogólne i szczegółowe zawarte w strategii, związane z rozwojem naszego obszaru. Stopień wykorzystania budżetu przeznaczonego na Wdrażanie LSR wyniósł 88,89%.Realizacja dotychczasowych działań Stowarzyszenia LGD "Siła w Grupie" przyczyniła się do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru, miała

4.

wpływ na aktywizację społeczną oraz rozwój gospodarczy. Wszystkie działania były podejmowane dla naszego społeczeństwa przy jego aktywnym udziale, zgodnie ze zgłaszanymi w różnych formach swoje potrzeby i propozycje na każdym etapie przygotowania i realizacji zadań poszczególnych programów. LGD nadal będzie nieustająco poszerzać i pogłębiać zaangażowanie lokalnej społeczności i zachęcać do udziału we wdrażaniu LSR, poprzez udział członków w życiu stowarzyszenia między innymi: warsztatach refleksyjnych, imprezach integracyjnych, szkoleniach czy walnych zebraniach członków. Dotychczasowe działania LGD pokazują, że udało się stworzyć partnerstwo między różnymi grupami jak również LGD-ami w obszarze działania co daje bardzo mocne podstawy gwarancji skutecznego wdrażania LSR na lata 2021-2027.

Doświadczenie kadr do zarządzania LGD

Zarząd Stowarzyszenia w obecnym składzie funkcjonuje od 27 czerwca 2018 roku, w jego skład wchodzi 6 osób. Większość, bo 5 członków Zarządu działa od początku powstania stowarzyszenia, czyli od 2006 roku. W lutym 2019 roku powołano nowego Prezesa. Przez cały okres zdobywali i powiększali doświadczenie przy realizacji zadań poprzednich okresów programowania. Doświadczenie to jest wykorzystywane przez zaangażowanie osób do opracowania i realizacji LSR na lata 2021-2027. Stałość kadry zarządzającej przyczynia się również do kontynuacji wizji i misji wyznaczonej od początku powstania partnerstwa. Również skład osobowy biura Stowarzyszenia opiera się na kadrze, która posiada wiedzę i doświadczenie w ramach pełnionych przez siebie funkcji, odpowiadające zakresowi merytorycznemu LSR.

.

1.3. OGÓLNY OPIS STRUKTURY LGD

Członkowie Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie" tworzą partnerstwo trójsektorowe. Aktualnie wykaz członków obejmuje 51 podmiotów, które reprezentują następujące sektory:
Sektor publiczny: Gminy członkowskie: Gmina Białogard, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Rymań, Gmina Siemyśl, Gmina Ustronie Morskie.
Sektor społeczny: organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie „IMEJDA" z siedzibą w Robuniu, Stowarzyszenie Na Rzecz Ekorozwoju Wsi Gorawino z siedzibą w Gorawinie, Ochotnicza Straż Pożarna w Gościnie, Stowarzyszenie Uczniowski Klub Sportowy „REFLEKS". Sektor społeczny reprezentują osoby fizyczne z terenu działania LGD, z racji rekomendacji mieszkańców, kół gospodyń wiejskich, rad sołeckich i parafialnych i innych grup nieformalnych. Sektor społeczny jest grupą najliczniej reprezentowaną.
Sektor gospodarczy: Pomorski Bank Spółdzielczy w Świdwinie Oddział w Gościnie, Usługi Budowlane Andrzej Kawa, Pośrednictwo Finansowo – Ubezpieczeniowe, Mirosław Sztandarski, Przedsiębiorstwo BARKAS spółka jawna E.Świderek, G. Świderek, A. Skorupińska, FHU Paweł Januszewski, Firma Budowlana STOL – DACH Lech Bany, Eurokonsult Arkadiusz Stasiorek, Pośrednictwo Finansowo - Handlowe Dariusz Stępień, Henryk Dobrołowicz - gospodarstwo rolne, "Wekaa-1" Krzysztof Wosik.
Stowarzyszenie LGD "Siła w Grupie" od początku działania założyło sobie propagowanie idei podejścia LEADER poprzez organizowanie spotkań z liderami lokalnymi, rolnikami, przedsiębiorcami oraz innymi osobami zainteresowanymi programem, na których promuje się ideę oddolnego kreowania rozwoju lokalnego z udziałem LGD oraz jego funkcji koordynujących programu LEADER. W pozyskiwaniu nowych partnerów Stowarzyszenie prezentuje postawę otwartości i gotowości do pomocy oraz współpracy. Zapewnia swobodny i niedyskryminujący dostęp do członkowstwa. Panująca pandemię mocno ograniczyła organizowanie spotkań na dawnych zasadach.

1.4. OGÓLNA INFORMACJA O SKŁADZIE ORGANU DECYZYJNEGO

Rada stanowi organ decyzyjny powołany do wyboru operacji w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju i jest organem Stowarzyszenia LGD „Siła w Grupie". Członkowie Rady są wybierani na kolejne kadencje, przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia spośród jego członków, zasiadają w niej między innymi seniorzy (osoby które ukończyły 60 rok życia). Członkowie Rady nie są członkami Zarządu, Komisji Rewizyjnej ani pracownikami biura

5.

LGD. Rada dokonuje wyboru operacji zgodnych z LSR uchwałą po dopełnieniu procedury ich wyboru zgodnie z Regulaminem Rady. Pracami Rady kieruje jej Przewodniczący, który czuwa nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru operacji oraz nad poprawnością dokumentów oraz zgodnością formalną. Na poziomie podejmowania decyzji ani władze publiczne – określone zgodnie z przepisami krajowymi – ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% prawa głosu. Zapewnienie braku dominacji pojedynczej grupy interesu analizowane jest w kontekście celów LSR, przedsięwzięć i grup docelowych oraz uwzględnia w szczególności powiązania branżowe. W czynnościach administracyjnych przewodniczący jest wspierany przez pracowników biura. Rada liczy 9 członków składa się z przedstawicieli sektora gospodarczego (33,33%), społecznego (44,45%), publicznego (22,22%) w tym:
3 członków - sektor gospodarczy,
2 członków - sektor publiczny,
4 członków - sektor społeczny.

1.5. ROZWIĄZANIA STOSOWANE W PROCESIE DECYZYJNYM

LGD posiada organ decyzyjny, w którym żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Zasady pracy Rady określone są w regulaminie Rady. W dokumencie przewidziano prowadzenie rejestru interesów członków organu decyzyjnego. Funkcje członków organu decyzyjnego pełnione będą osobiście. Mając na uwadze konieczność zapewnienia wysokiego poziomu merytorycznego działań LGD, opracowano program szkoleń dla członków organu decyzyjnego w zakresie oceny wniosków w celu podniesienia ich wiedzy i kompetencji. Procedury wyboru i oceny operacji stanowią część Regulaminu Rady. Przyjęte procedury wyboru operacji zakładają w szczególności: wybór operacji przez Radę, której skład odpowiada wymogom trójsektorowości. Utrzymanie zasady parytetów przy wyborze operacji dotyczących sektora publicznego i pojedynczych grup interesu, spowodowało wprowadzenie rejestrów interesu członków organu decyzyjnego. Zapewniono, że wyniki oceny i wyboru operacji przez Radę będą podawanie do publicznej wiadomości po zakończeniu pracy Rady. Przewidziano zastosowanie mechanizmu gwarantującego wyłączanie członków Rady z oceny operacji, w przypadku konfliktu interesu lub powiązań z wnioskodawcą. Wyłączenie następuje na wniosek członka Rady, a w uzasadnionym przypadku na wniosek Przewodniczącego Rady. Procedura uwzględnia umożliwienie wnioskodawcom składanie protestów od decyzji Rady zgodnie z właściwymi przepisami i Wytycznymi. W procedurze określono wzory dokumentów służących do oceny operacji tj. karta oceny zgodności z programem w ramach którego wybierana jest operacji, karta oceny operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru, wzór rejestru interesu, wzór protestu. Procedury wyboru operacji określają, poza tym sposób i zasady postępowania Rady na wszystkich etapach oceny zgodności operacji z LSR i PS WPR 2021-2027 i FEPZ 2021-2027 oraz ustalania list operacji wybranych, w tym rozstrzygania o miejscu na liście, gdy kilka operacji otrzymało jednakową liczbę punktów. W składzie Rady są osoby po 60 roku życia.

1.6. DOKUMENTY REGULUJĄCE FUNKCJONOWANIE LGD

Podstawowe dokumenty wewnętrzne regulujące funkcjonowanie LGD "Siła w Grupie": statut, Regulamin Rady, Regulamin WZC, Regulamin Komisji Rewizyjnej, Regulamin Zarządu LGD, Regulamin biura.

1. Statut Stowarzyszenia LGD "Siła w Grupie"- jest podstawowym dokumentem regulującym funkcjonowanie LGD uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków, reguluje m.in. następujące kwestie:
- organ nadzoru - wskazanie właściwego Marszałka Województwa,
- wprowadzenie dodatkowego organu stowarzyszenia - odpowiedzialnego za wybór operacji oraz szczegółowe określenie jego kompetencji i zasad reprezentatywności,
- określenie organu LGD kompetentnego w zakresie uchwalania LSR i jej aktualizacji oraz kryteriów wyboru operacji,

- uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji (w tym przesłanki wyłączenia z oceny operacji),
- zasady nabywania i utraty członkowstwa w LGD oraz jej organach.

2. Regulamin Rady - przyjęty zgodnie z właściwymi przepisami regulującymi funkcjonowanie organu decyzyjnego lokalnej grupy działania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków, reguluje m.in. następujące kwestie:
- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego (sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, itp.),
- szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny),
- szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (ocena wniosków, sposób podziału wniosków do oceny pomiędzy członków organu, zasady preselekcji operacji, jeśli dotyczy, zasady dokumentowania oceny, wzory dokumentów, itp.) o ile nie zostały określone w Statucie lub innych procedurach,
- zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego,
- zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego.

3. Regulamin Walnego Zebrania Członków - uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków, reguluje m.in. następujące kwestie:
- zasady zwoływania, organizacji i dokumentacji posiedzeń organu,
- zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania organów LGD (sposób zgłaszania kandydatów, oddawania głosów, wybory uzupełniające),
- zasady protokołowania posiedzeń WZC.

4. Regulamin Komisji Rewizyjnej - uchwalany i zmieniany przez Zarząd, reguluje m.in. następujące kwestie:
- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń,
- zasady prowadzenia działań kontrolnych,
- zasady protokołowania posiedzeń.

5. Regulamin Zarządu - uchwalany i zmieniany przez Zarząd, reguluje m.in. następujące kwestie:
- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń,
- kompetencje i podział zadań pomiędzy członkami Zarządu,
- zasady protokołowania posiedzeń.

6. Regulamin biura LGD - uchwalany i zmieniany przez Zarząd, reguluje m.in. następujące kwestie:
- zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników,
- uprawnienia kierującego biurem członka Zarządu,
- zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych,
- opis metody oceny efektywności świadczonego doradztwa przez pracowników LGD.

Lokalna Grupa Działania określiła podział zadań pomiędzy pracownikami biura. Przypisano pracownikom biura działania w zakresie współpracy, animacji społeczności lokalnej i doradztwa. Ważnym elementem oceny funkcjonowania LGD będzie stałe weryfikowanie, osiągania zakładanych wskaźników realizacji tych zadań, określone w rozdziale VI Cele i wskaźniki, zgodnie z zaplanowanym harmonogramem (metoda pomiaru). Dodatkowo w przypadku usług doradczych weryfikowana będzie ich jakość (ocena na podstawie ankiet) oraz efektywność określona jako odsetek wniosków o przyznanie pomocy /powierzenie grantu, w ramach których LGD świadczyła usługi doradcze i które otrzymały wsparcie ze środków LSR w łącznej liczbie operacji/grantów.

7. Plan komunikacji z lokalną społecznością

Plan komunikacji uwzględnia realizację obowiązków komunikacyjnych beneficjentów EFSI wynikających z art. 50 ust. 1 rozporządzenia UE 2021/1060 oraz zasad komunikacji, zgodnie z informacjami przekazanymi LGD przez właściwe IZ oraz księgą wizualizacji w zakresie PS WPR prezentację głównych celów i przesłanek leżących u podstaw jego opracowania. Dokument określa opis działań komunikacyjnych i grup docelowych oraz środków przekazu. Opis zakładanych wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz efektów działań

7.

komunikacyjnych, opis sposobu, w jaki będzie analizowana efektywność działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu (w tym tryb korygowania planu komunikacji).

8.Potencjał ludzki LGD a regulaminy organu decyzyjnego/zarządu/biura

Jedną z podstawowych zasad podejścia RLKS jest odpowiedzialność partnerstwa za wybór operacji na poziomie lokalnym i zapewnienie, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD prezentują odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Wiedza i doświadczenie osób wybranych do pełnienia funkcji w organach/ biurze odpowiadają również zakresowi merytorycznemu LSR. W poszczególnych regulaminach są zawarte kompetencje na wymagane w LGD stanowiska lub funkcje w organie decyzyjnym, w zarządzie, w biurze. Planuje się również organizowanie szkoleń dla osób zaangażowanych przy realizacji LSR w celu podnoszenia bądź aktualizowania wymaganych kompetencji poszczególnych członków organów. Wszystkie osoby wchodzące w skład organu decyzyjnego dysponują odpowiednimi kwalifikacjami do właściwego sprawowania swojej funkcji w organie decyzyjnym.

Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

Obszar LGD obejmuje osiem sąsiadujących ze sobą gmin woj. zachodniopomorskiego, powiatu kołobrzeskiego: gm. Gościno, Dygowo, Kołobrzeg Gmina Wiejska, Ustronie Morskie, Siemyśl i Rymań oraz powiatu białogardzkiego: Karlino i Białogard Gmina Wiejska. Obszar położony jest w północno - centralnej części Województwa, z dala od największych ośrodków miejskich (Szczecina i Koszalina).Granicę północną LGD na północnym odcinku wyznacza brzeg Morza Bałtyckiego, od zachodu graniczy z powiatem gryfickim, od południowego zachodu z powiatem łobeskim, od południa z powiatem świdwińskim, a od wschodu z powiatem koszalińskim – ziemskim. Pas wybrzeża bałtyckiego z piaszczystymi plażami jest znaczącym atutem, który czyni turystykę ważnym elementem gospodarki, szczególnie w gminach Kołobrzeg i Ustronie Morskie. Warto podkreślić że do obszaru LSR nie wliczają się miasta powiatowe, które nie spełniają warunków włączenia.

Mapa nr1. Obszar LSR Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie"
Źródło: opracowanie własne



8

Tabela nr 1. Obszar LSR prezentujący liczbę ludności i gęstość zaludnienia, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba ludności	Powierzchnia (km2)	Gęstość zaludnienia (os/km2)
1	Gmina Białogard (obszar wiejski)	białogardzki	7 353	328	22
2	Gmina Dygowo	kołobrzeski	5 437	129	42
3	Gmina Gościno	Kołobrzeski	5 237	116	45
4	Gmina Karlino	Białogardzki	8 714	141	62
5	Gmina Kołobrzeg (obszar wiejski)	Kołobrzeski	11 300	144	78
6	Gmina Rymań	Kołobrzeski	3 738	146	26
7	Gmina Siemyśl	kołobrzeski	3 920	107	37
8	Gmina Ustronie Morskie	kołobrzeski	3 757	57	66
	Razem		49456	1168	
	Średnia		6182	146	42

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Największą obszarowo gminą LGD jest gmina wiejska Białogard (328 km^2), najmniejszą Ustronie Morskie (57 km^2). Widać zatem zróżnicowanie powierzchni gmin tworzących obszar. Cały obszar jest spójny pod względem przestrzennym. Każda para gmin pozostaje w bezpośrednim lub przynajmniej dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar, znajdujący się w jednym obrysie (mapa 1). Siedziba LGD znajduje się w Gościnie. Na całym obszarze LGD będą wdrażane w latach 2023-2027 oba fundusze, składające się na budżet LSR: środki Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR, dawniej: PROW) oraz środki Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+, w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego). Obszar LSR położony jest w północno-centralnej części województwa. Granicę północną LGD na północnym odcinku wyznacza brzeg Morza Bałtyckiego, od zachodu graniczy z powiatem gryfickim, od południowego zachodu z powiatem łobeskim, od południa z powiatem świdwińskim a od wschodu z powiatem koszalińskim – ziemskim. Pas wybrzeża bałtyckiego z piaszczystymi plażami jest znaczącym atutem, który czyni turystykę ważnym elementem gospodarki, szczególnie w gminach Kołobrzeg i Ustronie Morskie. Mimo korzystnego położenia nadmorskiego (potencjał turystyczny) i przebiegu trasy ekspresowej S6 przez obszar LSR (potencjał do tworzenia i rozwoju terenów inwestycyjnych), obszar LSR boryka się z wieloma problemami. Kumulacja niekorzystnych tendencji demograficznych, gospodarczych i społecznych sprawiła, że 3 gminy z obszaru LSR zostały uznane za zagrożone trwałą marginalizacją – Rymań, Karlino i Białogard. Od lat problemem pozostaje też bezrobocie i korzystanie z pomocy społecznej przez mieszkańców. Jest to pokłosie problemów na rynku pracy. Na obszarze LGD w strukturze wyraźnie dominują mikro przedsiębiorstwa, które zatrudniają nie więcej niż 9 osób. Duże znaczenie ma też sektor turystyczny, ale głównie w wąskim pasie nadmorskim. Specyficznym problemem obszaru LSR są miejscowości, w których funkcjonowały dawniej Państwowe Gospodarstwa Rolne. Koncentrują się w nich liczne problemy, które wymagają zarówno dużych nakładów inwestycyjnych (np. na poprawę jakości przestrzeni publicznych), jak i prób ponownego włączenia społecznego mieszkańców.

Obszar objęty LSR charakteryzuje się rozproszoną strukturą osadniczą, znacznym udziałem obszarów wiejskich oraz ograniczonym dostępem do specjalistycznych usług publicznych, w tym usług szkoleniowych i edukacyjnych. W sytuacjach kryzysowych uwarunkowania te mogą utrudniać szybki dostęp mieszkańców do informacji, pomocy i wsparcia instytucjonalnego. Występujące na obszarze LGD zagrożenia naturalne i środowiskowe, w tym ryzyko podtopień, ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz przerw w dostawach energii i usług, wymagają zwiększenia poziomu przygotowania mieszkańców do samodzielnego i zbiorowego reagowania.

Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR

3.1. OPIS PROCESU PARTYCYPACJI LSR

Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie" na lata 2023 - 2027 została opracowana samodzielnie, bez korzystania z podmiotu zewnętrznego. W przygotowaniu LSR wykorzystano wyniki zewnętrznych badań ewaluacyjnych (w tym ankiet oraz wywiadów z mieszkańcami) w zakresie wdrażania LSR za okres 2014-2020, opracowane na koniec 2022 r., danych pozyskanych ze źródeł statystyki publicznej, ankiet oraz materiałów pozyskanych w wyniku przeprowadzonych konsultacji ze społecznością lokalną. Stowarzyszenie prowadząc pracę nad przygotowaniem LSR korzystało z doświadczenia swoich członków oraz kadr LGD uczestniczących w realizacji LSR w latach 2007-2013 oraz 2014-2020. Ponadto korzystano z wyników badań własnych i ewaluacji LSR.W marcu 2022r. na stronach LGD i wszystkich gmin partnerskich została zamieszczona ankieta dla mieszkańców obszaru lokalnej grupy działania, której wyniki zostały wykorzystane do ewaluacji zewnętrznej Stowarzyszenia, oraz do stworzenia nowej Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027. Zgodnie z planem włączenia społeczności lokalnej w prace nad przygotowaniem LSR, w kwietniu 2022 r. rozpoczęły się spotkania konsultacyjne w zakresie planu włączenia społeczności lokalnej w przygotowanie LSR, w formie organizowanych w każdej z gmin partnerskich spotkań informacyjno-konsultacyjnych. Przedstawiciele LGD prezentowali efekty realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju z lat 2014-2020) oraz projekt PS WPR na lata 2023-2027.

Spotkania konsultacyjne:
- Dygowo 25 kwietnia, godz. 15:30-17.30
- Ustronie Morskie 25 kwietnia, godz. 18.00 - 20.00
- Stanomino (Białogard), 26 kwietnia, godz. 15:30-17.30
- Karlino 26 kwietnia, godz. 18.00 - 20.00
- Rymań, 27 kwietnia, godz. 15:30-17.30
- Karcino (Kołobrzeg) 27 kwietnia, godz. 18.00 - 20.00
- Gościno 28 kwietnia, godz. 15:30-17.30
- Siemyśl 28 kwietnia, godz. 18.00 - 20.00

W dniu 17 styczna 2023 r. odbył się warsztat analityczno-refleksyjny, w którym uczestniczyli reprezentanci gmin i sektorów. Podczas warsztatu uczestnicy zostali również zapoznani z założeniami Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR), ponadto dyskutowano na temat problemów osób w niekorzystnej sytuacji mieszkających na obszarze oraz o tym, która z tych grup potrzebuje największego wsparcia. W warsztacie refleksyjnym uczestniczyło 10 osób. Spotkania te pozwoliły nie tylko na zdiagnozowanie potrzeb obszaru, ale również były istotne w określeniu przyszłych kierunków rozwoju. W spotkaniach konsultacyjnych uczestniczyło łącznie 132 osoby, a wśród nich mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, przedstawiciele stowarzyszeń, KGW oraz pracownicy jednostek samorządowych. W trakcie spotkań została wykorzystana metoda burzy mózgów, aby uzyskać odpowiednio dużo elementów mogących znaleźć się w ostatecznej wersji LSR. Spotkania poświęcone były również analizie potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, a także celów strategii w tym wymiernych celów końcowych dotyczących rezultatów oraz odnośnych

planowanych działań. Mając na uwadze partycypacyjny charakter opracowania LSR, a więc uczestnictwo różnych grup społecznych w procesie tworzenia LSR zaangażowani zostali przedstawicieli wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. sektora społecznego, publicznego, gospodarczego. Należy podkreślić, że przygotowywanie strategii miało na celu z jednej strony osiągnięcie spójności wymaganej od tego typu dokumentu, a z drugiej uwzględnienie potrzeb lokalnej społeczności. Konsultacje społeczne posłużyły poszukiwaniu rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii, formułowaniu wskaźników realizacji LSR oraz identyfikacji grup docelowych strategii. Znaczna część uczestników spotkań zadeklarowała dalszą chęć współpracy przy opracowaniu LSR oraz określiła preferowane formy informowania, najczęściej wykorzystywane źródła pozyskiwania informacji o wydarzeniach lokalnych oraz możliwości udziału w pracach nad tworzeniem LSR na lata 2023-2027.

3.2. DANE Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH , ORAZ BADAŃ ANKIETOWYCH WYKORZYSTANYCH DO OPRACOWANIA LSR

Spotkania miały część informacyjną o nowym instrumencie finansowania rozwoju obszarów wiejskich jakim jest rozwój lokalny kierowany przez społeczność – RLKS, a także część konsultacyjną: prezentacja wstępnej diagnozy i analizy obszaru, dyskusja z uczestnikami spotkań i zgłaszanie uwag. Uczestnicy spotkań zdeklarowali duże poparcie dla działań biura Stowarzyszenia oraz w swoich wypowiedziach "upoważniali" pracowników do kontynuacji działań z ostatniego okresu programowania. Uznali tym samym, że stworzenie nowej LSR w dużej mierze powinno opierać się na podobnych przedsięwzięciach. Grupy, do których sugeruje się skierowanie wsparcia w oparciu o konsultacje oraz badania ankietowe to: seniorzy 60+, przedsiębiorcy, osoby młode do 25 r.ż., osoby w niekorzystnej sytuacji w tym osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, lub osoby poszukujące zatrudnienia, osoby bezrobotne, osoby bierne zawodowo. Wynikające przedsięwzięcia to wzrost przedsiębiorczości i miejsc pracy, rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, zintegrowanie i zaangażowanie młodzieży w życie społeczne, aktywizacja społeczeństwa, pomoc osobom w niekorzystnej sytuacji. Wyniki zostały uwzględnione w diagnozie i analizie obszaru, wyznaczeniu celów i przedsięwzięć LSR.

3.3. PARTYCYPACYJNE METODY KONSULTACJI WYKORZYSTANE NA KLUCZOWYCH ETAPACH TWORZENIA LSR

Partycypacja to branie w czymś udziału, uczestnictwo. Aby mieszkańcy obszaru jak najszerzej włączyli się w proces tworzenia LSR przedstawiciele Stowarzyszenia LGD "Siła w Grupie" podjęli szereg działań informacyjno-promocyjnych w ramach tzw. wsparcia przygotowawczego m.in. na stronach internetowych LGD zostały zamieszczone zaproszenia otwarte dla wszystkich zainteresowanych udziałem w tworzeniu LSR, do udziału w spotkaniach konsultacyjnych w każdej z gmin oraz do indywidualnych konsultacji w biurze LGD. Publikowano komunikaty zapraszające do udziału w badaniach ankietowych prowadzonych, przez LGD w zakresie potrzeb i problemów, warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, oraz zasad komunikacji LGD z lokalną społecznością. U podstaw partycypacji leży współpraca różnych grup interesu, pozwalająca trafniej diagnozować potrzeby społeczności, projektować zaspokajające je działania i efektywniej korzystać z dostępnych zasobów i kapitałów, dlatego LGD podjęła wszelkie wysiłki i dostępne kanały komunikacji, aby pozyskać jak najwięcej uczestników procesu tworzenia LSR. LGD zastosowała pełną partycypację, która zakłada udział jak najszerszej grupy interesariuszy w procesie tworzenia LSR: od diagnozy po zasady ewaluacji. Poprzez to pełne włączenie uczestnicy procesu partycypacji podjęli realne współdziałanie i wymianę doświadczeń, w efekcie realny wpływ na kształt LSR. Na poszczególnych etapach tworzenia LSR, skorzystano z następujących metod partycypacyjnych:

11.

spotkań konsultacyjno-informacyjnych, spotkań w punkcie konsultacyjnym w biurze LGD, badań ankietowych (pytania dotyczące problemów i potrzeb), e-konsultacji z mieszkańcami w zakresie:

1. diagnozy i analizy obszaru,
2. celów, przedsięwzięć i wskaźników,
3. zasad wyboru operacji i kryteriów wyboru,
4. zasad komunikacji LGD ze społecznością(przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR),
5. zasad ewaluacji i monitoringu.

Opis metod i form partycypacji:

Spotkanie informacyjno-konsultacyjne – spotkania służące prezentacji założeń PS WPR, diagnozy i analizy obszaru oraz uzyskiwania opinii, stanowisk, propozycji itp. od instytucji, organizacji i osób, których w pewien sposób dotkną, bezpośrednio lub pośrednio, skutki wdrożenia LSR. Spotkania przyczyniły się do uzyskania informacji na temat potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, a także celów strategii w tym wymiernych celów końcowych dotyczących rezultatów oraz planowanych działań widzianych oczami lokalnej społeczności.
Badania ankietowe - w zakresie potrzeb mieszkańców, przedsiębiorczości oraz w zakresie komunikacji w formie ankiety online upowszechniane poprzez stronę internetową LGD oraz gmin partnerskich i portale społecznościowe (w ankietach pytania zamknięte do wyboru z katalogu oraz pytania otwarte).
Punkt konsultacyjny – możliwość skorzystania z konsultacji w biurze LGD (punkt konsultacyjny) dotyczące konkretnych indywidualnych potrzeb oraz pomysłów na projekty
e-konsultacje poprzez stronę www – na poszczególnych etapach opracowania LSR była możliwość zgłaszania uwag i opinii na temat proponowanych zapisów w LSR.
biały wywiad – gromadzenie niezbędnych informacji do tworzenia LSR za pomocą ogólnie dostępnych źródeł m. in. baz danych, danych publicznych. Za pomocą tej metody zebrano informacje niezbędne między innymi do stworzenia procedur wyboru operacji;
Konsultacje społeczne projektu LSR – w dniach 18.05.2023 r. – 29.05.2023 r. konsultacjom poddano projekt Lokalnej Strategii Rozwoju. Projekt został zamieszczony na stronie internetowej oraz rozesłany drogą e-mail do członków Stowarzyszenia. Na stronie internetowej LGD zamieszczono informację o możliwości konsultacji dokumentu w Biurze od 18.05.2023r. do 29.05.2023 r. Konsultacjom podlegał cały dokument ze szczególnym ukierunkowaniem na cele, budżet, wskaźniki LSR, a także kanały komunikacji pomiędzy LGD a mieszkańcami obszaru.

Z powyższego opisu wynika, że w poszczególnych etapach prac nad opracowaniem LSR wykorzystano metody adekwatne do potrzeb. Lokalna Strategia Rozwoju opracowywana była przy pełnym zaangażowaniu społeczności lokalnej i jej aktywnym uczestnictwie. Dokumentami potwierdzającymi przeprowadzoną analizę oraz dane do budowy LSR wspólnie z mieszkańcami obszaru były ankiety, ogłoszenia, listy obecności. Skutki i wyniki zastosowanych przez Stowarzyszenie partycypacyjnych metod zostały opisane w dalszych rozdziałach LSR.
Podstawą aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju będą m. in.:

- wyniki monitoringu i ewaluacji opracowywane zgodnie z procedurami zawartymi w rozdziale X LSR,
- wnioski, uwagi, pomysły, propozycje, inicjatywy zgłoszone poprzez formularz kontaktowy umieszczony na stałe (w widocznym miejscu) na stronie internetowej LGD, będą stale monitorowane przez pracowników LGD i przekazywane do analizy na Zarządzie. Informacja o wyniku weryfikacji zgłoszonej propozycji/inicjatywy będzie przedstawiana na spotkaniach powołanej grupy roboczej celem podjęcia decyzji w zakresie opracowania zmian w LSR. Praca grupy powinna opierać się o metody partycypacji, zakładać sprawdzenie proponowanych zmian w LSR w odniesieniu do ustawodawstwa krajowego, wytycznych do budowania strategii, rekomendacji zawartych w ewaluacji LSR. W uzasadnionych przypadkach grupa robocza może zawnioskować do Zarządu

o przeprowadzenie aktualizacji szczegółowej diagnozy obszaru z uwzględnieniu lub odrzuceniu propozycji zmiany LSR zgłoszonej za pośrednictwem formularza kontaktowego.

Zmiany LSR będą konsultowane z lokalną społecznością przed ich zatwierdzeniem przez Zarząd. Propozycje zmian wychodzące od mieszkańców, wnioskodawców, grantobiorców, członków organów LGD oraz zaleceń organów nadzoru i instytucji zarządzających będą szczegółowo analizowane przed ich przyjęciem lub odrzuceniem.

Informacja o planowanych spotkaniach konsultacyjnych była rozpowszechniane za pomocą strony internetowej Stowarzyszenia, gmin członkowskich, tablicach ogłoszeń w poszczególnych sołectwach oraz mailowo do członków Stowarzyszenia.

W trakcie tworzenia LSR Stowarzyszenie uwzględniało zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060 w tym:

- poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- zasady równości kobiet i mężczyzn,
- zasad równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć , rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyń poważnych szkód".

Zasady te stosowane będą również w tracie wdrażania LSR.

Praca nad Lokalną Strategią Rozwoju to nie tylko jej napisanie ale również wieloletni proces jej wdrażania. Jest to dokument bardzo dynamiczny, zmieniający się w czasie i odpowiadający na bieżące potrzeby obszaru nim objętego. Stowarzyszenie będzie stale monitorować postępy realizacji poszczególnych przedsięwzięć i wskaźników zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale X LSR. Aby móc realizować LSR w sposób partycypacyjny Stowarzyszenie będzie w ciągłym kontakcie z lokalną społecznością poprzez informacje zamieszczone na stronie i wysyłanie wiadomości do członków LGD. Sposoby komunikacji oraz motywowania lokalnej społeczności do wzięcia udziału w procesie rozwijania LSR zostały opisane w Planie Komunikacji z lokalną społecznością.

Partnerstwo w LGD (wewnętrzne)

Lokalna Grupa Działania jest partnerstwem osób fizycznych i prawnych zrzeszonych w ramach Stowarzyszenia i działającym na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Nasza współpraca polega na wspieraniu i rozwijaniu inicjatyw społecznych, podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków rozwoju oraz realizacji konkretnych działań na rzecz społeczności lokalnej. Członkowie stowarzyszenia udzielają się w nim poprzez aktywny udział w Walnych Zebraniach Członków, uczestniczą w posiedzeniach organów, szkoleniach, spotkaniach refleksyjnych i w wyjazdach studyjnych. Komunikacja z członkami stowarzyszenia odbywa się telefonicznie, poprzez mailing, wiadomości sms, stronę internetową. W trakcie trwania pandemii COVID-19 stowarzyszenie wprowadziło możliwość komunikacji online. Zasady podejmowania decyzji, zakresy czynności poszczególnych organów są szerzej opisane w Regulaminach poszczególnych organów.

Partnerstwo na obszarze LSR

Partnerstwo to przede wszystkim równe traktowanie siebie nawzajem, myślenie o interesie drugiej strony. Dlatego też patrząc długofalowo na proces wdrażania LSR, LGD będzie zachęcało do współpracy lokalną społeczność poprzez umożliwienie im zgłaszania nowych inicjatyw/pomysłów, które będą mogły być realizowane w ramach LSR. Należy mieć tu na uwadze, że zgłaszane propozycje mogą skutkować dokonaniem zmian w LSR. LGD będzie weryfikowała zgłoszone uwagi, propozycje/pomysły, a o wyniku ich analizy wraz z uzasadnieniem będzie informowała za pośrednictwem informacji na stronie internetowej Stowarzyszenia.

Aktywizacja ludzi młodych

W ramach aktywizacji ludzi młodych (do 25 roku życia) zaplanowano działania w ramach Celu 3 **" Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD"**

W trakcie konsultacji społecznych oraz w ankietach, zwracano uwagę na potrzebę aktywizacji ludzi młodych, którzy bardzo mocno odczuli skutki ograniczeń wprowadzanych w celu spowolnienia rozprzestrzeniania się

pandemii COVID-19. Zamknięcie szkół oraz izolacja od rówieśników niekorzystnie wpłynęła na zdrowie psychiczne środowiska młodzieżowego, pogorszyło się ich samopoczucie i satysfakcja z życia. Dlatego też zdecydowano na umieszczenie w Planie działania operacji na rzecz aktywizacji ludzi młodych (do 25 r.ż.)

Aktywizacja osób w niekorzystnej sytuacji

Z analizy danych pozyskanych w trakcie spotkań konsultacyjnych oraz z ankiet wynika, iż na obszarze planowanym do objęcia LSR, wyłoniły się następujące grupy wymagające wsparcia: seniorzy 60+ (w Stowarzyszeniu seniorzy aktywnie uczestniczą jako członkowie Zarządu 5 osób z pięciu gmin, jak również w Radzie decyzyjnej 3 osoby), grupa osób w niekorzystnej sytuacji tj. osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, osoby poszukujące zatrudnienia, osoby bezrobotne, osoby bierne zawodowo.

Innowacje

Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie" będzie zachęcało do wdrażania innowacji, która rozumiana jest jako zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny). W ramach Celu 1 **„Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb”,** operacje innowacyjne będą dodatkowo punktowane podczas oceny.

W trakcie realizacji LSR nastąpiła zmiana programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego (FEPZ), która wprowadziła nowe ukierunkowanie środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, w szczególności w ramach celu EFS+.CP4.G Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.

Zmiana ta miała charakter zewnętrzny i wynikała bezpośrednio z aktualizacji zapisów programu FEPZ, co spowodowało konieczność dostosowania zapisów LSR do nowych ram interwencji.

W odpowiedzi na powyższe powołano zespół roboczy / grupę tematyczną, której zadaniem była analiza wprowadzonych zmian oraz przygotowanie propozycji aktualizacji zapisów LSR w zakresie wsparcia EFS+. Prace te koncentrowały się na zapewnieniu zgodności strategii z obowiązującymi dokumentami programowymi przy jednoczesnym zachowaniu spójności z wcześniej zidentyfikowanymi potrzebami obszaru.

Wypracowane propozycje zmian zostały następnie poddane e-konsultacjom, umożliwiając mieszkańcom, partnerom społecznym i gospodarczym oraz członkom LGD zgłaszanie uwag i opinii za pośrednictwem formularzy elektronicznych dostępnych na stronie internetowej LGD. Zgłoszone uwagi podlegały analizie, a ich uwzględnienie następowało w oparciu o zasadę zgodności z zakresem wsparcia określonym w programie FEPZ oraz spójności z celami LSR.

Proces ten zapewnił transparentność wprowadzanych zmian oraz umożliwił udział społeczności lokalnej w dostosowaniu strategii do zmienionych uwarunkowań programowych.

Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR

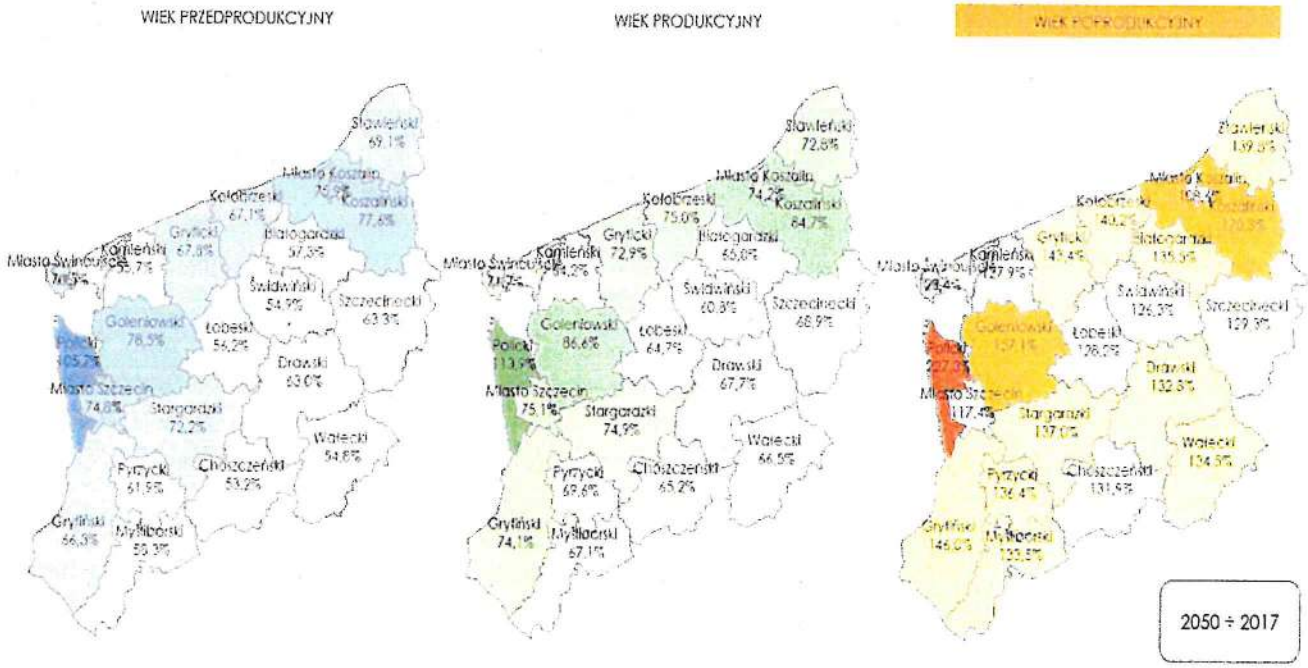
4.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE

14.

Analiza obszaru zagospodarowanie przestrzennego i układu osadniczego wskazuje, że obszar LSR należy do słabo zurbanizowanych, cechuje się również niską gęstością zaludnienia i wynosi średnio 42 os./km^2 i jest znacznie niższa niż średnia dla woj. zachodniopomorskiego (75) jak i kraju (122). Niska gęstość zaludnienia ma negatywny wpływ na koszty jednostkowe utrzymania infrastruktury technicznej, (w tym: sieci wodociągowej i kanalizacyjnej), infrastruktury społecznej (między innymi szkół, przedszkoli, domów opieki społecznej), a w konsekwencji również kosztów świadczenia usług komunalnych (dostarczania wody, odbioru ścieków i odpadów). Zgodnie z delimitacją zaproponowaną w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) zidentyfikowano w kraju obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Teren ten obejmuje łącznie 728 gmin o powierzchni 104,8 tys. km^2, który zamieszkuje 6,1 mln mieszkańców. 3 gminy członkowskie LGD znalazły się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją. Są to gmina Rymań, gmina Karlino, Gmina Białogard – obszar wiejski. Ujęcie gmin w wykazie gmin zagrożonych trwałą marginalizacją podyktowane było opóźnieniami urbanizacyjnymi tego terenu. Na tym obszarze szczególnie doskwierająca mieszkańcom jest również słaba dostępność komunikacyjna. Na barierę niskiej dostępności transportowej składają się przede wszystkim dwa czynniki. Pierwszy ma charakter infrastrukturalny, drugi organizacyjno-usługowy. Czynniki te w dużej mierze odpowiedzialne są za procesy m.in. depopulacji, drenażu migracyjnego itp. co stanowi aktualny problem obszaru LSR. Analiza danych statystycznych pokazuje, że najpoważniejszym wyzwaniem demograficznym dla obszarów marginalizowanych jest depopulacja, połączona ze starzeniem się mieszkańców obszaru LSR, na które to wyzwania powinno się oddziaływać szczególnie dostępnymi działaniami w ramach LSR 2023-2027. Dane statystyczne jasno pokazują, że liczba ludności w połowie gmin obszaru LSR spada. Ogólna liczba ludności na obszarze LSR spadła o 431 osób w porównaniu z danymi na 31.12.2013 r. Niekorzystne wskaźniki liczby ludności w tych gminach dodatkowo obciążone są rosnącą dynamiką pogłębiania się niekorzystnych zmian demograficznych. Przewidywane utrzymanie się trendu demograficznego pogłębiającego starzenie się społeczeństwa, czynią koniecznymi działania zmierzające do maksymalizacji wykorzystania zasobów kapitału ludzkiego. Zmniejszająca się liczba mieszkańców może dodatkowo pogłębiać te trudności, jeśli nowe inwestycje mieszkaniowe nie będą koncentrowane w ramach istniejących jednostek osadniczych (zagęszczanie zabudowy). Niższa gęstość zaludnienia negatywnie wpływa również na uwarunkowania gospodarcze, co nie sprzyja podejmowaniu decyzji przez przedsiębiorców o inwestowaniu (wysokie koszty dostarczenia mediów, problemy komunikacyjne, problemy z pozyskaniem kwalifikowanych pracowników, itp.). Jednymi z najważniejszych czynników wpływających na przyszły stan rynku pracy są uwarunkowania demograficzne, a spośród nich zwłaszcza struktura ludności ze względu na wiek. Tendencja wzrostowa w ostatnich latach uległa powolnemu wyhamowaniu, a od 2013 r. obserwowany jest systematyczny spadek odsetka osób na terenie obszaru LSR w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest proces starzenia się społeczeństwa, towarzyszy mu zjawisko tzw. „podwójnego starzenia się ludności", wyrażone szybszym, w porównaniu do całej populacji, wzrostem liczby osób w wieku 65 lat i więcej oraz osób w wieku 80 lat i więcej. Do najczęściej stosowanych wskaźników opisujących stan rynku pracy należą: stopa bezrobocia, wskaźnik zatrudnienia oraz współczynnik aktywności zawodowej. Na obszarze LSR, podobnie jak w całym kraju i regionie, niezmiennie rośnie liczebność grupy osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej populacji ludności. Według prognozy liczebność tej grupy będzie nadal się zwiększać. W przypadku charakterystyki zjawiska bezrobocia ważna jest nie tylko znajomość stopy bezrobocia informującej o udziale osób bezrobotnych wśród aktywnych zawodowo, ale także znajomość struktury bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Województwie Zachodniopomorskim na koniec 2020 roku wyniosła 8,3%. Trend spadkowy stopy bezrobocia zarówno w Polsce, jak i w województwie zachodniopomorskim został przerwany przez epidemię wirusa SARSCOV2. Wprowadzenie stanu zagrożenia epidemicznego i wiążących się z nim obostrzeń w funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych wpłynęło na wszystkie wskaźniki rynku pracy. Zagrożeniem dla rozwoju obszaru LSR będzie starzenie się społeczeństwa znacząco wpływające na rozwój niektórych rodzajów usług dla tej części społeczeństwa (np. usługi opiekuńcze i zdrowotne). Struktura wieku mieszkańców obszaru LSR w ostatnich 20 latach zdecydowanie; przesunęła się w kierunku społeczeństwa starzejącego się. Jak wskazują trendy demograficzne w tym zakresie (z lat 2013-2018) ciągle rośnie odsetek osób starszych (65 lat i więcej) w populacji oraz ich proporcja w stosunku do osób młodszych. Coraz mniej korzystne stają się relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, co obrazują cząstkowe współczynniki obciążenia demograficznego. Udział liczby osób w wieku

nieprodukcyjnym na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi 38,91%[1]. Najgorsza sytuacja pod względem demograficznym odnotowana jest w gminie Dygowo (40,41%).

Mapa nr2. Prognoza ludności dla powiatów woj. zachodniopomorskiego w latach 2017-2050 (GUS 2014)



Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie na podstawie danych GUS

We wszystkich gminach obszaru odsetek ludności w wielu nieprodukcyjnym jest wyższy (38,91%) niż w skali kraju (21,9%). W tym kontekście wyzwaniem dla obszaru będzie postępujące starzenie się mieszańców. Problemem może być też zapewnienie odpowiedniej opieki osobom starszym, których będzie przybywało. Mogą wystąpić niekorzystne zmiany w gospodarce obszaru LSR. Odpływ migracyjny ogranicza potencjał rozwoju regionu, choćby dlatego, że migracje dotyczą w znacznej mierze ludzi młodych, a także lepiej wykształconych. Zagrożeniem dla rozwoju obszaru może być drenaż kapitału ludzkiego przez zagranicę i bardziej konkurencyjne miasta i gminy w Polsce.

Tabela nr 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku na obszarze LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Liczba ludności	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Udział liczby osób w wieku produkcyjnym w liczbie mieszkańców
1	Białogard (obszar wiejski)	7353	1399	1328	4626	62,91%
2	Dygowo	5437	1034	1163	3240	59,59%
3	Gościno	5237	1036	1053	3148	60,11%
4	Karlino	8714	1685	1771	5258	60,34%
5	Kołobrzeg (obszar	11300	2217	2144	6939	61,41%

[1] Jako nieprodukcyjny przyjmuje się wiek 0-17 lat (wiek przedprodukcyjny) oraz 60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn (wiek poprodukcyjny); wiek produkcyjny to 18-59/64 lata (18-59 lat - dla kobiet i 18-64 lata - dla mężczyzn).

	wiejski)					
6	Rymań	3738	683	721	2334	62,44%
7	Siemyśl	3920	810	694	2416	61,63%
8	Ustronie Morskie	3757	667	839	2251	59,91%
	Średnia/suma	49456	9531	9713	30212	61,09%

Przy obliczeniu wskaźnika ludność w wieku nieprodukcyjnymi na obszarze LSR za 2020 r. ze wzoru:

$30\ x(1-\frac{0{,}35\ xliczbamieszkańców}{liczbaosóbwwiekunieprodukcyjnym})$ obszar LGD osiąga wartość 3,01

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Wpływ na stabilność demograficzną obszaru mają również migracje, które kreują nie tylko wielkość populacji na danym obszarze, ale również wpływają na jej strukturę wiekową i mają kluczowe znaczenie dla kształtowania wspomnianej już tzw. prostej zastępowalności pokoleń[2]. Następuje bardzo powolny, acz systematyczny spadek liczby mieszkańców obszaru LSR. Aczkolwiek w 2020 r. saldo migracji na obszarze LSR (ogółem zameldowania - wymeldowania) wynosiło +7, najwyższa wartość wskaźnika odnotowana została w gminie Siemyśl (+26), najniższa w Gminie Rymań (-22). Z uwagi na fakt, iż jednym z czynników determinujących zmianę miejsca zamieszkania jest czynnik ekonomiczny, wskaźnik migracji świadczy o niewielkim wpływie atrakcyjności obszaru LGD na pozostawanie w nim młodych osób.

Tabela nr 3. Migracje na obszarze LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Liczba ludności	zameldowania ogółem	wymeldowania ogółem	saldo migracji; ogółem (zameldowania - wymeldowania)
1	Białogard (obszar wiejski)	7353	119	118	+1
2	Dygowo	5437	85	65	+20
3	Gościno	5237	98	91	+7
4	Karlino	8714	111	133	-22
5	Kołobrzeg (obszar wiejski)	11300	221	220	+1
6	Rymań	3738	31	53	-22
7	Siemyśl	3920	88	62	+26
8	Ustronie Morskie	3757	50	54	-4
		49456	803	796	+7

Przy obliczeniu wskaźnika migracje na obszarze LSR za 2020 r. ze wzoru:

$4\ x(1\text{-}40\ x\ \frac{zameldowania-wymeldowania}{liczbamieszkańców})$ obszar LGD osiąga wartość 3,98

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

[2] Różnica między napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie.

17.

Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi 5,6% i jest zróżnicowany w skali gmin członkowskich LGD. Niekorzystna sytuacja w tym obszarze występuje przede wszystkim w dwóch gminach członkowskich z powiatu białogardzkiego: Gminy Białogard – obszar wiejski (11,4 %) i Karlino (11,2 %). W pozostałych gminach wskaźnik ten plasuje się poniżej średniego poziomu w stosunku do całego obszaru LSR. Na uwagę zasługuje szczególnie wysoki odsetek kobiet w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie bezrobotnych, średnio 6,6%, z czego najgorsza sytuacja notowana jest w dwóch gminach członkowskich z powiatu białogardzkiego: Gminy Białogard – obszar wiejski (11,0 %) i Karlino (14,0 %)

Tabela nr 4. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Bezrobotni zarejestrowani [osoba]	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	Bezrobotni zarejestrowani - kobiety [osoba]	Udział bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]
1	Białogard (obszar wiejski)	526	11,4%	228	11,0%
2	Karlino	590	11,2%	331	14,0%
3	Dygowo	103	3,2%	52	3,6%
4	Gościno	84	2,7%	49	3,4%
5	Kołobrzeg (obszar wiejski)	204	2,9%	95	2,9%
6	Rymań	79	3,9%	45	4,3%
7	Siemyśl	49	2,0%	30	2,7%
8	Ustronie Morskie	57	2,5%	26	2,4%
9	Łącznie / średnio	1692	5,6%	914	6,6%

Przy obliczeniu wskaźnika bezrobotni na obszarze LSR za 2020 r. ze wzoru:

$5\ x(1-\frac{0{,}015\ xludność w wieku produkcyjnym}{liczba bezrobotnych})$ obszar LGD osiąga wartość 3,66

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Analiza danych GUS wskazuje, że liczba bezrobotnych z niepełnosprawnością spadała, lecz cały czas odgrywa duże znaczenie pośród ogólnej liczby bezrobotnych. Jak pokazuje analiza przemian społeczno-gospodarczych ostatnich lat osoby o niskich kwalifikacjach, w tym osoby nie posiadające kwalifikacji zawodowych są rzadziej zatrudniane i w największym stopniu zagrożenie bezrobociem. Potrzeby osób zaliczonych do grupy w niekorzystnej sytuacji wynikają z prowadzonych badań własnych jak również konsultacji z mieszkańcami obszaru LSR. Na obszarze LGD występują duże dysproporcje między podażą na pracę a kwalifikacjami bezrobotnych. Wśród osób zarejestrowanych duży odsetek bezrobotnych stanowią osoby bez kwalifikacji, z niskim wykształceniem, z małą mobilnością. Niskie wykształcenie jest jedną z głównych przeszkód w skutecznej aktywizacji i rozwoju lokalnego rynku pracy. Wraz z rozwojem nowoczesnych dziedzin produkcyjnych i usługowych, wdrażania nowych technologii informacyjnych, wzrasta zapotrzebowanie na osoby o wysokich kwalifikacjach, specjalistów. Dlatego niska jakość i struktura wykształcenia, która nie odpowiada wymaganiom nowoczesnego rynku pracy, stając się główną przyczyną bezrobocia wśród określonej grupy osób. Przyczyną

bezrobocia wśród młodych osób jest też niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku. Brak określonych kwalifikacji przy względnie wysokich kosztach szkoleń może zniechęcać pracodawców do zatrudnienia młodych osób. Nasilenie ww. zjawisk zauważa się na obszarach zdegradowanych do których można zaliczyć mieszkańców dawnych PGR. Badania jakościowe pokazują problem tzw. dziedziczonej bezradności mieszkańców były PGR-ów, towarzyszy temu brak chęci aktywizowania się. Problemem jest dostrzegalny brak samodzielności. Potencjałem oddziaływania na problem rozwoju i wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców są dobre doświadczenia wydatkowania środków z LSR 2014-2020. Najbardziej aktywną gminą była Gmina Kołobrzeg – obszar wiejski oraz Gmina Gościno. Były również gminy, w których był tylko jeden wniosek: Gmina Siemyśl, Gmina Dygowo. Liczba utworzonych przedsiębiorstw na powiat kołobrzeski 15, powiat białogardzki 4, z czego w samej gminie Gościno 5, w Gminie Kołobrzeg 4 tymczasem Gmina Dygowo 1, Gmina Siemyśl 1. Powstawały głównie działalności usługowe, wykorzystujące potencjał terenu w zakresie agroturystyki i okołoturystyczne na rzecz spędzania wolnego czasu. Z PROW 2014-2020 wsparto 8 również istniejących firm, z czego z terenu powiatu kołobrzeskiego 8, powiatu białogardzkiego 0. Natomiast na rozwinięcie działalności najwięcej firm zlokalizowanych było w Gminie Kołobrzeg – obszar wiejski 6. Dane dotyczące bezwzględnej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, jak i dane wskaźnikowe informują, że zmniejsza się liczba gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, wymagających wsparcia. Linia trendu w zakresie korzystania z pomocy społecznej, szczególnie z powodu bezrobocia maleje. Jest to spowodowane zarówno liczbą rodzin korzystających z tej formy wsparcia jak i liczbą osób w rodzinach głównie dzięki programom rządowym (m.in. program 500+). Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosił średnio 4,93%, Liczba ta spadła, jednak wciąż pokazuje to zapotrzebowanie na kolejne działania w obszarze polityki społecznej na obszarze LSR. Liczba ta jest również niższa niż w województwie zachodniopomorskim, gdzie z różnej formy pomocy i wsparcia w ośrodkach pomocy społecznej, miejskich ośrodkach pomocy społecznej lub powiatowych centrach pomocy rodzinie korzystało jedynie 5,54% wszystkich mieszkańców województwa. Najgorsza sytuacja pod tym względem odnotowana została w Gminie Karlino (7,73%), najkorzystniejsza w Gminie Kołobrzeg – obszar wiejski - jedynie 2,46%.

Tabela nr 5. Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Liczba ludności	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR
1	Białogard (obszar wiejski)	7353	461	6,27
2	Karlino	8714	674	7,73
3	Dygowo	5437	153	2,81
4	Gościno	5237	304	5,80
5	Kołobrzeg (obszar wiejski)	11300	278	2,46
6	Rymań	3738	160	4,28
7	Siemyśl	3920	138	3,52
8	Ustronie Morskie	3757	269	7,16
11	Razem/średnio	49456	2 437	4,93

Przy obliczeniu wskaźnika środowiskowa pomoc społeczna na obszarze LSR za 2020 r. ze wzoru:

$6\ x(1-\frac{0{,}015\ x liczba mieszkańców}{liczba osób korzystających z pomocy społecznej})$ obszar LGD osiąga wartość 4,17

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

W zakresie potrzeb wspierania aktywnego włączenia społecznego oraz zwiększenia zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, ważnymi obszarami wsparcia są: Instrumenty aktywnej integracji – wsparcie indywidualne: np. kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe, wsparcie doradcze. Szczególnie ważne wydaje się wsparcie aktywnej integracji mieszkańców i odbudowywania relacji międzyludzkich w społecznościach. Z kolei – w zakresie wspierania integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci istotne wydaje się funkcjonowanie świetlic środowiskowych. Działania w tym obszarze mogą być wydatnym wsparciem aktualnych potrzeb w zakresie pomocy społecznej na obszarze LSR. Analiza wywiadów z członkami stowarzyszenia pokazuje, że problemem w sferze społecznej wydaje się skuteczne docieranie do osób potrzebujących pomocy i ich aktywizacja zawodowa. Rozwarstwienie społeczeństwa i struktury społecznej, wysoki poziom ubóstwa, zbyt mała pomoc specjalistyczna, trudności w dotarciu do rodzin mieszkających w małych miejscowościach i nieuczestniczących w życiu społecznym wydają się być aktualnymi problemami obszaru LSR. Czynnikiem zewnętrznym utrudniającym efektywność programów gminnych jest znaczny transfer świadczeń socjalnych kierowanych w ostatnich latach z programów rządowych, co ogranicza grupę mieszkańców zainteresowanych uczestnictwem w projektach społecznych, które mogą być przedmiotem dofinansowania ze środków EFS+ w kolejnej perspektywie 2023-2027[3].Pożądanym kierunkiem w tym obszarze będzie deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym, co będzie działaniem spójnym z Polityką kapitału oraz spójności społecznej województwa zachodniopomorskiego na lata 2021- 2030. Pożądanym kierunkiem w obszarze uwarunkowań społecznych będzie umiejętne pobudzanie i ukierunkowanie zmiany społecznej, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju społecznego i dążenia do wyrównywania warunków życia w poszczególnych częściach regionu oraz rozwijanie współpracy i innowacyjności w zakresie dostarczanych przez JST usług społecznych. Kapitał społeczny definiowany jest jako potencjał społeczno-instytucjonalny[4]. Kapitał ten stanowi czynnik tworzący warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego w skali mikro (miejscowości, gminy). W tym obszarze poddano analizie nasycenie organizacjami pozarządowymi. Najsłabsze pod względem liczby działających organizacji pozarządowych jest Gmina Dygowo, w której w latach 2015 - 2020 powstały tylko 4 organizacje na 10 tys. mieszkańców. Trzeba jednak zauważyć, że gmin, w których funkcjonuje niewiele organizacji jest więcej (Białogard, Rymań, Siemyśl) – wszystkie te gminy wymagają dalszego wzmacniania kapitału społecznego mieszkańców i intensyfikowania włączania mieszkańców w działania społeczne (zgodnie z założeniami programu Leader oddolność działań i zaangażowanie podmiotów lokalnych jest kluczowa dla powodzenia programu rozwojowego).

[3] Zakres dostępnych środków dla LGD w ramach programu regionalnego woj. zachodniopomorskiego obejmować ma typ wsparcia:

1. Wspieranie gotowości cywilnej na obszarach objętych Lokalną Strategią Rozwoju

[4] Kapitał społeczny najczęściej rozumiany jest jako specyficzny układ relacji społecznych i zaufania między jednostkami pozwalający osiągać jednostkowe korzyści, które w innym przypadku byłyby niemożliwe lub trudniejsze do uzyskania. W efekcie kapitał społeczny może przyczyniać się do dobrostanu całej społeczności.

20.

Tabela nr 6. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców, w latach 2015-2020

Rok	Gmina								razem
	Białogard	Dygowo	Gościno	Karlino	Kołobrzeg-obszar wiejski	Rymań	Siemyśl	Ustronie Morskie	
2015	0	2	0	3	4	2	0	5	16
2016	4	0	0	2	2	0	0	0	8
2017	1	0	0	2	2	0	3	3	11
2018	1	2	4	3	1	3	3	0	17
2019	0	0	4	1	3	3	0	3	14
2020	0	0	6	1	5	0	0	3	15
Średnio	1,0	0,67	2,33	2,0	2,83	1,33	1,0	2,33	13,5

Źródło: Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie zachodniopomorskim w latach 2014-2020 Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Siła w Grupie" Raport końcowy, Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska-Zdrenka

Wyzwaniem w obszarze odnoszącym się do potrzeby dalszego budowania kapitału społecznego będzie wyzwolenie większego zaangażowania podmiotów NGO w lokalne życie społeczne oraz większego wsparcia finansowego na ich rzecz. Problemem obszaru jest jednak zróżnicowany i niewykorzystany potencjał NGO. Badania jakościowe pokazują, że organizacje pozarządowe mają niewystarczające wsparcie organizacyjne i finansowe dla realizacji swoich celów statutowych. Kolejnym czynnikiem jest obserwowany niski stopień włączenia osób młodych w sprawy lokalne. Kolejnym wskaźnikiem oceniającym kapitał społeczny jest frekwencja wyborcza, której średnia wynosiła w wyborach parlamentarnych 2019 r. 57% w woj. zachodniopomorskim. W przypadku 6 gmin członkowskich LGD wskaźniki frekwencji w wyborach był niższy niż średnia województwa zachodniopomorskiego. Aż w 5 gminach obszaru LSR frekwencja nie przekroczyła 50 %.Efektywnemu włączeniu społecznemu, a tym samym aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, służy rozwój podmiotów ekonomii społecznej, instytucji świadczących usługi ukierunkowane na wzrost aktywności osób i rodzin i ich usamodzielnienie. Uzasadnione jest zatem wdrożenie działań zmierzających do wzrostu dostępu do infrastruktury usług społecznych, powiązanych z procesem aktywizacji społecznej i/lub zawodowej i deinstytucjonalizacji usług społecznych. Reasumując, specyfiką obszaru LSR jest mała atrakcyjność osiedleńcza dla gmin, które nie mają dostępu do Morza Bałtyckiego tj. Gminy Karlino Gminy Białogard, Gminy Gościno, Gminy Dygowo, Gminy Rymań i Gminy Siemyśl, brak zainteresowania potencjalnych inwestorów lokowaniem działalności na tym obszarze oraz mało atrakcyjny rynek pracy; zagrożeniem natomiast dalszy odpływ ludności w celach zarobkowych. W ramach prowadzonych działań wsparcia, zasadne będzie kierowanie pomocy do osób : seniorzy 60+, przedsiębiorcy, osoby młode do 25 r.ż., osoby w niekorzystnej sytuacji w tym osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, osoby poszukujące zatrudnienia, osoby bezrobotne, osoby bierne zawodowo, obejmujące również mieszkańców osiedli po-PGR. Osoby zaliczone do grupy szczególnie potrzebujących pomocy na obszarze LSR, to osoby młode, osoby starsze (po 60 roku życia),mieszkańcy zamieszkujący tereny po dawnych PGR. Analiza jakościowa pokazuje problemy w obszarze aktywności społecznej, szczególnie wśród młodzieży i w relacji do tej grupy społecznej(niewielki stopień zaangażowania w działalność społeczną młodzieży). Z uwagi na konieczność realizacji zapisów polityk

unijnych związanych z tzw. europejskim zielonym ładem[5] w okresie programowania 2023-2027 jednym z kierunków projektów mogą być działania animujące, integrujące lokalne środowisko młodzieżowe. Analiza danych z badań z mieszkańcami pokazuje, że potrzebne są zintegrowane interwencje w zakresie edukacji, przedsiębiorczości i rynku pracy, powodujące wsparcie szkolnictwa zawodowego w powiązaniu ze sferą gospodarki lokalnej i regionalnej i dostosowywania kompetencji tych grup do zmieniających się uwarunkowań rynkowych. Wymagane są interwencje w zakresie wprowadzania bardziej efektywnych metod i form kształcenia, odkrywania i wspierania talentów, wyboru odpowiedniej ścieżki kształcenia. Niekorzystne trendy związane z depopulacją i emigracją ludzi młodych może złagodzić bądź powstrzymać rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Odnosząc się do przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub ludzi młodych oraz zasady równości kobiet i mężczyzn zagadnienie to powinno być szczególnym przedmiotem działań LGD. Projekty wybieranie do dofinansowania powinny pozytywnie wpływać na równość szans i niedyskryminacje. Projekty powinny być realizowane w poszanowaniu z prawami jednostki niezależnie od pochodzenia etnicznego lub narodowego, religii lub bezwyznaniowości, niepełnosprawności, wieku, płci, orientacji seksualnej, rasy czy statusu społeczno–ekonomicznego i będą umożliwiać wszystkich osobom sprawiedliwe, pełne uczestnictwo na jednakowych zasadach. Projekty infrastrukturalne pozytywnie powinny wpływać na grupy osób, które są właśnie często wykluczone z udziału w wydarzeniach kulturalnych, ze względu na fakt, iż obiekty będą ogólnodostępne, a uczestnictwo w wydarzeniach bezpłatne. W projektach infrastrukturalnych wymagane będzie wskazanie przez Wnioskodawcę opisu, czy przewidziane zostaną rozwiązania ułatwiające dostęp do obiektu dla osób niepełnosprawnych poprzez specjalny podjazd dla wózków inwalidzkich; utwardzenie placu z przeznaczeniem go m.in. na budowę parkingu, gdzie będzie specjalnie wyznaczone miejsce dla osób niepełnosprawnych itp. Projekty wybierane do dofinansowania w ramach LSR pozytywnie wpływać będą na równouprawnienie płci. W związku z realizacją projektu nie będą mogły być naruszone prawa żadnej ze płci. Zarówno podczas jego realizacji (np. przy wyborze wykonawcy), jak i po zakończeniu obie płcie powinny być traktowane równorzędnie i jednakowo. Projekty będą miały pozytywny wpływ na przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz ładu przestrzennego. Projekty pozytywnie będą wpływać na poszanowanie i ochronę krajobrazu. Projekty zapewniać będą stan równowagi ekologicznej różnych ekosystemów na obszarze swojego oddziaływania, jak też podczas jego realizacji i trwałości będzie chroniona i racjonalnie eksploatowana woda, gleba, powietrze a przede wszystkim walory krajobrazu wiejskiego. Wymogiem realizacji projektów konkursowych będzie pozytywnie oddziaływanie na politykę horyzontalną i współpracę. Wnioskodawcy będą wykazywać swoje doświadczenie lub plany współpracy z podmiotami prywatnymi i społecznymi przy realizacji inicjatyw społecznych lub publicznych.

4.2. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE

Gospodarka obszaru LSR skupia się przede wszystkim na turystyce (gminy nadmorskie Kołobrzeg i Ustronie Morskie) oraz rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym, w przemyśle dominuje natomiast branża budowlana. Tereny działania LGD należą do Koszalińsko – Kołobrzesko –Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego. KKBOF cechuje silnie rozwijający się rynek turystyki, w tym zdrowotnej i uzdrowiskowej. Na rynku pracy dominuje sektor usługowy oraz przemysł spożywczy, związany przede wszystkim z przetwórstwem rybnym w Kołobrzegu i Koszalinie[6].Branżami, które stanowią możliwość rozwoju potencjału gospodarczego terenu są przede wszystkim branża, gastronomia i usługi dla osób starszych. Stopień rozwinięcia przedsiębiorczości odzwierciedla liczba podmiotów gospodarczych, które funkcjonują na danym terenie. Największe zakłady pracy znajdują się w Miastach Kołobrzeg i Białogard, które leżą poza obszarem działania LGD. Natomiast w obszarze działania LGD

[5] Europejski zielony ład to pakiet inicjatyw politycznych, którego celem jest skierowanie UE na drogę transformacji ekologicznej a ostatecznie – osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Wspiera przekształcenie UE w sprawiedliwe i dostatnie społeczeństwo o nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarce.

[6] Zob. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030

największe zakłady przemysłowe znajdują się w Gminie Karlino w Karlińskiej części Kostrzyńsko – Slubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w Gminie Gościno Mleczarnia Gościno Sp. z o. o. oraz Przedsiębiorstwo Troton, w Gminie Siemyśl przedsiębiorstw Trak – Bud. Inteligentne specjalizacje to narzędzie Unii Europejskiej, które obliguje regiony państw członkowskich do identyfikacji tych obszarów, w których chcą się specjalizować i podnosić konkurencyjność. Na rozwój inteligentnych specjalizacji regionów została przeznaczona znaczna część funduszy Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014-2020.Na obszarze LSR większe ośrodki inteligentnych specjalizacji związane są z przedsiębiorstwami działającymi w Karlińskiej części Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W obszarze działania LGD funkcjonuje mniej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców niż średnio w województwie zachodniopomorskim. Fakt, iż prawie we wszystkich gminach obszaru działania LGD liczba podmiotów gospodarczych rośnie może stanowić szansę na poprawę sytuacji pod tym względem w regionie. Wskaźnik ten jest jednak nieznacznie niższy niż średnia dla całego województwa. Liczba przedsiębiorstw i odsetek przedsiębiorców na terenie gmin LGD jest nieznacznie niższy w stosunku do średniej województwa. Poziom przedsiębiorczości i potencjał gospodarczy poszczególnych gmin obszaru LSR jest zróżnicowany. Wynika to zapewne z położenia poszczególnych gmin (dynamiczniejszy rozwój w gminach pasa nadmorskiego). Słabszą stroną obszaru LSR jest wyższy odsetek podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON. Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi średnio 13,45%. Najwyższy notuje się w gminie Ustronie Morskie (27,12%), najniższy natomiast w gminie Białogard (8,91%).

Tabela nr 7. Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Liczba ludności	Liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników		Udział procentowy przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników względem liczby ludności
			0-9	10-49	
1	Białogard – obszar wiejski	7353	639	16	8,91%
2	Karlino	8714	933	18	10,91%
3	Dygowo	5437	536	14	10,11%
4	Gościno	5237	518	12	10,12%
5	Kołobrzeg – obszar wiejski	11300	2116	41	19,09%
6	Rymań	3738	368	11	10,14%
7	Siemyśl	3920	399	10	10,43%
8	Ustronie Morskie	3757	1006	13	27,12%
	Razem /średni	49456	6515	135	13,45%

Przy obliczeniu wskaźnika przedsiębiorczość na obszarze LSR za 2020 r. ze wzoru:

$$\frac{0{,}25\ x liczba mieszkańców}{liczba przedsiębiorstw poniżej\ 50\ pracowników}$$ obszar LGD osiąga wartość 1,86

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

23.

Obecna sytuacja na rynku pracy wydaje się być zadowalająca. Od 2009 r. systematycznie wzrasta liczba pracujących, zmniejsza się natomiast zasięg bezrobocia. Poziom wskaźnika bezrobotnych w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym jest zróżnicowany w skali gmin obszaru LSR, średnio 5,3%, szczególnie negatywna sytuacja w tym zakresie występuje w gminach Białogard (10,8%) i Karlino (10,7%) podobnie sytuacja wygląda w zakresie udziału bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym, gdzie również w Gminie Białogard (13,1%) i Karlino (13,2%) odsetek ten jest bardzo wysoki. Średnia dla obszaru LSR wynosi 5,3% i jest znacznie zawyżana przez Gminy Białogard i Karlino. Bezrobocie wyższe jest w większości gmin członkowskich LGD wśród kobiet niż mężczyzn. Kobiety na zachodniopomorskim rynku pracy na podstawie powyższej analizy mają gorszą sytuację niż mężczyźni, pomimo statystycznie lepszego wykształcenia. Najwięcej bezrobotnych kobiet jest w wieku 25 – 34 lat, gdyż aż 31,3%, natomiast niewiele mniej jest ich w wieku 35 – 44 lata tj. 28,6%. Analizując dane w czasie można zaobserwować, że bezrobocie we wszystkich gminach maleje wśród kobiet, natomiast wśród mężczyzn tendencja ta nie jest aż tak wyraźna. Na koniec 2020 roku współczynnik aktywności zawodowej kobiet w województwie zachodniopomorskim przyjął wartość 47,1%. Niższa aktywność zawodowa kobiet została odnotowana w ośmiu innych województwach, a w zachodniopomorskim niewiele również zmieniła się sytuacja kobiet, jeśli chodzi o długotrwałe bezrobocie, nadal to one są tutaj większością.

Tabela nr 8. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Bezrobotni zarejestrowani [osoba]	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	Bezrobotni zarejestrowani - kobiety [osoba]	Udział bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]
1	Białogard – obszar wiejski	526	10,8%	286	13,1%
2	Karlino	590	10,7%	331	13,2%
3	Dygowo	103	3,0%	52	3,3%
4	Gościno	84	2,5%	49	3,2%
5	Kołobrzeg – obszar wiejski	204	2,8%	95	2,7%
6	Rymań	79	3,2%	45	4,1%
7	Siemyśl	49	1,9%	30	2,6%
8	Ustronie Morskie	57	2,4%	26	2,3%
	Łącznie / średnio	1692	5,3%	914	6,3%

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Wśród osób bezrobotnych grupą najbardziej zagrożoną na rynku pracy są osoby długotrwale bezrobotne, czyli osoby pozostające bez pracy ponad rok. Rozmiary i natężenie długotrwałego bezrobocia można wyrazić przez udział liczby długotrwale bezrobotnych w liczbie wszystkich bezrobotnych. Analiza trendów demograficznych w powiązaniu z sytuacją na rynku pracy obszaru LSR wskazuje na konieczność podjęcia działań na rzecz bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów kadrowych (w tym podtrzymywanie aktywności zawodowej osób dojrzałych, aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy oraz biernych zawodowo); kolejnym działaniem powinno być zachęcanie ludzi młodych do pozostania na obszarze LSR. Częściowym antidotum na prognozowane

problemy rynku pracy mogą być postępujące w przedsiębiorstwach procesy cyfryzacji i automatyzacji, ograniczające popyt na pracowników. Wsparciem może być oferowanie premii na rozwijanie działalności gospodarczej.
Cechą charakterystyczną obszaru LGD są produkty lokalne bazujące na zasobach naturalnych. Najbardziej cenionymi i znanymi produktami lokalnymi na obszarze LGD "Siła w Grupie" są m.in. Ogórek Kołobrzeski, kapusta kiszona, chleb żytnio-pszenny na zakwasie, żurek żytni na zakwasie, piernik dojrzewający, marmolada-dynia z jabłkiem, syrop z mniszka lekarskiego, pasta piastowska, zupa dyniowa z kładziochami, strucla makowa na cieście drożdżowym, galantyna z dorsza, Przysmak Rybaka - śledź, filety makrelowe z posypką, nalewka z kwiatów dzikiego bzu, miód pitny, paszteciki grzybowe, smalec wieprzowy z cebulką i burakiem ćwikłowym, miód pitny trójniak "Wiśniak", ser czosnkowy kozi, ser biały kozi z ziołami, kulebiak z kapustą. Posiadają duży potencjał rozwojowy w związku z czym należy przeprowadzić proces odkrywania zapomnianych tradycji kulinarnych i wdrożyć je do produkcji, upowszechnienia oraz wprowadzić do obrotu handlowego. Problemem lokalnych przedsiębiorców jest wzrost cen materiałów usług i energii, co przy zwiększeniu obciążeń podatkowych, podniesieniu płacy minimalnej powoduje spadek opłacalności prowadzenia działalności i rentowności sprzedaży. W badaniach z mieszkańcami wskazywano, że potrzeba wsparcia zarówno nowych firm, jak i istniejących przedsiębiorców na rynku jest wiąż bardzo duża. Zidentyfikowanym problemem jest również niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy. Szansą może być zmiana modelu życia i popularyzacja slow food, slowturism. Na te problemy mogą oddziaływać działania pomocowe EFRROW i EFS+ w zakresie wsparcia przedsiębiorczości na obszarze wiejskim. Najistotniejszym wyznacznikiem aktywności gospodarczej jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Zbyt wysoka stopa bezrobocia szczególnie wśród osób młodych wynikająca m.in. z niedostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Niedostateczna ilość dużych firm tworzących nowe miejsca pracy. Duży poziom migracji zarobkowej, rosnący poziom wykształcenia ogólnego młodzieży daje podstawę do budowy lokalnej gospodarki opartej na wiedzy. Powtarzającym się problemem obszaru jest nieco niższy poziom przedsiębiorczości mieszkańców do średniej wojewódzkiej. Rolnictwo może stanowić potencjał dla rozwoju gospodarki, jeżeli poprawie ulegnie jakość w obszarze przetwórstwa. Szansą rozwoju obszaru LSR mogą być rosnące oczekiwania konsumentów w zakresie jakości żywności oraz rosnący rynek zbytu na żywność wysokiej jakości, w tym m.in. żywność ekologiczną, produkty regionalne i tradycyjne. Tymczasem zagrożeniem będzie jednak utrzymująca się niska dochodowość rolnictwa.
Istniejący na obszarze LGD „Siła w Grupie" potencjał społeczny nie jest w pełni wykorzystywany. Przyczyn należy upatrywać w **ograniczonym dostępie do systematycznych działań edukacyjnych, animacyjnych i koordynacyjnych**. Wskazuje to na potrzebę wzmocnienia kompetencji liderów lokalnych oraz rozwoju mechanizmów współpracy międzysektorowej, które umożliwią skuteczniejsze angażowanie społeczności lokalnych w działania na rzecz m.in. bezpieczeństwa i gotowości cywilnej.

Analiza sytuacji społecznej obszaru wykazuje deficyty w zakresie kompetencji praktycznych mieszkańców, w szczególności dotyczących **reagowania w sytuacjach kryzysowych, udzielania pierwszej pomocy, bezpieczeństwa cyfrowego oraz odporności na dezinformację**. Niedostateczny poziom tych kompetencji zwiększa podatność społeczności lokalnych na skutki zagrożeń i kryzysów. Jednocześnie obserwuje się ograniczoną ofertę kształcenia pozaformalnego i nieformalnego, zwłaszcza na obszarach wiejskich, co utrudnia realizację idei uczenia się przez całe życie oraz dostosowywanie kwalifikacji mieszkańców do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i sytuacji geopolitycznej. **Deficyty te są szczególnie widoczne na obszarach wiejskich oraz wśród osób starszych, osób samotnych, rodzin z dziećmi, a także osób o niskich kompetencjach cyfrowych**. Ograniczony dostęp do oferty edukacyjnej w formule uczenia się przez całe życie pogłębia ryzyko wykluczenia informacyjnego i społecznego tych grup.

Wzrastające znaczenie technologii cyfrowych w życiu codziennym oraz w komunikacji kryzysowej ujawnia **istotne braki w zakresie kompetencji cyfrowych** części mieszkańców obszaru LGD. Deficyty te obejmują zarówno umiejętności techniczne, jak i zdolność krytycznej oceny informacji, co zwiększa ryzyko dezinformacji i wykluczenia cyfrowego. Wzmocnienie kompetencji cyfrowych mieszkańców, w szczególności w kontekście

25.

bezpieczeństwa i komunikacji w sytuacjach zagrożenia, stanowi istotny element budowania odporności lokalnych społeczności.

W świetle powyższych deficytów niezbędne jest systematyczne rozwijanie kompetencji mieszkańców oraz tworzenie lokalnych mechanizmów wsparcia i współpracy, które pozwolą skuteczniej przygotować społeczności do reagowania w sytuacjach kryzysowych i zwiększą ich odporność społeczną.

4.3. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWO-KULTURALNE

Z obszarem LSR można wiązać takie wyznaczniki typowe dla województwa zachodniopomorskiego, jak: walory turystyczne rejonu nadmorskiego i walory przyrodnicze i kulturowe, oraz duża ilość nowoczesnych miejsc noclegowych. Szczególnie wykorzystywana przez coraz większą liczbę turystów jest infrastruktura rowerowa, która jest bardzo dobrze rozwinięta na terenie działania LSR. Dzięki interwencji między innymi ze środków pomocowych w kilku gminach baza noclegowa zwiększyła się. Liderem w tym zestawieniu jest gmina Ustronie Morskie, w której od 2015 roku przybyło 2556 nowych miejsc noclegowych i szesnaście obiektów. Warto jednak podkreślić, że najlepszą koniunkturę na tym polu gmina odnotowała w roku 2019 i do osiągniętego wówczas wyniku nie udało się już wrócić. Przeciwną tendencję obserwujemy w gminach Gościno i Karlino, gdzie baza noclegowa uszczupliła się w stosunku do 2015 roku. W Gminie Siemyśl natomiast w latach 2015 – 2020 nie odnotowano ani jednego obiektu noclegowego.

Tabela nr 9. Zmiany zasobów turystycznych w podziale na gminy członkowskie LGD w latach 2015-2020

	Gmina															
	Białogard - obszar wiejski		Dygowo		Gościno		Karlino		Kołobrzeg - obszar wiejski		Rymań		Siemyśl		Ustronie Morskie	
Rok	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe
2015	1	50	2	1	50	2	1	92	66	6174	2	90	0	0	73	5887
2016	1	50	2	1	50	2	1	92	59	5848	2	90	0	0	70	6070
2017	1	53	1	1	53	1	1	92	75	6654	1	56	0	0	72	6141
2018	1	53	1	1	53	1	1	92	93	6920	1	56	0	0	83	6705
2019	1	53	1	1	53	1	1	72	99	7341	2	102	0	0	90	8717
2020	1	53	0	1	53	0	0	0	84	6740	2	102	0	0	89	8443
Różnica	0	+3			+3	-2	-1	-92	+18	+566	0	+12	0	0	+16	+2556

Źródło: Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie zachodniopomorskim w latach 2014-2020 Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie" Raport końcowy, Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska-Zdrenka

Zmiany te, zauważane są przez mieszkańców. Pytani w ramach badania ewaluacyjnego ex-post, o to, jakie powinny być dalsze kierunki rozwoju turystyki na obszarze LGD, wskazują, że niezbędne jest, w szczególności:

- dalszy rozwój ścieżek rowerowych, w tym lepsze oznaczenie istniejących ścieżek i szlaków
- poszerzenie bazy noclegowej i oferty usług gastronomicznych
- wykorzystanie w pełni zasobów lokalnych, w tym zabytków
- wykorzystanie w pełni zasobów przyrodniczych, np. przez rozwój infrastruktury służącej turystyce wodnej (kajakarstwo)
- objęcie wsparciem agroturystyki („prawdziwej z inwentarzem i produkcją")
- uporządkowanie i udostępnienie plaż nad jeziorami, w tym przygotowanie miejsc biwakowych
- powiązanie wydarzeń kulturalnych z turystyką (oferta kulturalna dla różnych odbiorców)
- działania służące wydłużeniu sezonu turystycznego
- powiązanie inwestycji turystycznych: „systemowe inwestycje" wiążące poszczególne elementy w spójną ofertę
- dbałość o powstałe inwestycje turystyczne (obecnie brak ciągłości działań powoduje, że inwestycje te stają się negatywną wizytówką obszaru – nadmiar niesprzątanych śmieci, zaniedbane przestrzenie przygotowane w obecnej perspektywie)
- rozwój komunikacji zbiorowej umożliwiającej korzystanie z oferty turystycznej i rekreacyjnej
- spójny projekt promocyjny, wypracowanie wspólnej marki (i jej wizualizacji)[7].

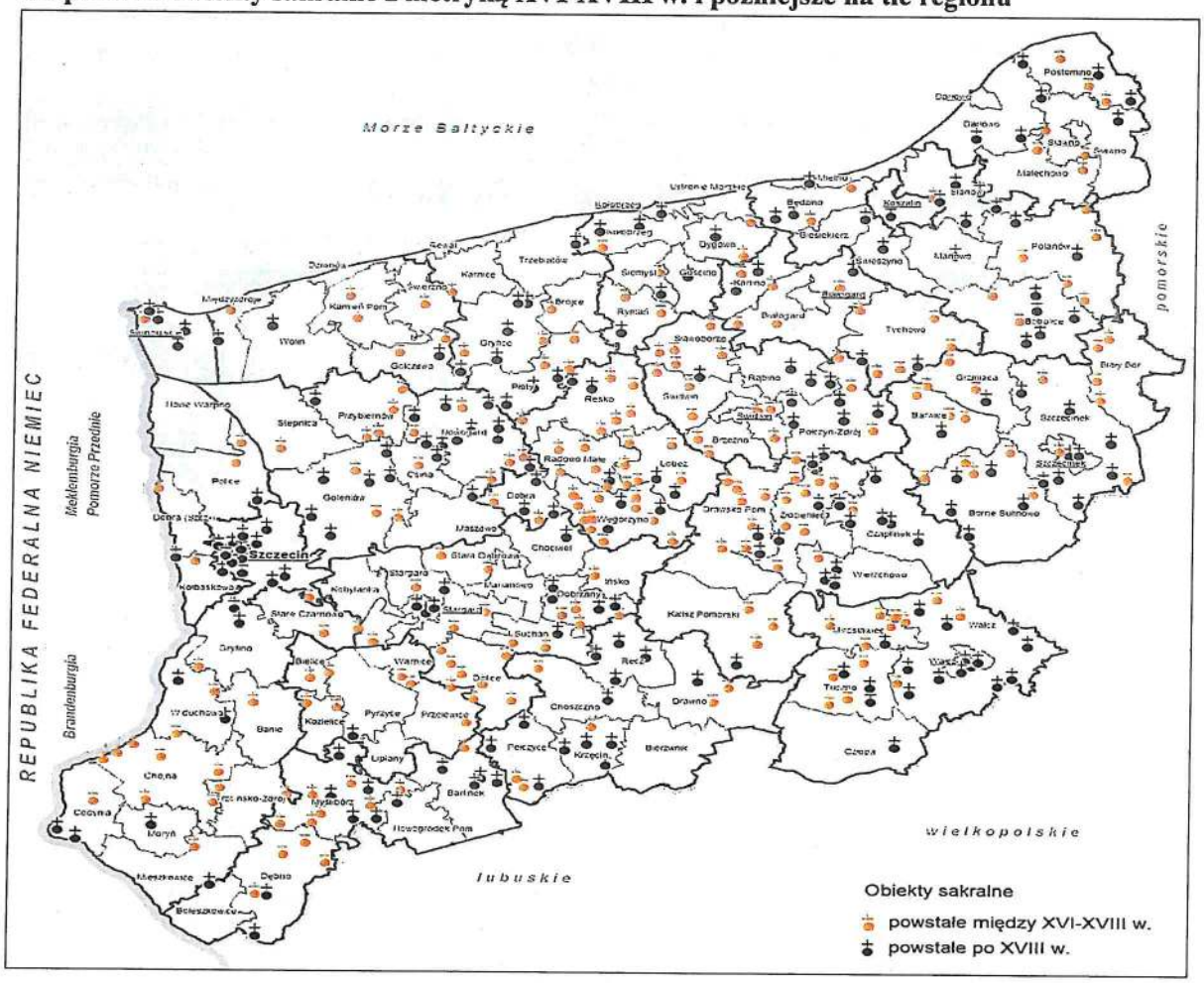
Dla rozwoju turystyki na danym obszarze duże znaczenie mają obiekty historyczne (budynki mieszkalne, kościoły, parki, pałace, zamki, fortyfikacje,) walory (atrakcje) krajobrazowe a także wyjątkowe wartości kulturowe. Do najważniejszych obiektów historycznych i zabytkowych należą w poszczególnych gminach:

* Białogard - pałac i park w Podwilczu; dwory i parki w Rawinie, Nasutowie, Komasowie czy Nawinie; zabytkowe kościoły w Stanominie i Białogórzynie;
* Dygowo - kościoły w Dygowie, Kłopotowie, Świelubiu i Wrzosowie; zespoły pałacowo-parkowe w Kłopotowie, Skoczowie i Włościborzu;
* Gościno - kościoły w Gościnie, Robuniu i Ramlewie; pałace w Mołtowie, Ramlewie, Robuniu i Myślnie; zabytkowe parki w miejscowościach Karkowo, Pławęcino, Ramlewo i Wartkowo;
* Kołobrzeg - kościoły w Budzistowie, Karcinie i Sarbii; pałace w Budzistowie, park w Drzonowie;
* Rymań - pałace w Rymaniu i Jarkowie; kościoły w Dębicy, Gorawinie, Rzesznikowie i Starninie; parki w Drozdowie, Leszczynie, Rzesznikowie i Starninie;
* Siemyśl - kościoły w Niemierzu, Nieżynie i Unieradzu; pałac w Siemyślu, zespół dworsko-pałacowy we Wszemierzycach, zespół folwarczny w Trzyniku;
* Ustronie Morskie - kościół w Rusowie, 600-letnie dęby w pobliżu miejscowości Bagicz;
* Karlino - kościoły w Karlinie, Karścinie, Mierzynie, Karwinie; Ratusz w Karlinie; Zamek Biskupów Kamieńskich; Dworek Fryderyka Wilhelma na wyspie;

[7] *Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie zachodniopomorskim w latach 2014-2020 Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie" Raport końcowy, Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska-Zdrenka*

27.

Mapa nr 3. Obiekty sakralne z metryką XVI-XVIII w. i późniejsze na tle regionu



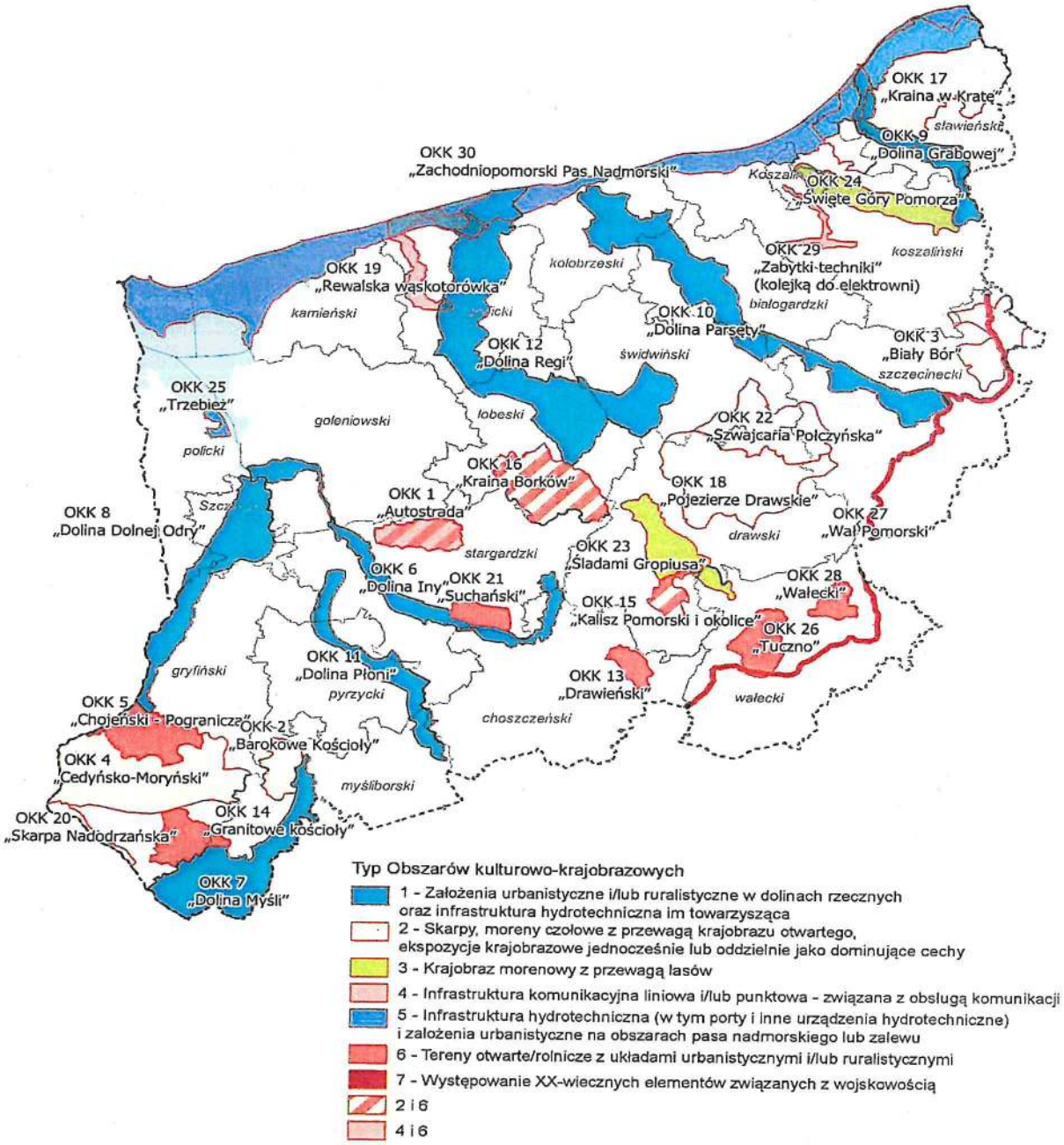
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020, na podstawie danych z Rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego, opracowanie własne

W oparciu o zinwentaryzowane, występujące obiekty o wartości historycznej, kulturowej krajobrazowej wyznaczane są tzw. Obszary Kulturowo-Krajobrazowe, stanowiące podstawę do tworzenia dedykowanych szlaków turystycznych, czy szerzej -produktów turystycznych. Obszar obejmują tylko dwa obszary kulturowo-krajobrazowe z terenu województwa zachodniopomorskiego zidentyfikowanych w dokumentach strategicznych województwa, tj. OKK10 „Dolina Parsęty" (w granicach gmin: Barwice, Białogard, Dygowo, Gościno, Grzmiąca, Karlino, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Szczecinek). Obszar z zespołem osadniczo-cywilizacyjnym położony w urozmaiconym krajobrazie doliny rzeki Parsęty. OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski" (w granicach gmin: Będzino, Darłowo, Dziwnów, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Międzyzdroje, Postomino, Rewal, Świnoujście, Trzebiatów, Ustronie Morskie, Wolin). Obszar posiada zróżnicowaną geomorfologię z brzegami klifowymi, wydmowymi, mierzejami, płytkimi ujściami rzek, jeziorami przymorskimi (np. Jamno) i tzw. lagunowymi(np.ReskoPrzymorskieiLiwiaŁuża),terenamileśnymiorazłąkamii bagnami. Na tym obszarze działa od 1960 r. Woliński Park Narodowy, obejmujący klifowy odcinek wy- brzeża, dobrze zachowane lasy bukowe, deltę Świny oraz przybrzeżny pas wód Bałtyku. Miejscowości z portami i stoczniami (Świnoujście, Mrzeżyno, Kołobrzeg), uzdrowiskami (Świnoujście, Międzyzdroje, Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Darłówko), latarniami morskimi, o funkcjach wypoczynkowych. W bezpośrednim otoczeniu Pasa Nadmorskiego występują zabytkowe układy urbanistyczne oraz wsie o historycznych układach ruralistycznych. krajobrazowej wyznaczane są tzw. Obszary Kulturowo-Krajobrazowe, stanowiące podstawę do tworzenia dedykowanych szlaków turystycznych, czy szerzej -produktów turystycznych. Obszar obejmują tylko dwa obszary kulturowo-krajobrazowe z terenu województwa zachodniopomorskiego zidentyfikowanych

w dokumentach strategicznych województwa, tj. OKK10 „Dolina Parsęty" (w granicach gmin: Barwice, Białogard, Dygowo, Gościno, Grzmiąca, Karlino, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Szczecinek). Obszar z zespołem osadniczo-cywilizacyjnym położony w urozmaiconym krajobrazie doliny rzeki Parsęty. OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski" (w granicach gmin: Będzino, Darłowo, Dziwnów, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Międzyzdroje, Postomino, Rewal, Świnoujście, Trzebiatów, Ustronie Morskie, Wolin). Obszar posiada zróżnicowaną geomorfologię z brzegami klifowymi, wydmowymi, mierzejami, płytkimi ujściami rzek, jeziorami przymorskimi (np. Jamno) i tzw. lagunowymi(np.ReskoPrzymorskieiLiwiaŁuża),terenamileśnymiorazłąkamii bagnami. Na tym obszarze działa od 1960 r. Woliński Park Narodowy, obejmujący klifowy odcinek wy- brzeża, dobrze zachowane lasy bukowe, deltę Świny oraz przybrzeżny pas wód Bałtyku. Miejscowości z portami i stoczniami (Świnoujście, Mrzeżyno, Kołobrzeg), uzdrowiskami (Świnoujście, Międzyzdroje, Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Darłówko), latarniami morskimi, o funkcjach wypoczynkowych. W bezpośrednim otoczeniu Pasa Nadmorskiego występują zabytkowe układy urbanistyczne oraz wsie o historycznych układach ruralistycznych.[8]

[8] *Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020*

Mapa nr 4. Obszary kulturowo-krajobrazowe na obszarze LSR na tle województwa



Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020, opracowanie własne

Z kolei – w zakresie potencjału środowiskowego obszar LSR to głównie tereny rolnicze. Lesistość wynosi tylko około 28,5 % obszaru.

Na terenie działania LGD znajdują się:

1) Rezerwat:
   a. Stramniczka
   b. Wydmy między Dźwirzynem a Grzybowem
2) Obszar Chronionego Krajobrazu:
   a. Koszaliński Pas Nadmorski
3) Natura 2000:

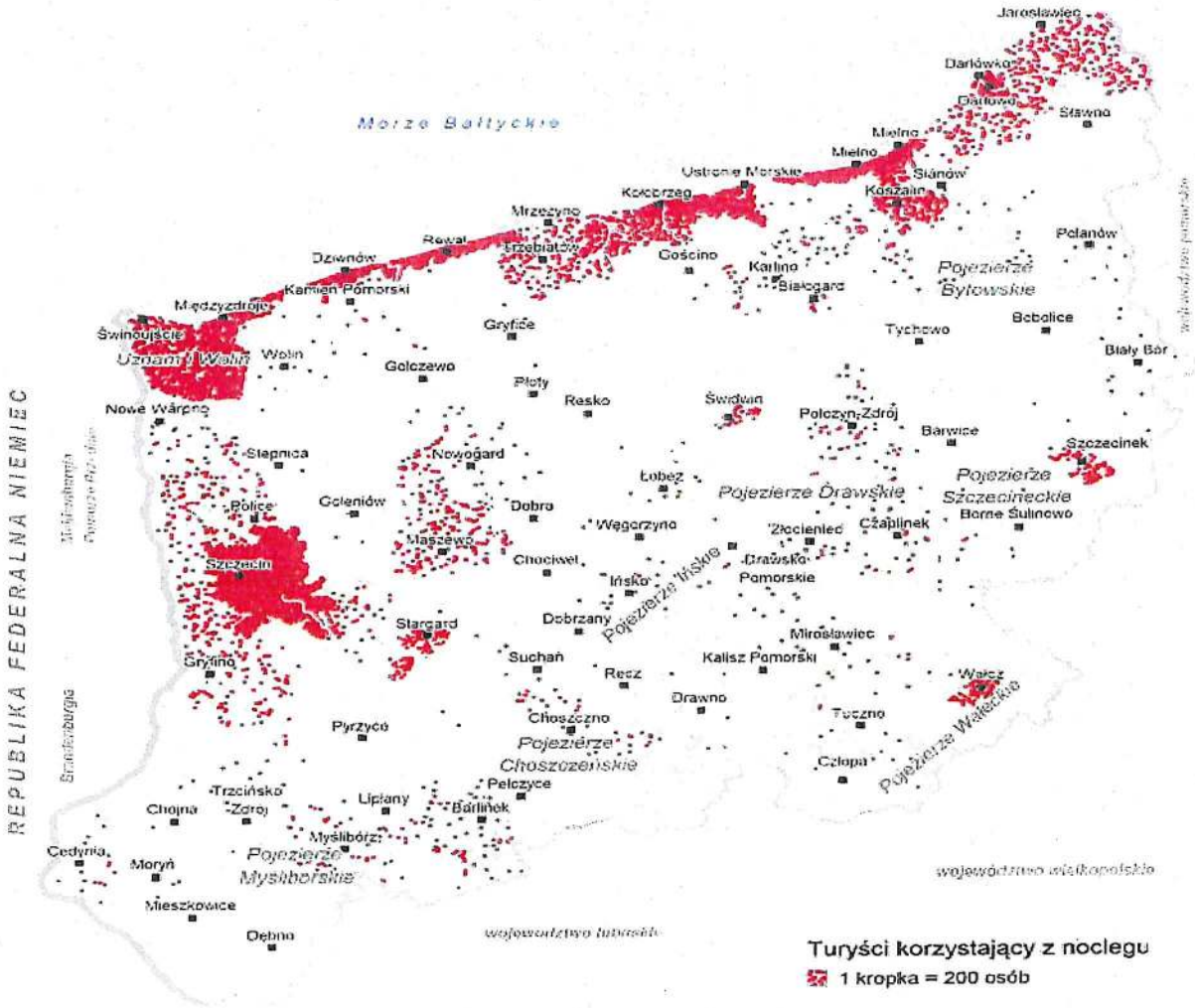
a. Dorzecze Parsęty

b. Trzebiatowsko – Kołobrzeski Pas Nadmorski

c. Wybrzeże Trzebiatowskie

d. Dolina Radwi, Chocieli i Chotli.

Mapanr3 Intensywność ruchu turystycznego



Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020, opracowanie własne

O warunkach rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim decydują dwie grupy czynników: – zasoby i walory przyrodnicze i poza przyrodnicze (kulturowe i ekonomiczne), – zagospodarowanie turystyczne zapewniające właściwe warunki wypoczynku. Z profilem rozwoju turystyki na obszarze LSR znakomicie konweniuje idea budowy rozległej sieci ścieżek i tras rowerowych na trenie województwa. Uwarunkowania przestrzenne obszaru LGD wpływają na konieczność rewitalizacji przestrzeni.. Głównie skupia się ona na rewitalizacji infrastruktury, nieruchomości i przestrzeni, zaniedbanych terenów i kluczowych obszarów miejscowości. Z uwagi na charakterystykę regionu wiele z nich odnosi się do terenów popegeerowskich, które wymagają rewitalizacji i wdrożenia nowych funkcji. Podsumowując, na terenie LSR poczyniono wiele inwestycji mających na celu poprawę dostępu do infrastruktury sportowej oraz obiektów kultury, również ze środków LGD. Oferują one szeroką ofertę zajęć i wydarzeń. W okresie 2023-2027 możliwe będzie otrzymanie wsparcia ze środków LSR w ramach PS WPR 2023-2027 na Rozwój pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej oraz małą infrastrukturę gminną. Wsparcie LSR 2023-2027 wydaje się uzasadnione potrzebami obszaru w zakresie uwarunkowań środowiskowych i kulturowych obszaru LSR.

4.4. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNE

Obszar LSR w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego wskazany jako obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym – Koszalińsko – Kołobrzesko – Białogardzki Obszar Funkcjonalny.. Szansą dla rozwoju obszaru może być dobra dostępność do głównych miast województwa: Szczecina i Koszalina. Najbliższe duże miasta to: Koszalin ok. 45 km, Szczecin 125 km. Obszaru LSR ma dostęp do Morza Bałtyckiego. Niewielka odległość dzieli również obszar LGD od Berlina – około 270 km. Najbliższe lotnisko cywilne usytuowane jest w Goleniowie – około 80 km. Przez obszar LSR przebiega droga ekspresowa nr 6, która biegnie od granicy państwa (Kołbaskowo), przez Szczecin, Kołobrzeg, Koszalin, Słupsk oraz Trójmiasto. Droga krajowa nr 11, która biegnie od Kołobrzegu przez Koszalin, Piłę, Poznań, Środę Wielkopolską, Ostrów Wielkopolski, Kluczbork i Bytom. Przez obszar LSR przebiega również 6 dróg wojewódzkich – nr 102,112,162,163,166 i 169. Transport kolejowy tworzą: linia kolejowa nr 402 Goleniów→ Koszalin (przez Kołobrzeg i Ustronie Morskie), linia kolejowa nr 404 Kołobrzeg → Szczecinek → Poznań Gł. (przez Dygowo) oraz Stargard – Wejherowo (przez Białogard).Problemem jest niski poziom nakładów finansowych na budowę i modernizację dróg (powiatowych i gminnych), który może stanowić zagrożenie co przy dynamicznym rozwoju motoryzacji powoduje stałe pogarszanie się warunków podróżowania i bezpieczeństwa ruchu drogowego. Pośród problemów wskazywanych przez mieszkańców pojawiały się również braki infrastruktury w świetlicach wiejskich. Dostęp do szerokopasmowego Internetu to jeden ze sposobów niwelowania problemów związanych z wyłączeniem komunikacyjnym, brakiem dostępności do wielu usług. Może łagodzić negatywny wpływ zmian demograficznych na strukturę popytową usług. Jest również nieodzownym elementem branym pod uwagę przy ocenie atrakcyjności zamieszkiwania i inwestowania. Poziom rozwoju gospodarczego gmin należących do obszaru LSR jest znacznie zróżnicowany. Średni poziom wskaźnika G dla gmin członkowskich wynosił na 2020 r. 2429 zł i widać znaczne zróżnicowanie jego poziomu w gminach członkowskich. Najwyższy poziom wskaźnika G notuje Gmina Ustronie Morskie (4041,9 zł), z kolei – najniższy Gmina Siemyśl (1695,1 zł). Analizując wysokość dochodów ogółem, najwyższe dochody notuje gmina Kołobrzeg – obszar wiejski na poziomie niespełna 76 mln zł rocznie, przy równie wysokich wydatkach 75 mln zł, z kolei najniższe dochody spośród gmin członkowskich osiąga gmina Siemyśl z niespełna 22 mln zł rocznie. Różnice w dochodach poszczególnych gmin członkowskich pośrednio wpływają też na znaczne zróżnicowanie środków w budżetach gmin na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, średnio 1,6 mln zł rocznie. Największe środki w budżecie gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych [zł] wskazano w Gminie Kołobrzeg – obszar wiejski (4,2 mln zł), najniższe w gminie Rymań (niewiele więcej niż 200 tys. zł). Zbliżoną sytuację obrazuje analiza wydatków ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca gmin z obszaru LSR, średnio 6,6 tys. zł. Wyjątek stanowi Gmina Ustronie Morskie, gdzie wydatki ogółem na jednego mieszkańca wynoszą niespełna 10 tys. zł. Analiza pokazuje, że pomimo zróżnicowania dochodów podatkowych gminy członkowskie wydatkują zbliżone środki na mieszkańców, pomimo różnego poziomu dochodów. Pokazuje to zasadność kierowania pomocy szczególnie do gmin członkowskich z niższym poziomem dochodu podatkowego.

Tabela nr 10. Dochód podatkowy na obszarze LSR oraz poziom wydatków w gminach, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Dochody ogółem [zł]	Wydatki ogółem [zł]	Środki w budżecie gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych [zł]	Wskaźniki dochodów podatkowych gmin G	Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]

1	Białogard – obszar wiejski	35 312 033,24	36 823 209,13	418 464,89	2009,9	5 007,92
2	Karlino	63 837 401,08	60 698 352,22	2 213 295,63	2293,7	6 965,61
3	Dygowo	41 862 829,53	28 080 776,42	479 294,98	1975,5	5 164,75
4	Gościno	45 538 206,11	37 009 659,91	3 716 802,19	2398,4	7 066,96
5	Kołobrzeg – obszar wiejski	75 846 527,89	75 092 662,88	4 217 397,18	3041,7	6 645,37
6	Rymań	29 864 838,23	26 184 046,58	211 775,89	1976,0	7 023,62
7	Siemyśl	21 676 494,79	20 653 019,11	995 461,19	1695,1	5 268,63
8	Ustronie Morskie	39 049 278,14	36 923 900,16	346 169,19	4041,9	9 828,03
9	Razem/średnia	44 123 451,13	40 183 203,30	1 574 832,64	2429,0	6 621,36

Przy obliczeniu wskaźnika dochód podatkowy na obszarze LSR za 2020 r. ze wzoru:

$$\frac{3750}{średniawartościwskaźnikaGminobjętychLSR}$$ obszar LGD osiąga wartość 1,54

Źródło: ***wskaźniki dochodów podatkowych gmin powiatów i województw na 2020****roraz Dane GUS BDL*

Analizy jakościowe pokazują, że istotną barierą rozwoju tych obszarów jest niska dostępność do podstawowych usług publicznych, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju oraz słaba jakość infrastruktury. Mieszkańcy wielu gmin borykają się ze słabą dostępnością do podstawowych usług oświatowych, zdrowotnych czy kulturalnych. Pożądanymi zatem kierunkami działań powinny być działania kierunkowe na rzecz poprawy spójności i integralności terytorialnej winny skupiać się z jednej strony na poprawie dostępności, z drugiej strony na przełamywaniu barier rozwojowych (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu) i podnoszeniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich na bazie zasobów (ludzkich, materialnych.

4.5. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

Analiza potrzeb i potencjału obszaru LGD „Siła w Grupie" została przeprowadzona w oparciu o dane uzyskane podczas prac nad diagnozą obszaru, w tym dane GUS, a przede wszystkim z wykorzystaniem zróżnicowanych metod partycypacji społecznej. W analizie starano się uwzględnić możliwie najwięcej rekomendacji, uwag i opinii lokalnej społeczności, będącej przedstawicielami wszystkich trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego oraz mieszkańców.

Tabela nr 11. Analiza potrzeb i potencjału obszaru wdrażania LSR

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY

Czynniki wewnętrzne	
• Przebieg trasy S6 przez teren LGD • Ciekawe i bogate środowisko naturalne sprzyjające uprawianiu turystyki • Możliwość prowadzenia cichego i spokojnego życia. • Funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne przyciągają turystów z zewnątrz. • Rozwijająca się działalność lokalnych producentów spożywczych i rękodzielników (miody, Ogórek Kołobrzeski • Atrakcyjne tereny turystyczne • Walory turystyczno – rekreacyjne • Liczne ośrodki wypoczynkowe • Dostęp do Morza Bałtyckiego • Największa grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym • Stosunkowo wysoka liczba organizowanych imprez cyklicznych • Gotowość do szerokiego rozwoju sektora usług • Otwartość osób z obszaru LGD na gotowość do podjęcia własnej jednoosobowej działalności gospodarczej • Duża liczba miejsc rekreacyjnych • Dobrze rozwinięta infrastruktura do uprawiania sportów wodnych i wypoczynku nad akwenami • Duża liczba szlaków i tras turystycznych przebiegająca przez obszar LGD • Czyste środowisko • Kluby seniora i Koła Gospodyń Wiejskich • Aktywnie działające organizacje społeczne • Rosnąca rola partnerstwa w LGD przyczyniająca się do zacieśnienia współpracy międzygminnej oraz międzysektorowej, co przekłada się na poprawę spójności • Walory krajobrazowe, kulturowe • Duży potencjał w zakresie kapitału społecznego • Duża liczba zabytków i obiektów sakralnych • Potencjał endogeniczny (dziedzictwo kulturowe, historyczne)	• Brak kompleksowej oferty turystycznej obszaru LGD i zintegrowanego systemu informacyjnego oraz sposobu promocji produktów lokalnych, marki regionu i wydarzeń kulturalnych • Słaba lub brak oferty spędzania czasu wolnego dla młodzieży szkolnej i młodych dorosłych • Brak systemu wsparcia merytorycznego działalności i rozwoju organizacji pozarządowych, niewystarczający poziom wiedzy liderów. • Niedostosowanie szkolnictwa zawodowego do zapotrzebowania rynku pracy • Brak środków na opiekę nad seniorami, osobami niesamodzielnymi. • W większości gmin obszaru LGD niewystarczająca infrastruktura turystyczna i usługi okołoturystyczne. • Niewystarczające usieciowienie tras rowerowych, łączących różne miejscowości. • Niedostateczna wiedza mieszkańców w zakresie ochrony klimatu i środowiska • Niedostateczna liczba małej infrastruktury, miejsc spotkań. • Mały dostęp do kultury, zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży na wsiach – problem z dojazdem do miejscowości gminnych. • Zła jakość istniejącej infrastruktury rekreacyjnej • Słaba współpraca między mieszkańcami, jednostkami gminnymi, organizacjami pozarządowymi, biznesem. • Niewielka liczba sklepów z produktami lokalnymi. • Zły stan obiektów zabytkowych • Emigracja mieszkańców do większych ośrodków miejskich i za granicę • Oddalenie od aglomeracji miejskich • Brak środków na wkład własny do projektów • Wymagająca modernizacji infrastruktura drogowa • Niski poziom aktywności instytucji

• Baza kulturalna i oświatowa (np. ośrodki kultury, biblioteki, szkoły, świetlice, sale wiejskie i Izby muzealne) • Świetlice wiejskie jako zaplecze do działań kulturalnych, edukacyjnych, obywatelskich • Aktywność kulturalna mieszkańców – zespoły śpiewacze • Lokalni Liderzy • Działalność sektora NGO, Fundacji, Stowarzyszeń, OSP, LZS, Klubów sportowych i innych • Wielokulturowość lokalnej społeczności obszaru LGD • Wzrost popularności zdrowego trybu życia i produktów ekologicznych • Zasoby naturalne • Korzystne uwarunkowania naturalne do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych • Dostępność obszarów NATURA 2000 • Bogata sieć hydrograficzna umożliwiająca rozwój wędkarstwa i turystyki wodnej • Inwestycje w OZE w obiektach użyteczności publicznej • Bogactwo natury, duża obfitość ryb	otoczenia biznesu i działań wspierających poziom przedsiębiorczości. • Słaby dostęp do opieki zdrowotnej • Rozbudowana biurokracja • Niski poziom edukacji i wykształcenia lokalnej społeczności obszarów wiejskich • Mała aktywność społeczna wśród młodzieży • Słaba motywacja i marazm społeczny • Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej • Słabo rozwinięty system opieki żłobkowej • Mała liczba osób odpowiadająca za aktywizację mieszkańców • Nieufność społeczna wobec lokalnych Liderów i podcinanie zapału i skrzydeł lokalnym Liderom poprzez krytykę • Niechęć społeczności popegeerowskiej do wyjścia na zewnątrz, do podjęcia działań, do kreatywności, do pobudzenia, do pracy • Nieekologiczne systemy grzewcze • Zbyt mały udział odnawialnych źródeł energii w stosunku do istniejącego potencjału • Niski poziom odpowiedzialności lokalnej społeczności za dobro wspólne • Niska lesistość
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
Czynniki zewnętrzne	
• Rosnąca potrzeba tożsamości lokalnej wśród społeczności. • Budowa marki lokalnej – tożsamości miejsca • Rosnące zainteresowanie i zapotrzebowanie na produkty lokalne. • Wzrastające znaczenie koncepcji sieciowania produktów turystycznych. • Rosnące zapotrzebowanie na turystykę wiejską, wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych, spędzanie czasu blisko natury • Rozwój kultury uprawiania sportu • Wzrost świadomości dotyczącej jakości żywności • Rozwój pracy zdalnej. • Rosnąca świadomość ekologiczna.	• Zmiany demograficzne, starzejące się społeczeństwo • Wzrost inflacji • Migracja zewnętrzna (do szkół, za pracę) • Brak wystarczającej liczby opiekunów osób starszych • Rosnące koszty mediów • Brak systemu wsparcia osób zależnych • Brak środków na opiekę medyczna • Społeczne przyzwolenie na spalanie odpadów, wywołane aktualnym kryzysem energetycznym • Zmiana przepisów dotyczących odnawialnych źródeł energii. • Ograniczone środki na realizację działań społecznych • Ograniczone środki finansowe na poprawę

• Rozwój i animacja współpracy międzysektorowej: JST, NGO, biznes i mieszkańcy. • Rozwój szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych • Rozwój zasobów endogenicznych – rozwój turystyki uzdrowiskowej. • Realizacja Strategii Terytorialnej • Rozwój narzędzi pobudzenia społecznego – np. małe granty dla mieszkańców, organizacji społecznych na oddolne inicjatywy • Wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy • Zwiększenie zatrudnienia • Wykorzystanie potencjału turystycznego i gospodarczego regionu (promocja głównych atrakcji, tworzenie całorocznych produktów turystycznych) • Możliwość wykorzystania funduszy zewnętrznych • Możliwość podejmowania projektów partnerskich z innymi podmiotami • Rosnąca świadomość mieszkańców co do potencjału i rozwoju danej gminy poprzez oczekiwanie rozwoju i modernizacji gminy • Budząca się wola i chęć współdziałania poprzez tzw.: „wyjście z domu" • Wielokulturowość • Wzrost zainteresowania w zakresie odnawialnych źródeł energii • Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców • Trendy związane z ochroną środowiska: rolnictwo ekologiczne, odnawialne źródła energii • Wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju turystyki • Dostęp do nowych technologii w zakresie OZE, ogrzewania itp. • Wysoka świadomość społeczna i wola społeczna co do stosowania tzw.: „nowinek" w zakresie szerokorozumianej działalności w ramach OZE	stanu infrastruktury • Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej • Skutki pandemii COVID-19 dla rozwoju społeczno – gospodarczego obszaru LGD • Bardzo wysokie koszty kredytów dla przedsiębiorców • Niskie płace • Bardzo duże wymagania biurokratyczne • Niekorzystne regulacje prawne uniemożliwiające korzystanie z funduszy zewnętrznych • Spowolnienie wzrostu gospodarczego kraju • Wysoka konkurencyjność oferty turystyki zagranicznej • Problemy gospodarcze wywołane obecną sytuacją geopolityczną na świecie (konflikty wojenne) • Wzrost kosztów funkcjonowania podmiotów gospodarczych (nakręcająca się spirala kosztowa) • Niepewność, niestabilność i niejasność sytuacji gospodarczej na przyszłość, bliższą i dalszą przyszłość powoduje niechęć do inwestycji i rozwoju, co wpływa na proces „zwijania się" gospodarczego kraju, zwłaszcza w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw • Niska opłacalność i rentowość w zakresie prowadzenia własnej jednoosobowej działalności gospodarczej • Globalizacja rynku tanimi produktami niskiej jakości • Ograniczone zaangażowanie mieszkańców w życie i rozwój danej gminy • Ubożenie społeczeństwa • Wzrost zagrożenia wykluczeniem społecznym • Przyzwyczajenie podopiecznych OPS do korzystania z środków publicznych (mentalność) • Niekorzystne skutki izolacji podczas pandemii odnoszące się w szczególności do dzieci/młodzieży i seniorów • Nierówne szanse edukacyjne i rozwojowe dzieci i młodzieży na terenach wiejskich w stosunku do najbliższych większych

	ośrodków • Brak programów retencyjnych i melioracyjnych • Zmiany klimatyczne, ocieplanie się klimatu

4.6. ROZWÓJ GOSPODARCZY OBSZARU LSR

Mieszkańcy obszaru LSR największą wagę przykładają do rozwoju gospodarczego, w szczególności w zakresie wsparcia przedsiębiorczości, pozyskiwania nowych inwestorów, poprawy warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w tym funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu. Ważnym aspektem jest również przygotowanie kadr, pozyskanie pracowników oraz dostosowanie edukacji zawodowej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Z racji funkcji obszaru, ważnym kierunkiem będzie promowanie i wzmocnienie rolnictwa ekologicznego, rozwój zrównoważonego rolnictwa, a także produkcji i sprzedaży lokalnych produktów spożywczych (w formie naturalnej i przetworzonej). Istotnym aspektem pobudzenia gospodarczego obszaru jest rozwój turystyki i jej różnych form: turystyki pieszej, wodnej, rowerowej, sportowej, ekologicznej, edukacyjnej. Szansę na wzrost może mieć cała branża związana z obsługą ruchu turystycznego, noclegowo-gastronomiczna, agroturystyka, transportowa, rozrywkowa, jak również wytwórczość pamiątkarska, sprzedaż produktów ekologicznych, lokalnych. Wiele z tych branż stwarza możliwość wzmocnienia roli ekonomii społecznej i angażowania osób zagrożonych marginalizacją społeczną. Warunkiem wpisania się sektora turystycznego w rozkwit gospodarczy regionu jest przede wszystkim budowanie wspólnej, różnorodnej oferty turystycznej, jej promocja, powiązanie istniejących zasobów, potencjałów i produktów oraz współpraca samorządów. W oparciu o uwarunkowania przestrzenne i zasoby obszaru LSR pobudzenie gospodarcze powinien przynieść dalszy rozwój turystyki. Bardzo istotnym czynnikiem pobudzającym rozwój gospodarczy jak również wyraźnie poprawiającym jakość życia na obszarze będzie rozwój transportu publicznego, ekomobilności, we współpracy międzygminnej, w różnych, elastycznych formach.

4.7. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Konieczna jest dalsza intensyfikacja procesu transformacji energetycznej z zastosowaniem OZE w sektorze mieszkaniowym i publicznym, przede wszystkim inwestycje w szeroko pojęte odnawialne źródła energii: energetykę wiatrową i słoneczną, wykorzystanie wód termalnych, biogazu, a także rolnictwo energetyczne oraz podejmowanie działań osłonowych, ograniczających skalę ubóstwa energetycznego. O potencjale do dalszego rozwoju stanowić będzie zrównoważone gospodarowanie i ochrona jego potencjałów - walorów przyrodniczych. W tym zakresie znaczenie mają: wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym, usprawnianie procesów gospodarowania odpadami komunalnymi, inwestycje w zieloną i niebieską infrastrukturę z poszanowaniem zasobów środowiskowych.

4.8. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW NA OBSZARZE LSR

Obok wyżej wymienionych potrzeb rozwojowych dla podniesienia jakości życia mieszkańców znaczenie ma również doposażenie w infrastrukturę techniczną, społeczną i in. Mieszkańcy gmin przywiązują wagę również do poprawy jakości infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, a także oferty kulturalnej, budowanie wspólnego

kalendarza wydarzeń uwzględniających różne grupy odbiorców wewnętrznych i zewnętrznych. Są to elementy dopełniające szereg wyżej wymienionych czynników rozwoju. Perspektywa rozwoju obszaru i realizacji zdefiniowanych potrzeb rozwojowych będzie możliwa jedynie we współpracy samorządów oraz członków społeczności lokalnej gmin obszaru, realizacji zintegrowanych, uzupełniających się przedsięwzięć. Dużą rolę odgrywa także stałe wzmacnianie tożsamości regionalnej. Procesem wspomagającym rozwój powinna być również wymiana dobrych praktyk pomiędzy członkami, ale przede wszystkim adaptacja budujących przykładów z innych samorządów, partnerstw, instytucji.

4.9. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Na podstawie danych statystycznych, opinii mieszkańców wyrażonych w ankietach oraz spotkań z nimi określono problemy oraz potencjały, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na obszar LGD. Na ich podstawie zostały wysunięte wnioski na temat obszaru LGD, które ukazują również potrzeby mieszkańców. Niewątpliwie przy określaniu potrzeb rozwojowych obszaru należy szczególną uwagę zwrócić na strukturę wieku. Obszar LGD odnotowuje spadek liczby ludności, ponadto dane demograficzne wskazują, iż społeczeństwo stopniowo się starzeje. Udział najstarszych grup ludności wzrósł w badanym okresie, przy jednoczesnym spadku udziału ludności w wieku produkcyjnym. Warto zwrócić uwagę na znaczną liczbę ludności w wieku przedemerytalnym, co oznacza, że w niedalekiej przyszłości udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym nadal będzie się zwiększał. Piramida wieku i płci nieznacznie zwęża się ku podstawie, co oznacza, że można przewidywać, iż udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców będzie stopniowo malał, co w konsekwencji doprowadzi do wzrostu wskaźników obciążenia demograficznego, które obecnie są korzystne. Pozytywny jest również fakt, iż na obszarze odnotowuje się dodatnie saldo migracji. Pomimo wskaźników gospodarczych, obszar cechuje niski poziom przedsiębiorczości oraz niewystarczająca ilość atrakcyjnych miejsc pracy. Również w ciągu ostatnich lat obserwuje się systematyczny spadek bezrobocia Pomimo deficytów w przedsiębiorczości, pozytywny jest również fakt, iż mieszkańcy podczas realizacji poprzedniej LSR wyrażali duże zainteresowanie dofinansowaniem działalności gospodarczych. Aktywność lokalnej społeczności i liczba efektywnie działających formalnych grup mieszkańców utrzymywała się na podobnym poziomie na przestrzeni analizowanych lat. Jednak mieszkańcy na spotkaniach i w ankietach zauważali, że wciąż występują braki w aktywności społecznej oraz integracji różnych podmiotów. Niewątpliwą zaletą i głównym atutem regionu LGD jest jego położenie, opisane w rozdziale II. W obszarze środowiskowo-geograficznym atutami są niepowtarzalne zasoby przyrodnicze, a także wszystkie formy ochrony przyrody, które powodują, że gminy znajdujące się w obszarze LGD stają się atrakcyjnymi destynacjami dla turystów. Atutem jest również historia i wiążące się z tym tradycje, rękodzieło, zespoły folklorystyczne. Oprócz materialnych form wyrazu wspólnej kultury, bardzo ważne znaczenie mają zwyczaje, obyczaje oraz budowanie poczucia wspólnej tożsamości poprzez kultywowanie śpiewania i muzykowania. Wszystkie te elementy tworzą wspólną kulturę ludową regionu. Biorąc pod uwagę strukturę wieku i zachodzące zmiany, należy ukierunkować działania tak, aby zapewnić mieszkańcom odpowiednie warunki do życia na obszarze. Przede wszystkim przy doborze przedsięwzięć należy zwrócić uwagę na osoby młode, które zamieszkują obszar. Skierowanie działań na zapewnienie im warunków do rozwoju może przyczynić się do zachęcenia ich do pozostania na obszarze bądź powrotu w miejsce zamieszkania po zdobyciu wykształcenia. Dlatego część z działań należy ukierunkować na rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, ale przede wszystkim należy zapewnić młodym mieszkańcom możliwość poszerzania swojej wiedzy oraz rozwoju pasji i talentów w miejscu, w którym żyją, bez konieczności wyjeżdżania do większych miast. Przedsięwzięcia skierowane do młodzieży do 25 r.ż. pozwolą im na większą integrację i zbudowanie tożsamości lokalnej. Działania będą też ukierunkowane na zwiększenie świadomości obywatelskiej młodzieży oraz aktywności w życiu lokalnej społeczności, tak aby z czasem zaczęli przejmować inicjatywę i sami kreować miejscem w którym żyją. Działania jakie będzie podejmować LGD w kolejnych latach powinny być również skierowane na pobudzenie przedsiębiorczości wśród wszystkich mieszkańców, na co zwracali uwagę sami mieszkańcy zarówno na spotkaniach konsultacyjnych jak również w ankietach

przeprowadzonych na potrzeby budowania LSR. Przedsięwzięcia powinny obejmować równocześnie rozwój działalności w celu zwiększenia dywersyfikacji gospodarczej, tak aby zapewnić bezpieczeństwo przedsiębiorcom. Również kursy i szkolenia w zakresie zwiększania kompetencji mieszkańców, wpłyną pozytywnie na pobudzenie gospodarcze obszaru. Działania powinny być także skierowane na zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez wprowadzenie nowych modeli biznesowych. W rozwoju lokalnej gospodarki niezwykle istotne jest też dbanie o środowisko, dlatego działania podejmowane przez LGD powinny wspierać przystosowanie do zmian klimatu. Istotne jest, żeby rozwijane działalności bazowały na lokalnych zasobach i przyczyniały się do ich promocji. Zarówno dane z GUS, rozmowy z mieszkańcami podczas konsultacji, ankiety, pokazały iż obszar ma potencjał do rozwoju w kierunku rekreacji i aktywnego wypoczynku, z którego mogą korzystać mieszkańcy obszaru oraz sąsiednich miast. Ponadto biorąc pod uwagę fakt, iż mieszkańcy narzekali na słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną oraz niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego, rozwój działalności gospodarczej mieszkańców powinien być skierowany między innymi na przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury rekreacyjnej, rozwój usług związanych z rozrywką, gastronomią oraz z tworzeniem miejsc, gdzie mieszkańcy będą mogli spotykać się w czasie wolnym oraz zwiększające atrakcyjność turystyczną obszaru. Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego niezwykle ważne jest wspieranie już istniejących działalności poprzez ich integrację i animowanie do współpracy różnych branż, realizacji projektów partnerskich oraz wymianę doświadczeń, co przyczyni się do podejmowania działań na rzecz rozwoju obszaru na bazie lokalnych produktów i wspierania mniejszych przedsiębiorstw. Wszystkie powyższe działania powinny również być skierowane do osób z grup w niekorzystnej sytuacji: seniorzy 60+, przedsiębiorcy, osoby młode do 25 r. ż., osoby w niekorzystnej sytuacji w tym osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, osoby poszukujące zatrudnienia, osoby bezrobotne, osoby bierne zawodowo, którzy stanowią liczną grupę w lokalnej społeczności. Przede wszystkim należy realizować działania aktywizujące oraz włączające osoby z tej grupy do życia w społeczeństwie, tak, aby mogli brać aktywny udział w rozwoju gospodarczym obszaru oraz w życiu publicznym i społecznym. Wartością dodaną tych działań będzie również pogłębienie integracji ze społecznością lokalną oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej wśród młodych mieszkańców. Biorąc pod uwagę niską frekwencję ludzi zarówno w ankietach jak i na spotkaniach konsultacyjnych, działania powinny zostać skierowane na zwiększenie świadomości mieszkańców na temat funkcjonowania LGD i włączenie ich do współdziałania na rzecz lokalnej społeczności. W działania na rzecz lokalnego rozwoju oraz tworzenia miejsc do wypoczynku i integracji powinna być zaangażowana cała społeczność, która obejmuje mieszkańców, przedsiębiorców oraz samorządy lokalne. Dlatego część działań powinna być ukierunkowana na rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjnej, która będzie dostosowana do osób z różnymi potrzebami, tak aby zarówno dzieci i młodzież, osoby w wieku produkcyjnym jak i seniorzy, a także osoby z niepełnosprawnościami mogły z niej korzystać i spędzać wspólnie czas. Istotne jest również zadbanie o przestrzeń i zwiększenie ilości miejsc do wypoczynku i rekreacji nie tylko dla mieszkańców, ale również dla osób odwiedzających obszar LGD. Głównym zadaniem powinno być wykorzystanie zasobów naturalnych przy jednoczesnej ich ochronie poprzez rozwój tras rowerowych ukierunkowujących ruch mieszkańców na terenach cennych przyrodniczo. LGD będzie aktywnie animował mieszkańców do realizacji projektów w partnerstwie dzieląc się swoim doświadczeniem w tym zakresie. Animowanie do takich projektów da efekt synergii i przyczyni się do zdobycia nowych doświadczeń (wzmocni kadrę organizacji partnerskich), zwiększenia wiedzy w zakresie realizacji projektów w partnerstwie, pozwoli lepiej rozpoznać potrzeby grup docelowych realizowanych działań oraz przyczyni się do promocji produktów lokalnych poza obszarem. Reasumując: zadaniem LGD na najbliższe lata jest podjęcie szeregu działań pobudzających aktywność społeczną i gospodarczą mieszkańców, promujących zdrowy i aktywny styl życia oraz dbanie o środowisko naturalne, a także racjonalne wykorzystywanie zasobów i przestrzeni. W wyniku analizy danych statystycznych, badania ankietowego, ewaluacji zewnętrznej, spotkań z mieszkańcami w ramach konsultacji społecznych oraz analizy obszaru i potencjału, można wyodrębnić kluczowe problemy i potrzeby mieszkańców obszaru LGD oraz potencjały i zasoby, które można i należy wykorzystać do rozwoju obszaru:

A. Kluczowe problemy i potrzeby:

- niewystarczająco dostosowana infrastruktura i usługi publiczne do zachodzących zmian demograficznych;

- braki w przedsiębiorczości i innowacyjności – niedostateczny rozwój lokalnej przedsiębiorczości;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał kulturowy i przyrodniczy;
- niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców w tym osób młodych – brak aktywnych liderów życia publicznego i społecznego;
- niewystarczająca dostępność mieszkańców do usług społecznych i zdrowotnych;
- brak oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców;
- niedostatecznie wykorzystany potencjał organizacji pozarządowych;

B. Kluczowe zasoby i potencjały:

- walory przyrodnicze i krajobrazowe;
- bogata historia i dziedzictwo kulturowe, w tym cenne zabytki;
- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej obszaru;

4.10. GRUPY DOCELOWE

Szczegółowa diagnoza obszaru wypracowana na podstawie analizy danych statystycznych, badania ankietowego, ewaluacji zewnętrznej, spotkań z mieszkańcami w ramach konsultacji społecznych oraz analizy obszaru i potencjału, pozwala na określenie grup docelowych, które powinny być objęte wsparciem w ramach realizacji LSR. Na podstawie wszystkich danych zawartych w diagnozie można wyróżnić pięć grup docelowych.

Pierwszą grupę docelową stanowią wszyscy mieszkańcy obszaru - ponieważ LSR powinna realizować cele służące zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności a także zwiększyć ich zaangażowanie w sprawy lokalne. Niską aktywność społeczności lokalnej potwierdza mała liczba osób biorących udział w konsultacjach oraz w badaniu ankietowym dotyczącym budowania LSR.

Drugą grupę docelową stanowią osoby młode do 25 r.ż., - ze względu na ich odpływ do większych aglomeracji miejskich, a także małe zaangażowanie w sprawy lokalne o czym świadczy niski udział osób do 25 r.ż. w ankiecie prowadzonej przez LGD na potrzeby opracowania LSR, który wyniósł mniej niż 6%.

Trzecią grupę docelową stanowią seniorzy 60+ roku życia, osoby w niekorzystnej sytuacji w tym osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie, osoby poszukujące zatrudnienia, osoby bezrobotne oraz bierne zawodowo. Jak wynika z diagnozy, udział seniorów w grupie ludności wzrasta z roku na rok. Do osób z grupy w niekorzystnej sytuacji, należy skierować działania aktywizujące oraz włączające do życia w społeczeństwie, tak, aby jak najdłużej mogli brać aktywny udział w rozwoju gospodarczym obszaru oraz w życiu publicznym i społecznym.

Czwartą grupę docelową stanowią przedsiębiorcy - obszar charakteryzuje się niewystarczającą ilością atrakcyjnych miejsc pracy, co również potwierdzali sami mieszkańcy w zastosowanych metodach partycypacyjnych. W ciągu ostatnich lat obserwuje się systematyczny spadek bezrobocia, a wsparcie dla przedsiębiorców może tę sytuację zmienić na korzyść.

Piątą grupę docelową stanowią osoby długotrwale bezrobotne oraz bierne zawodowo - osoby z tej grupy wymagają działań skierowanych na aktywizację oraz pobudzenie przedsiębiorczości tak aby mogli brać aktywny udział w rozwoju gospodarczym obszaru oraz w życiu publicznym i społecznym.

4.11. UWARUNKOWANIA PROBLEMOWE W OBSZARZE GOTOWOŚCI CYWILNEJ I ODPORNOŚCI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW

Obszar LGD „Siła w Grupie" funkcjonuje w warunkach zwiększonej niepewności społeczno-gospodarczej, wynikającej z aktualnej sytuacji geopolitycznej, postępujących zmian klimatycznych oraz rosnącej liczby zagrożeń

o charakterze hybrydowym, w tym zagrożeń informacyjnych i cybernetycznych. Uwarunkowania te mają bezpośredni wpływ na poziom bezpieczeństwa mieszkańców oraz zdolność społeczności lokalnych do reagowania w sytuacjach kryzysowych, w szczególności na obszarach o rozproszonej strukturze osadniczej i ograniczonym dostępie do usług publicznych.

W odpowiedzi na powyższe wyzwania, w dokumentach strategicznych i programowych Unii Europejskiej oraz w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego (FEPZ) wzmocniono znaczenie działań ukierunkowanych na rozwój kompetencji społecznych, zawodowych i obywatelskich, w tym w szczególności kompetencji związanych z uczeniem się przez całe życie, adaptacyjnością oraz zdolnością reagowania na zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze. Wprowadzone na poziomie programu ukierunkowanie wsparcia EFS+ (cel EFS+.CP4.G) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.

Analiza sytuacji społecznej obszaru LSR wykazuje istotne deficyty w zakresie kompetencji praktycznych mieszkańców, w szczególności dotyczących reagowania w sytuacjach kryzysowych, udzielania pierwszej pomocy, podstaw bezpieczeństwa cyfrowego, **odporności na dezinformację oraz właściwego postępowania w warunkach zakłóceń funkcjonowania usług publicznych i infrastruktury**. Niedostateczny poziom tych kompetencji zwiększa podatność społeczności lokalnych na skutki zagrożeń naturalnych, technicznych, informacyjnych, społecznych, bezpieczeństwa.

Problem ten ma wymiar szczególnie istotny na obszarze LGD „Siła w Grupie". Obszar ten charakteryzuje się rozproszeniem osadniczym, znacznym udziałem miejscowości wiejskich oraz zróżnicowaną dostępnością transportową i usługową. Część miejscowości położona jest peryferyjnie względem głównych ciągów komunikacyjnych i ośrodków usług publicznych, co w sytuacjach kryzysowych może wpływać na wydłużenie czasu reakcji i utrudniać dostęp do bieżącej informacji, pomocy oraz zorganizowanych form wsparcia.

Na obszarze LSR obserwowane są niekorzystne trendy demograficzne, w tym spadek liczby ludności, proces starzenia się społeczeństwa oraz wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego. Zjawiska te zwiększają wrażliwość części mieszkańców na kryzysy zdrowotne, informacyjne, klimatyczne i infrastrukturalne. Szczególnie narażone są osoby starsze, osoby samotne, rodziny z dziećmi oraz mieszkańcy o niskich kompetencjach cyfrowych. Deficyty te są dodatkowo wzmacniane przez **ograniczony dostęp do oferty edukacyjnej pozaformalnej i nieformalnej, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w mniejszych miejscowościach**.

Istotnym czynnikiem ryzyka jest również zróżnicowanie funkcjonalne poszczególnych gmin obszaru LGD. Gminy nadmorskie, tj. Kołobrzeg – wiejska i Ustronie Morskie, cechują się sezonowym wzrostem liczby ludności związanym z ruchem turystycznym, co w okresach wzmożonego obciążenia infrastruktury i służb zwiększa znaczenie sprawnej komunikacji kryzysowej, podstawowych umiejętności reagowania oraz lokalnej samoorganizacji mieszkańców. Z kolei gminy położone poza pasem nadmorskim, mierzą się z **problemami dostępności usług, depopulacją i większym ryzykiem wykluczenia informacyjnego.**

Wzrastające znaczenie technologii cyfrowych w życiu codziennym oraz w komunikacji kryzysowej ujawnia istotne braki w zakresie kompetencji cyfrowych części mieszkańców obszaru LGD. Deficyty te obejmują zarówno podstawowe umiejętności korzystania z narzędzi cyfrowych, jak i zdolność krytycznej oceny informacji, rozpoznawania treści fałszywych, manipulacyjnych lub wprowadzających w błąd. Ograniczenia w tym zakresie zwiększają **ryzyko dezinformacji**, osłabiają zdolność do właściwej reakcji na komunikaty o zagrożeniach oraz pogłębiają wykluczenie cyfrowe i społeczne części mieszkańców.

Ważnym zasobem obszaru jest rozwijający się **kapitał społeczny i aktywność organizacji pozarządowych**. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na obszarze LGD wzrastała, a działalność trzeciego sektora jest obecna w gminach. Jednocześnie potencjał ten nie został dotąd w pełni ukierunkowany na

UA.

systematyczne działania **szkoleniowe.** Oznacza to potrzebę tworzenia lokalnych mechanizmów współpracy, edukacji
i samoorganizacji, w oparciu o istniejące zasoby społeczne oraz infrastrukturę wspólnotową.

Uwzględnienie w LSR działań odnoszących się do budowania odporności społecznej oraz wzmacniania kompetencji mieszkańców w tym zakresie wynika z konieczności dostosowania strategii do aktualnych ram programowych FEPZ oraz kierunków interwencji określonych na poziomie europejskim i regionalnym.

W tym ujęciu działania ukierunkowane na rozwój kompetencji, zwiększanie zdolności adaptacyjnych oraz wzmacnianie odporności społecznej nie tylko odpowiadają na kierunki wsparcia określone w programie FEPZ, ale stanowią adekwatną odpowiedź na realne potrzeby obszaru LSR, przyczyniając się do poprawy sytuacji mieszkańców na rynku pracy, zwiększenia ich mobilności zawodowej oraz zdolności do funkcjonowania w zmieniających się warunkach społeczno-gospodarczych.

Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia

Lokalna Strategia Rozwoju to spójny zestaw operacji mających na celu osiągnięcie lokalnych celów i potrzeb, który przyczynia się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju. Na obszarze działania Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie" realizowane będą działania finansowane z dwóch funduszy. RLKS w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027 - EFS+ służyć będzie realizacji celu EFS+.CP4.G Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej. Natomiast podejście LEADER będące instrumentem RLKS w ramach EFRROW będzie realizować cele szczegółowe w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym przede wszystkim promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich. Niezależnie od możliwości wsparcia w ramach RLKS ze środków dostępnych w LSR beneficjenci działań LSR będą mogli aplikować również o inne środki wsparcia zewnętrznego. W LSR wprowadzono zatem mechanizmy zapewniające spójność i komplementarność wsparcia. Komplementarność, spójność i synergia LSR będzie realizowana w dwóch etapach, na etapie programowania oraz wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Na etapie programowania komplementarność, spójność i synergia zostały zapewnione przy tworzeniu LSR i określaniu zakresu tematycznego. Przeprowadzone konsultacje i współudział grona partnerów w procesie powstawania LSR pozwolił na zintegrowanie lokalnych środowisk, które dostrzegają w realizacji strategii szanse na rozwiązanie kluczowych dla siebie i całego regionu problemów. Dotyczy to zarówno sektora publicznego, społecznego - reprezentowanego przez szereg lokalnych stowarzyszeń, jak i przedsiębiorców reprezentujących różne kierunki rozwoju. Skuteczne zarządzanie rozwojem lokalnym wymaga koordynacji podejmowanych działań na szczeblu lokalnym z warunkami tworzonymi przez dokumenty strategiczne wyznaczające kierunki rozwoju regionów, a nawet kraju. W przypadku Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie" w poszczególnych celach zintegrowano działania podejmowane przez Jednostki Samorządu Terytorialnego, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe. LSR jest spójna z poszczególnymi dokumentami strategicznymi dla obszaru działania LGD na poziomie gmin członkowskich, powiatu, województwa zachodniopomorskiego oraz innych dokumentów strategicznych dotyczących rozwiązywania problemów społecznych, infrastrukturalnych i przedsiębiorczości.

Tabelanr12. Zgodność celów LSR z dokumentami strategicznymi innego szczebla

DOKUMENTY STRATEGICZNE INNYCH SZCZEBLI DLA OBSZARU LSR	Cele Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie" lata 2023-2027		
	CEL I: Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb	**CEL II: Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju**	**CEL III: Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD**
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	**Cel szczegółowy 2: „Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych"** Kierunek interwencji: 2.2 – Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.	**Cel szczegółowy 1: „Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym",** Kierunek interwencji: 1.5 – Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.	**Cel szczegółowy 2: „Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych"** Kierunek interwencji: 2.1 – Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.
Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2030 roku	**II CEL STRATEGICZNY „Dynamiczna Gospodarka"** 2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu **I CEL STRATEGICZNY „Otwarta społeczność"** 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu	**III CEL STRATEGICZNY „Sprawny samorząd"** 3.2 Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych	**I CEL STRATEGICZNY „Otwarta społeczność"** 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego	Cel strategiczny w sferze	Cel strategiczny w sferze	Cel strategiczny w sferze społecznej: Cel

dla Koszalińsko – Kołobrzesko – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021 – 2030	gospodarczej: Cel strategiczny 6. Zrównoważony rozwój gospodarczy KKBOF spójny potencjałami lokalnymi. 6.1. Rozwijanie przedsiębiorczości i kreatywności mieszkańców 6.2. Rozwijanie kreatywnej współpracy - środowiska turystycznego i okołoturystycznego – w tworzeniu oferty turystycznej. 6.3. Wspieranie różnych form turystyki.	infrastruktury, przestrzeni i środowiska: Cel strategiczny 4. Rozwinięta infrastruktura obszaru z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych (smart city) dla potrzeb społecznych i gospodarczych. 4.3. Poprawa stanu i dostępności infrastruktury społecznej.	strategiczny 2: Dobrostan, lepsza jakość życia oraz możliwości rozwoju mieszkańców KKBOF. 2.1. Zwiększanie dostępności i jakości usług społecznych i ochrony zdrowia.
Strategia Rozwoju Powiatu Białogardzkiego na lata 2016 - 2025	Cel strategiczny 1: Aktywizacja rozwoju gospodarczego w powiecie Cel operacyjny 1.1. Prowadzenie polityki gospodarczej powiatu w kierunku stymulowania rozwoju podmiotów gospodarczych w zakresie inwestowania i tworzenia nowych miejsc pracy oraz ich utrzymywania. .	Cel strategiczny 3: Poprawa warunków do rozwoju turystyki oraz promocji powiatu białogardzkiego. Cel operacyjny 3.1 Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej Cel strategiczny 4: Poprawa jakości infrastruktury technicznej i wzrost wykorzystania energii przyjaznej środowisku Cel operacyjny 4.2. Modernizacja infrastruktury technicznej i wzrost wykorzystania źródeł energii przyjaznych środowisku.	Cel strategiczny 16: Wzmocnienie systemu wspierania rodzin i osób w trudnych sytuacjach, form wzajemnej pomocy oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego poprzez partnerstwo lokalne. Cel operacyjny 16.1. Rozwój systemowych form wsparcia na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przeciwdziałanie i zwalczanie dysfunkcji w rodzinie. Cel operacyjny 16.3. Stworzenie społecznych sieci wspierania procesów aktywizacji zawodowej i społecznej, likwidujących wykluczenie i tworzących pożądane stosunki pracy.
Strategia Rozwoju Powiatu Białogardzkiego na lata 2026 -	Obszar gospodarka	Cel strategiczny	Cel strategiczny

2034	Cel strategiczny I: Wysoki stopień zagospodarowania potencjału ekonomicznego powiatu. Zakres obszaru: Turystyka Cel operacyjny: 2. Zwiększenie gospodarczego znaczenia turystyki w powiecie. 2.8. Wspieranie działań na rzecz poprawy jakości bazy turystycznej. Zakres obszaru: Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli Cel operacyjny: 11. Wyższy poziom bezpieczeństwa mieszkańców i infrastruktury krytycznej. 11.1 Budowa nowoczesnego systemu łączności radiowej służb ratowniczych w powiecie, umożliwiającego efektywną i bezpieczną komunikację. 11.2 Wspieranie działań na rzecz skrócenia czasu oczekiwania na interwencję Policji. 11.3 Podjęcie działań mających na celu stworzenie bezpiecznych miejsc schronienia dla ludności na wypadek sytuacji kryzysowych. 11.4 Pozyskiwanie specjalistów psychologów wspierających osoby będące w sytuacjach kryzysowych i uczestniczących w zdarzeniach masowych. 11.5 Organizacja szkoleń dla służb wspomagających w zakresie reagowania w sytuacjach kryzysowych, udzielania podstawowego wsparcia psychologicznego oraz praktycznych ćwiczeń z zastosowaniem procedur bezpieczeństwa.	III. Dobry stan utrzymania infrastruktury technicznej i nieruchomości powiatu.	II. Zwiększony dobrostan mieszkańców powiatu białogardzkiego. Zakres obszaru: Pomoc społeczna, wspieranie osób z niepełno sprawnościami Cel operacyjny: 8. Wysoki stopień zaspokojenia potrzeb osób wymagających wsparcia.

	11.6 Działania zmierzające do zwiększenia bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni (ochrona systemów). 11.7 Kształtowanie świadomości na temat zagrożeń wynikających z cyberprzestępczości. 11.8 Działania na rzecz poprawy wyposażenia służb ratowniczo-gaśniczych. 11.9 Promocja działań służących przeciwdziałaniu przestępstwom (wyłudzeniom, kradzieżom, oszustwom). 11.10 Wspieranie współpracy partnerów publicznych i społecznych w prowadzeniu programów i działań profilaktycznych na rzecz poprawy bezpieczeństwa na terenie powiatu. 11.11 Prowadzenie działań na rzecz bezpieczeństwa użytkowników dróg poprzez poprawę ich oznakowania, w szczególności w miejscach niebezpiecznych. 11.12 Promocja działań w zakresie udzielania pierwszej pomocy.		
Strategia Rozwoju Gminy Dygowo na lata 2015 – 2025	CEL STRATEGICZNY 2: Gmina Dygowo przyjazna inwestorom. Silna, wspierająca makro, małe i średnie przedsiębiorstwa działające na potrzeby mieszkańców, gospodarki i turystów. Cel operacyjny 2:Rozwój przedsiębiorstw funkcjonujących w Gminie CEL STRATEGICZNY 1: Gmina Dygowo bezpieczna i przyjazna dla	CEL STRATEGICZNY 4: Gmina Dygowo miejscem chroniącym dziedzictwo kulturowe oraz rozwijającym sferę kulturalną i gospodarkę turystyczną.	CEL STRATEGICZNY 1: Gmina Dygowo bezpieczna i przyjazna dla mieszkańców i turystów. Cel operacyjny 4:Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym Cel operacyjny 5:Wsparcie osób niepełnosprawnych w integracji społecznej i zawodowej

	mieszkańców i turystów.		
Strategia Rozwoju Gminy Kołobrzeg na lata 2016 - 2026	3.3.3 Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności, cel szczegółowy 3.1 Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, walka z bezrobociem.	3.3.1 Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnych, cel szczegółowy 1.3 Rozbudowa infrastruktury turystyki.	3.3.3 Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności, cel szczegółowy 3.2 Integracja społeczeństwa lokalnego.
Strategia Rozwoju Gminy Kołobrzeg na lata 2026 - 2034	CEL STRATEGICZNY 1: Trwały rozwój gospodarczy Gminy Kołobrzeg, bazujący na lokalnym dziedzictwie, walorach przyrodniczych i innowacyjności. KLIMAT I ŚRODOWISKO 1.2. Wzmacnianie odporności środowiskowej i wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych w rozwoju gospodarczym	CEL STRATEGICZNY 2: Odpowiedzialny rozwój społeczny i wysoka jakość życia w Gminie Kołobrzeg. PRZESTRZEŃ 2.1. Kształtowanie przyjaznej i dostępnej przestrzeni do życia	CEL STRATEGICZNY 2: Odpowiedzialny rozwój społeczny i wysoka jakość życia w Gminie Kołobrzeg. SPOŁECZEŃSTWO 2.4. Wzmocnienie kapitału społecznego i rozwój dostępnych usług dla mieszkańców
Strategia Rozwoju Gminy Siemyśl do roku 2030	CEL STRATEGICZNY I: KONKURENCYJNA ZDYWERSYFIKOWANA GOSPODARKAPODARKA 1.1. Wzmacnianie przedsiębiorczości i konkurencyjności	CEL STRATEGICZNY IV: SKUTECZNE ZARZĄDZANIE DLA ROZWOJU 4.2 Wysokiej jakości infrastruktura techniczna w gminie	CEL STRATEGICZNY III: PRZYJAZNA, ODPORNA, ZIELONA GMINA 3.1 Struktura funkcjonalno-przestrzenna uwzględniająca potrzeby gminy.

	1.2. Rozwój potencjału turystycznego CEL STRATEGICZNY III: PRZYJAZNA, ODPORNA, ZIELONA GMIN 3.2. Ekologiczna, odporna gmina		
Strategia Rozwoju Gminy Białogard na lata 2018 - 2027	ROZWÓJ GOSPODARCZY; CELE SZCZEGÓŁOWE: 4.1.Tworzenie warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego gminy. ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA, BEZPIECZEŃSTWO 1.2. Podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Białogard.	ŚRODOWISKO NATURALNE, OCHRONA ŚRODOWISKA, TURYSTYKA; CELE SZCZEGÓŁOWE: 2.1. Podejmowanie działań dla podniesienia jakości ochrony środowiska w gminie Białogard. 2.2. Stworzenie warunków do rozwoju różnych form turystyki na terenie gminy Białogard.	ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA, BEZPIECZEŃSTWO; CELE SZCZEGÓŁOWE: 1.6. Podejmowanie działań na rzecz wsparcia seniorów w ich integracji i pełnym dostępie do oferty edukacyjnej, kulturalnej, usług zdrowotnych, rekreacji i wypoczynku. 1.7. Aktywizowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. 1.8. Tworzenie podstaw dla rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Rzetelna analiza dokumentów strategicznych pozwoliła na lepsze wpasowanie przyjętych priorytetów rozwoju określonych w LSR w kierunki rozwoju przyjęte przez samorządy lokalne i regionalne. Dzięki poznaniu założeń niniejszych dokumentów, członkowie LGD posiedli lepszą orientację, jakie konkretne problemy są najbardziej istotne dla społeczności lokalnej i środowiska, w którym żyją, a także – jak je rozwiązać. Wiedza ta pomogła w wyborze kwestii kluczowych dla regionu – po to, aby przygotowana LSR miała charakter spójny i komplementarny w stosunku do działań już podjętych przez inne podmioty. Dzięki takiemu postępowaniu, LGD nie powtórzy działań podjętych już przez inne podmioty, a jednocześnie możliwe będzie uzyskanie synergicznych efektów działań komplementarnych w stosunku do projektów realizowanych przez inne podmioty. Cele i przedsięwzięcia określone w LSR wynikają z diagnozy obszaru działania Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie" i wniosków płynących z prac nad przygotowaniem analizy obszaru. Są one ze sobą ściśle powiązane, a rola LGD, jako lidera wdrażania LSR zapewnia realizację podejścia w sposób spójny, komplementarny i synergiczny. Spójność, komplementarność i synergia w ramach LSR dotyczy przede wszystkim działań prowadzonych w ramach określonych grup problemów/działań zwanych przedsięwzięciami. W ramach niniejszej strategii planuje się realizację przedsięwzięć, które w efekcie mają się przyczynić do realizacji celów i osiągnięcia określonej wizji obszaru. Spójność, komplementarność i synergia w ramach LSR dotyczy również związków między różnymi partnerami społecznymi, gospodarczymi i publicznymi zaangażowanymi w rozwój lokalny obszaru. We wszystkich przedsięwzięciach zakłada się udział przedstawicieli różnych sektorów w podejmowaniu działań, inwestycji ukierunkowanych na osiągniecie wspólnych celów rozwoju obszaru. Działania wdrażane w ramach LSR będą monitorowane przez LGD zarówno na etapie podejmowania decyzji o wyborze operacji zgodnych z LSR, jak i prowadzenia ewaluacji pod kątem osiąganych wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływania na rozwój obszaru. W celach strategicznych oraz przedsięwzięciach ważne jest osiąganie jak najlepszych efektów poprzez połączenie wysiłków partnerów z różnych sektorów. Opracowana strategia zakłada realizację kolejnych celów poprzez konsekwentne wdrażanie wybranych przedsięwzięć. Istotą podejmowanych działań jest realizacja kolejnych przedsięwzięć w sposób spójny i komplementarny, z użyciem różnych metod i zaangażowanych różnych sektorów i partnerów. Przedsięwzięcia zmierzające do realizacji poszczególnych celów są odpowiedzią na zidentyfikowane wspólnie ze społecznością lokalną szanse i zagrożenia, mocne i słabe strony, co w rezultacie pozwala na ich adresowanie w kluczowe dla rozwoju regionu problemy.

Tabela nr 13. Spójność, komplementarność i synergia obszaru, zasobów i podmiotów obszaru LSR.

Cel 1: Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb
Spójne i komplementarne podejście: przedsięwzięcia tj. Przedsięwzięcie 1.1. Wzmacnianie gotowości cywilnej i odporności społeczności lokalnej na sytuacje kryzysowe na obszarze objętym LSR(EFS+) 1.2. Rozwijanie pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej
Metody realizacji przedsięwzięcia: **P.1.1** Wzmacnianie gotowości cywilnej i odporności społeczności lokalnej na sytuacje kryzysowe na obszarze objętym LSR(EFS+) – przedsięwzięcie ukierunkowane jest na wspieranie gotowości cywilnej na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury). **P.1.2** **Rozwijanie pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej** – przedsięwzięcie dedykowane przedsiębiorcom, zostanie osiągnięte poprzez projekty na rozwijanie działalności na rzecz budowy, rozbudowy i adaptacji bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjnej, wypoczynkowej, służącej rozwojowi gospodarczemu, dzięki którym nastąpi wzrost lokalnej gospodarki w oparciu o już funkcjonujące i nowe podmioty usług. Dzięki tym działaniom będą powstawały nowe miejsca pracy, jak również możliwości rozwojowe istniejących działalności w kluczowych dla obszaru dziedzinach.
Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: mieszkanki i mieszkańcy osoby dorosłe obszaru LSR, przedsiębiorcy, rolnicy, osoby fizyczne, osoby bierne zawodowo, osoby bezrobotne,

Integrowanie różnych zasobów i branż działalności gospodarczej: działania edukacyjne i szkoleniowe mieszkanek i mieszkańców osoby dorosłe obszaru LSR; wspieranie nowych inicjatyw gospodarczych i rozwojowych istniejących działalności.

Odpowiedź na zidentyfikowaną w analizie obszaru słabą stronę/zagrożenie:

Problemy gospodarcze wywołane obecną sytuacją geopolityczną na świecie (konflikty wojenne)

Niewystarczająca wiedza społeczeństwa w zakresie pierwszej pomocy, podstaw ratownictwa i obsługi sprzętu ratowniczego, a także pomocy w sytuacjach wystąpienia zagrożenia,

Znikoma wiedza społeczeństwa w zakresie komunikacji w czasie kryzysu, i przygotowania gospodarstwa domowego na wypadek dostaw energii, wody i ekstremalnych zjawisk pogodowych

Brak środków na wkład własny do projektów,

Niski poziom aktywności instytucji otoczenia biznesu i działań wspierających poziom przedsiębiorczości

Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej

Skutki pandemii COVID-19 dla rozwoju społeczno – gospodarczego obszaru LGD

Bardzo wysokie koszty kredytów dla przedsiębiorców

Niskie płace

Bardzo duże wymagania biurokratyczne Niekorzystne regulacje prawne uniemożliwiające korzystanie z funduszy zewnętrznych

Spowolnienie wzrostu gospodarczego kraju

Wysoka konkurencyjność oferty turystyki zagranicznej

Wysoki poziom inflacji w kraju

Wzrost kosztów funkcjonowania podmiotów gospodarczych (nakręcająca się spirala kosztowa)

Niepewność, niestabilność i niejasność sytuacji gospodarczej na przyszłość, bliższą i dalszą przyszłość powoduje niechęć do inwestycji i rozwoju, co wpływa na proces „zwijania się" gospodarczego kraju, zwłaszcza w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw

Niska opłacalność i rentowość w zakresie prowadzenia własnej jednoosobowej działalności gospodarczej Słaba motywacja i marazm społeczny

CEL II: Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju

Spójne i komplementarne podejście: przedsięwzięcia tj. Przedsięwzięcie 2.1.Rozwój małej infrastruktury w zakresie turystyki i rekreacji

Metody realizacji przedsięwzięcia:
P.2.1
Rozwój małej infrastruktury w zakresie turystyki i rekreacji– cel zostanie zrealizowany poprzez realizację operacji poprawiających dostęp do usług publicznych, poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności oraz poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej poprzez budowę małej infrastruktury publicznej i poprawiających dostęp do usług publicznych m.in. budowa boisk, placów zabaw.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: osoby fizyczne, NGO, JST, sołectwa (mieszkańcy obszaru LGD),

Integrowanie różnych zasobów i branż działalności gospodarczej: przy budowie, rozbudowie i adaptacji małej infrastruktury publicznej nastąpi współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami z branży budowlanej, dekarskiej, stolarskiej itp., oraz, ngo i JST. Przedsięwzięcia przyczynią się do aktywizacji i integracji szeroko rozumianej grupy mieszkańców obszaru LGD.

Odpowiedź na zidentyfikowaną w analizie obszaru słabą stronę/zagrożenie:

niedostateczne wykorzystanie lokalnych zasobów oraz zwiększenie dostępu do infrastruktury publicznej i społecznej

CEL III: Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD

Spójne i komplementarne podejście: przedsięwzięcia tj. Przedsięwzięcie 3.1. Aktywizacja ludzi młodych Przedsięwzięcie 3.2. Aktywizacja osób w niekorzystnej sytuacji

Metody realizacji przedsięwzięcia:

P.3.1

Aktywizacja ludzi młodych - Przedsięwzięcie dedykowane ludziom młodym do 25 r.ż, realizowane będzie poprzez działania animujące, integrujące lokalne środowisko młodzieżowe itp.; zaplanowane działania uwzględniają analizę obecnej oferty , jaka jest dostępna dla ludzi młodych na obszarze LGD i są do niej komplementarne np. zajęcia sportowe, zajęcia taneczne i gimnastyczne, zajęcia artystyczne, spotkania harcerstwa, zajęcia pozalekcyjne przy szkołach, wizyty studyjne, animacja do przedsiębiorczości itp.

P.3.2

Aktywizacja seniorów 60+ oraz osób w niekorzystnej sytuacji - Przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez działania animujące, integrujące, dedykowane seniorom 60+, osobom poszukującym zatrudnienia osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom, Zaplanowane inicjatywy polegają na zaangażowaniu/włączeniu osób w niekorzystnej sytuacji do realizacji działań.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: NGO, mieszkańcy obszaru LSR ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji, JST, jednostki kultury, przedsiębiorcy

Integrowanie różnych zasobów i branż działalności gospodarczej: W ramach realizacji przedsięwzięć celu III nastąpiintegracja społeczności lokalnych i ich liderów, lokalnych przedsiębiorców, rolników i ngo. Do realizacji zadań zostaną wykorzystane lokalne zasoby w postaci świetlic wiejskich, ośrodków samopomocy i centrów przedsiębiorczości. Przedsięwzięcia przyczynią się do aktywizacji i integracji szeroko rozumianej grupy mieszkańców obszaru LGD.

Odpowiedź na zidentyfikowaną w analizie obszaru słabą stronę/zagrożenie:

Mała liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

Niski poziom edukacji i wykształcenia lokalnej społeczności obszarów wiejskich

Mała aktywność społeczna wśród młodzieży

Słaba motywacja i marazm społeczny

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej

Mała liczba osób odpowiadająca za aktywizację mieszkańców

Niewystarczające wsparcie dzieci, seniorów, osób niepełnosprawnych w zakresie opieki

Niechęć lokalnej społeczności obszarów wiejskich do szerszej aktywizacji społecznej i integracji lokalnej

Nieufność społeczna wobec lokalnych Liderów i podcinanie zapału i skrzydeł lokalnym Liderom poprzez krytykę dla krytyki

Niechęć społeczności popegeerowskiej do wyjścia na zewnątrz, do podjęcia działań, do kreatywności, do

pobudzenia, do pracy
Ograniczone zaangażowanie mieszkańców w życie i rozwój danej gminy
Starzenie się społeczeństwa
Ubożenie społeczeństwa
Wzrost zagrożenia wykluczeniem społecznym
Niekorzystne skutki izolacji podczas pandemii odnoszące się w szczególności do dzieci/młodzieży i seniorów
Nierówne szanse edukacyjne i rozwojowe dzieci i młodzieży na terenach wiejskich w stosunku do najbliższych większych ośrodków
Brak wykwalifikowanej kadry do opieki nad osobami starszymi
Zmniejszanie się liczby osób młodych i szybki wzrost liczby osób starszych - „starzenie się" społeczeństwa.
Migracja młodych z obszaru LGD do większych ośrodków

Rozdział VI. Cele i wskaźniki

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie" w Gościnie, opiera swoje kierunki działania zarówno na swoim doświadczeniu jak i bazując na możliwym do wykorzystania potencjale, który posiada. Określony zostały cele oraz przedsięwzięcia w ramach RLKS, których realizacja przewidziana jest na lata 2023-2027.
Zawarte w LSR cele są silnie związane z funkcjonowaniem LGD, terenem na którym będzie realizowana strategia, zasobami którymi dysponuje LGD. Cele i przedsięwzięcia są bezpośrednio powiązane z diagnozą. Wybór celów i przedsięwzięć został dokonany w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych, ankiet oraz wyników ewaluacji zewnętrznej. Zaplanowano trzy cele stanowiące odpowiedź na zdiagnozowane problemy jakimi są: 1. Zwiększenie dostępu do infrastruktury publicznej i społecznej. 2. Depopulacja w wyniku której następuje wyludnienie się obszaru LSR, na które składa w starzenie się społeczeństwa oraz migracja ludzi młodych. 3. Niedostateczne wsparcie dla przedsiębiorców głównie z branży turystycznej. 4. Niska aktywność społeczna mieszkańców (ludzi młodych do 25 r. ż. seniorów 60+ oraz osób w niekorzystnej sytuacji).
W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy zaplanowano trzy kluczowe cele i przedsięwzięcia, które przyczynią się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów w oparciu o zdiagnozowany potencjał.

1. **CEL 1 - Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście, z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb** – będzie realizowany poprzez wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury), wzmocnienie gotowości cywilnej mieszkanek i mieszkańców poprzez działania edukacyjne i szkoleniowe oraz wspieranie uczenia się poprzez cale życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności z zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej. Źródłem finansowania będzie **EFS+.**

   Przedsięwzięcie drugie będzie realizowane poprzez rozwój istniejących działalności pozarolniczych, dzięki czemu nastąpi rozwój lokalnej gospodarki i tworzenie nowych miejsc pracy w oparciu o aktywizację społeczną mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia ludzi młodych (do 25 r.ż) Źródłem finansowania będzie **PS WPR.**

CEL 2 - Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju –będzie realizowany w oparciu o realizację operacji dotyczących poprawie dostępu do infrastruktury publicznej poprzez budowę nowych i rozwój istniejących infrastruktur publicznych poprawiających dostęp do usług publicznych z poszanowaniem środowiska naturalnego. **Źródłem finansowania będzie PS WPR.**

CEL 3 – Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD– zostanie osiągnięty poprzez wykorzystanie potencjału mieszkańców w zakresie aktywizacji, animacji i integracji lokalnej na terenie obszaru jak również poprzez zwiększania działań na ich rzecz, które będą prowadzić do ich wzmacniania i silnego przywiązania; źródłem finansowania będzie **PS WPR**.

Przedsięwzięcia DLA CELU 1

„Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb"

OBEJMUJĄ:

P.1.1

Wzmacnianie gotowości cywilnej i odporności społeczności lokalnej na sytuacje kryzysowe na obszarze objętym LSR(EFS+) - przedsięwzięcie ukierunkowane jest na działania dla mieszkanek i mieszkańców obszaru objętego LSR – osób dorosłych.

Realizacja z EFS +, poprzez projekty grantowe (1 169 042,68 EUR wdrażanie i zarządzanie LSR + 10% 129 893,63 EUR budżet państwa, razem: **1 298 936,31 EUR**).

Wskaźnik produktu:

- WLWK-PLAGO01 – Liczba osób objętych wsparciem w dziedzinie gotowości cywilnej, w przemyśle obronnym lub dziedzinie cyberbezpieczeństwa – 411 osób
- WLWK-PL0CO04 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – 1 sztuka

Wskaźnik rezultatu:

- WLWK-PLAGCR01 – Liczba osób, które podniosły umiejętności i kompetencje lub nabyły kwalifikacje w dziedzinie gotowości cywilnej, w przemyśle obronnym lub dziedzinie cyberbezpieczeństwa – 103 osoby.

P.1.2

Rozwijanie pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej– przedsięwzięcie zostanie osiągnięte poprzez projekty na rozwijanie działalności na rzecz budowy, rozbudowy i adaptacji bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjnej, wypoczynkowej, służącej rozwojowi gospodarczemu, dzięki którym nastąpi wzrost lokalnej gospodarki w oparciu o już funkcjonujące podmioty usług. Dzięki tym działaniom powstaną nowe miejsca pracy (6 szt.), jak również możliwości rozwojowe istniejących działalności w kluczowych dla obszaru dziedzinach. W ramach tego przedsięwzięcia operacje innowacyjne będą dodatkowo punktowane podczas oceny. Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane ze środków PS WPR w formie konkursów - **450 000,00 EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (6 szt.)

Wskaźnik rezultatu (PS WPR): Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: Nowe miejsca pracy (6 szt.) objęte wsparciem w ramach projektów WPR (na rozwój istniejącego przedsiębiorstwa).

Wskaźnik rezultatu (PS WPR): Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR (6 szt.)

Przedsięwzięcia DLA CELU 2

„Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju"

OBEJMUJĄ:

P.2.1

Rozwój małej infrastruktury w zakresie turystyki i rekreacji - cel zostanie zrealizowany poprzez realizację operacji poprawiających dostęp do usług publicznych, poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności oraz poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej poprzez budowę małej infrastruktury publicznej i poprawiających dostęp do usług publicznych m.in. budowa boisk, placów zabaw. Przewidziane przedsięwzięcia zostanie zrealizowane w ramach PS WPR w formie konkursu dla **jednostek sektora finansów publicznych (JSFP), organizacji pozarządowych - 992.799,33 EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba nowych/rozbudowanych/ doposażonych obiektów infrastruktury publicznej- 8 szt.

Wskaźnik rezultatu: Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR- **400osób.**

Przedsięwzięcia DLA CELU 3

„Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD"

P.3.1

Aktywizacja ludzi młodych - Przedsięwzięcie realizowane będzie poprzez działania animujące, integrujące lokalne środowisko młodzieżowe itp.; zaplanowane działania uwzględniają analizę obecnej oferty , jaka jest dostępna dla ludzi młodych na obszarze LGD i są do niej komplementarne np. zajęcia sportowe, zajęcia taneczne i gimnastyczne, zajęcia artystyczne, spotkania harcerstwa, zajęcia pozalekcyjne przy szkołach, wizyty studyjne, animacja do przedsiębiorczości itp. Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane w ramach PS WPR poprzez operacje własne /projekty grantowe- **28.600,33EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba operacji skierowanych do ludzi młodych (do 25 r. ż.) - 2 szt

Wskaźnik rezultatu: Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego - 25

P.3.2

Aktywizacja seniorów 60+ osób w niekorzystnej sytuacji - Przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez działania animujące, integrujące, dedykowane seniorom 60+ , osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom a także osobom poszukującym zatrudnienia. Zaplanowane inicjatywy polegają na zaangażowaniu/włączeniu osób w niekorzystnej sytuacji do realizacji działań; Przedsięwzięcie zostanie zrealizowane w ramach PS WPR poprzez operacje własne/projekty grantowe - **28.600,33 EUR**

Wskaźnik produktu: Liczba operacji dot. włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji - 2 szt.

Wskaźnik rezultatu: Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego - 50 os

6.1. SPÓJNOŚĆ ANALIZY POTRZEB I POTENCJAŁU LSR I DIAGNOZY Z CELAMI LOKALNEJ STRATEGII DZIAŁANIA

Wszystkie przedstawione cele i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w nowej perspektywie czasowej, mają swoje odzwierciedlenie i uzasadnienie w przeprowadzonej analizie i diagnozie obszaru, która obejmuje nie tylko czynniki społeczne, gospodarcze i infrastrukturalne, ale również elementy położenia geograficznego, uwarunkowań historycznych i przyrodniczych, potencjału turystycznego i krajobrazowego, funkcjonowania gospodarki i otoczenia biznesu, spójność działań lokalnych z inicjatywami społecznymi czy też walorów lokalnych w zakresie produktów i dziedzictwa. Cele są ściśle ze sobą powiązane, wynikają z przeprowadzonych m.in. spotkań w ramach konsultacji społecznych czy ankiet, zapewniając tym samym ich spójność ze specyfiką obszaru LGD, a ich osiągnięcie jest zależne od wzajemnego przenikania się, uzupełniania i oddziaływania na siebie. Prezentowane cele są zgodne z obszarami tematycznymi i wskaźnikami dla Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2023-2027 i Europejskiego Funduszu Społecznego, z których będzie finansowana LSR (Rozdział IX Budżet LSR).

Tabela nr 14. Tabela celów i wskaźników

CEL 1: **Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb**		CEL 2: **Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju**	CEL 3 : **Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD**	
Przedsięwzięcie 1.1. Wzmacnianie gotowości cywilnej i odporności społeczności lokalnej na sytuacje kryzysowe na obszarze objętym LSR(EFS+)	**Przedsięwzięcie 1.2.** Rozwijanie pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej	**Przedsięwzięcie 2.1.** Rozwój małej infrastruktury w zakresie turystyki i rekreacji	**Przedsięwzięcie 3.1.** **Aktywizacja** ludzi młodych	**Przedsięwzięcie 3.2.** **Aktywizacja seniorów 60+ oraz osób w niekorzystnej sytuacji**
Wskaźnik produktu: WLWK-PLAGO01 – Liczba osób objętych wsparciem w dziedzinie gotowości cywilnej, w przemyśle obronnym lub dziedzinie cyberbezpieczeństwa – 411 osób **Wskaźnik produktu:** WLWK-PL0CO04 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – 1 sztuka	**Wskaźnik produktu:** Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (6 szt.)	**Wskaźnik produktu**: Liczba nowych/rozbudowanych/ doposażonych obiektów infrastruktury publicznej (8 szt)	**Wskaźnik produktu:** Liczba zrealizowanych operacji skierowanych do ludzi młodych (do 25 r.ż.) (2 szt)	**Wskaźnik produktu:** Liczba operacji dot. włączenia społecznego seniorów 60+, osób w niekorzystnej sytuacji czyliosoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie a także osoby poszukujące zatrudnienia, - 2 szt.

Wskaźnik rezultatu: WLWK-PLAGCR01 – Liczba osób, które podniosły umiejętności i kompetencje lub nabyły kwalifikacje w dziedzinie gotowości cywilnej, w przemyśle obronnym lub dziedzinie cyberbezpieczeństwa – 103 osoby.	**Wskaźnik rezultatu W.1.2(1)Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich:** Nowe miejsca pracy (6 szt.)objęte wsparciem w ramach projektów WPR (na rozwój istniejącego przedsiębiorstwa) **Wskaźnik rezultatu W.1.2(2)Rozwój gospodarki wiejskiej:** liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR (6 szt.)	**Wskaźnik rezultatu W.2.1(1)** Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	**Wskaźnik rezultatu W.3.1(1)** Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego - 25	**Wskaźnik rezultatu W.3.2(2)** Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego - 25
Kwota łączna: granty1 169 042,68 EUR wdrażanie i zarządzanie LSR + 10% 129 893,63 EUR budżet państwa, razem: **1 298 936,31 EUR**).	**Kwota:** 450 000,00 EUR	**Kwota:** 992 799,33 EUR	**Kwota:** 28 600,33 EUR	**Kwota:** 28 600,33 EUR
Źródło: EFS+ **Kwota łączna: 1 375 344,33** EUR **Tryb** – projekty grantowe	**Źródło:** PS WPR **Kwota:** 450 000,00 EUR **Tryb** – konkurs	**Źródło:** PS WPR **Kwota:** 992 799,33 EUR **Tryb** – konkurs	**Źródło:** PS WPR **Kwota:** 28 600,33 EUR **Tryb** – operacja własna (1 szt. x 14 300, 16. EUR) i projekt grantowy (1 szt. x 14300,17 EUR)	Źródło: PSWPR Kwota: 28 600,33 EUR **Tryb** – operacja własna (1 szt. x 14 300,16 EUR) i projekt grantowy (1 szt. x 14 300,17 EUR)

Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.

7.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WEWNĘTRZNEJ ORGANIZACJI PRACY LGD

Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie" realizuje zadania określone w rozporządzeniu 2021/1060 tj. w szczególności:

a. opracowuje i wdraża LSR, w tym animuje społeczność lokalną,

b. opracowuje kryteria wyboru i procedurę wyboru operacji (oraz grantobiorców),

c. przygotowuje i prowadzi nabory wniosków,

d. wybiera operacje do finansowania (spośród operacji zgodnych z LSR) oraz ustala maksymalną kwotę wsparcia, a następnie przedkłada wnioski o przyznanie pomocy do ostatecznej kwalifikowalności przez podmiot wdrażający,

e. monitoruje realizację LSR,

f. prowadzi ewaluację LSR.

7.2. ROZWIĄZANIA FORMALNO-INSTYTUCJONALNE

Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie" do wdrażania LSR powołuje biuro i zatrudnia pracowników zgodnie z Regulaminem Biura. Biuro ściśle współpracuje z Zarządem i Radą – organem decyzyjnym powołaną zgodnie z art. 4 ust. 3 pkt. 4) ustawy o RLKS do wyboru i oceny operacji zgodnych z LSR zgodnie z opracowanymi procedurami wyboru i ceny operacji. Sposób funkcjonowania Rady opisuje Regulamin Rady-organu decyzyjnego. Beneficjenci zamierzający złożyć wniosek o przyznanie pomocy, mogą przy jego przygotowaniu skorzystać z doradztwa pracowników biura LGD. LGD podaje do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej ogłoszenie o naborze wniosków o wsparcie zgodnie z zaplanowanym i zatwierdzonym przez Zarząd Województwa Harmonogramem naborów wniosków. Złożone wnioski są przekazywane do Rady celem dokonania wyboru operacji spełniających warunki udzielania wsparcia i dokonuje ustalenia kwoty wsparcia. LGD przekazuje wnioskodawcy informację o wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR lub wyniku wyboru wniosków o wsparcie wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację oraz wskazaniem ustalonej przez LGD kwoty wsparcia oraz zamieszcza na swojej stronie internetowej listę operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listę operacji wybranych. LGD przekazuje Zarządowi Województwa dokumenty potwierdzające dokonanie wyboru operacji zgodnie z aktualnymi przepisami.

7.3. FORMY WSPARCIA OPERACJI W RAMACH LSR

W ramach wdrażania LSR beneficjenci będą mogli ubiegać się o wsparcie swoich pomysłów poprzez następujące typy projektów:

- Operacje klasyczne (realizowane przez podmioty inne niż LGD) – nabór wniosków w trybie konkursowym otwartym, operacje będą oceniane przez Radę LGD, a następnie przedkładane do Zarządu w celu ich weryfikacji.

•Projekty Grantowe – w otwartym naborze wniosków o powierzenie projektu grantowego, operacje będą oceniane przez Radę LGD, realizowane i rozliczane przez grantobiorcę, kontrolowane i rozliczane przez LGD.

•Operacje Własne LGD – operacje niezbędne do osiągnięcia danego celu/przedsięwzięcia LSR dla osiągnięcia celów LSR, realizowane przez LGD, pod warunkiem, że operacje te nie spotkały się z zainteresowaniem innych wnioskodawców.

7.4. CEL I ZAŁOŻENIA TWORZENIA PROCEDUR

Celem tworzenia procedur jest opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury i kryteriów wyboru o udzielenie wsparcia w ramach realizacji LSR, które pozwalają uniknąć konfliktu interesów i zapewniają, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru. Zapewnione zostaną niedyskryminujące warunki do aplikowania przez wnioskodawców o środki na operacje wpisujące się w cele strategii, w tym określenie zasad oceny poszczególnych operacji w taki sposób, aby w jak największym stopniu odpowiadały na problemy obszaru. W tym celu zostanie opracowany **Regulamin naborów wniosków o wsparcie** opracowany zgodnie z art. 19a ust 3 ustawy RLKS.

7.5. FORMUŁOWANIE I ZMIANA KRYTERIÓW WYBORU

Sposób ustanawiania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru zostały opracowane w sposób zapewniający partycypacyjny sposób kształtowania wyboru operacji na każdym kluczowym etapie jej tworzenia.

Kryteria oceny operacji zostały szczegółowo opisane w Regulaminie naborów wniosków o wsparcie pn. **Kryteria wyboru dla operacji realizowanych w ramach LSR** i zostały ustalone w oparciu o obowiązujące przepisy prawa.

Kryteria są mierzalne, posiadają szczegółowy opis i metodologię wyliczania, uzasadniania. W kryterium jakościowym wnioskodawca musi udowodnić lub uzasadnić to kryterium, a członkowie Rady pisemnie uzasadnić swoją ocenę. Kryteria posiadają opisy jakie warunki należy spełnić, aby uzyskać daną liczbę punktów. Wszelkich zmian kryteriów wyboru operacji wraz z procedurą ustalania lub zmiany kryteriów wyboru dokonuje się w oparciu o diagnozę obszaru, w tym zdefiniowane problemy oraz wskaźniki zaplanowane do osiągnięcia w ramach realizacji strategii. Zasady ustalania i zmiany kryteriów wyboru będą zamieszczane na stronie internetowej LGD i poddane konsultacjom społecznym.

7.6. OKREŚLENIE INNOWACYJNOŚCI W SPOSOBIE OCENY OPERACJI

Innowacyjność zgodnie z zasadą obowiązującą w podejściu LEADER to poszukiwanie przez społeczność lokalną nowatorskich rozwiązań, pomysłów dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, także poprzez twórcze wykorzystanie istniejącego potencjału obszaru. Popularne rozumienie innowacyjności odnosi się do wprowadzenia czegoś zupełnie nowego lub udoskonalenia, choć częściej kojarzone jest z pełnym nowatorstwem. Innowacyjne jest jednak zarówno ulepszenie maszyn lub poprawa organizacji, jak i wytwarzanie zupełnie nowych rzeczy, zjawisk bądź wartości. W kryterium innowacyjności, ocenia się innowacyjność operacji w skali lokalnej dla wszystkich przedsięwzięć w LSR. Za operacje innowacyjne rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Rada dokonując oceny operacji będzie się kierować przy ocenie innowacyjności jej stopniem oryginalności:

- Kreatywne- powstają w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji,

- Imitujące- wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji. Dotyczące nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych , historycznych, kulturowych czy społecznych,
- Pozorne- w rzeczywistości nie są to innowacje w skali LSR. Są to jedynie drobne zmiany oferujące rzekome nowości.

LGD planuje animację na rzecz podejmowania działań innowacyjnych (np. doradztwo, szkolenia, wsparcie eksperckie), ale także ich wdrażania (warsztaty kreatywne czy wizyty studyjne).

Projekty realizowane w ramach LSR współfinansowane z EFS+ będą wybierane zgodnie z politykami horyzontalnymi, o których mowa w art. 9 rozporządzenia 2021/1057, w szczególności z zasadą równości kobiet i mężczyzn oraz równości szans i niedyskryminacji. Warunki procedury wdrażania wskazanych polityk horyzontalnych zostały określone w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027. Projekty współfinansowane w ramach EFRR dla interwencji I.13.1 LEADER- wybierane są zgodnie z przepisami ustawy RLKS z uwzględnieniem zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060. Promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus. Inicjatywa „Nowy Europejski Bauhaus" (NEB) to interdyscyplinarny projekt zainicjowany przez Komisję Europejską w 2020 r., oparty na trzech wartościach: pięknie, zrównoważeniu i wspólnocie. Jego celem jest wsparcie realizacji Europejskiego Zielonego Ładu poprzez przyspieszenie transformacji różnych sektorów gospodarki, w tym budownictwa, dla poprawy jakości życia - w kierunku wysokiej jakości projektowania dla zrównoważonego rozwoju, w tym dla zmniejszenia emisyjności i wprowadzania gospodarki cyrkularnej. Działania NEB upowszechniające zrównoważony styl życia, łączące design, ekologię, dostępność społeczną i cenową oraz inwestycje koncentrują się w 4 głównych osiach tematycznych, w odniesieniu do konkretnych miejsc, środowiska sprzyjającego innowacji oraz perspektyw i sposobu myślenia:

- powrót do natury
- odzyskanie poczucia przynależności
- nadanie priorytetu miejscom i osobom, które tego najbardziej potrzebują
- transformacja w stronę długoterminowej wizji, opartej na cyklu życia, odejście od myślenia przemysłowego

Spodziewane rezultaty inicjatywy obejmują trzy sfery – przekształcanie miejsc w praktyce, transformację otoczenia sprzyjającego innowacjom i upowszechnianie nowych znaczeń poprzez edukację i kulturę. Przewidywane jest także wprowadzenie wartości NEB do strategii społeczno-gospodarczych i terytorialnych państw członkowskich oraz możliwość finansowania projektów transformacyjnych ze środków zewnętrznych.

7.7. INFORMACJA O REALIZACJI PROJKETÓW GRANTOWYCH, OPERACJI WŁASNYCH

a)LGD będzie realizowała projekty grantowe dla których opracowano procedury wyboru i oceny grantobiorców wraz z opisem sposobu rozliczania grantów, monitorowania i kontroli oraz kryteria;

b)LGD będzie realizowało projekty własne, jeżeli zaistnieje sytuacja, że dane wskaźniki będą zagrożone do osiągnięcia przez brak chętnych wnioskodawców do realizacji zaplanowanych operacji. LGD zgłosi zamiar realizacji operacji własnej. Dla operacji własnych opracowano procedury wyboru i oceny oraz kryteria.

Rozdział VIII. Plan działania

Plan działania został wypracowany w trakcie licznych konsultacji i spotkań i jest ściśle powiązany z logiką realizacji LSR opisaną szeroko w rozdziale dotyczącym celów i wskaźników (rozdział V). Zawiera szczegółowe

wskazania harmonogramu realizacji poszczególnych działań w przedziałach czasowych wraz ze szczegółowym opisem osiąganych wskaźników. Dla zachowania przejrzystego układu, plan działania dotyczy każdego z trzech celów ogólnych z osobna oraz przedsięwzięć. Wskaźniki opisane w Planie Działania będą realizowane etapowo, w danym przedziale czasowym, realizacja wskaźników podana jest w procentach i ma wartość narastającą. Wskaźniki mają przypisaną wartość z podaniem jednostki miar i planowaną kwotą wsparcia. Budżet przypisany do poszczególnych przedsięwzięć i określonych wskaźników podaje źródło finansowania. Plan działania zakłada realizację LSR w trzech etapach zawierających dwa kamienie milowe : Etap I - I kamień milowy - zgodny z § 9 wzoru "Umowa o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" – do 30.06.2026r. wesprzeć wdrażanie LSR w ramach PS WPR w wysokości odpowiadającej 40 % wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 Umowy Ramowej, Etap II (II kamień milowy) – do 31.12.2027r. - wesprzeć wdrażanie LSR w ramach PS WPR w wysokości odpowiadającej 80 % wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 Umowy Ramowej, oraz Etap III – do 31.12.2029 r. pozostała część. Poszczególne etapy wynikają z wymogów unijnych nowej perspektywy finansowej na lata2023-2027.Szczegółowa informacja o planie działania LSR obejmująca harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników LSR znajduje się w formularzu nr 2 tabela Plan działania, stanowiącym załącznik do LSR. Harmonogram osiągania wskaźników został sporządzony w sposób umożliwiający wywiązanie się LGD z obowiązków wynikających z § 6 projektu umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR. Etapy wdrażania LSR będą podobne co do sposobu, sekwencji i intensywności działań, wzajemnie ze sobą powiązanych. Każdy z tych etapów będzie rozpoczynał się realizacją działań szkoleniowych i doradczych umożliwiających przyszłym wnioskodawcom zdobycie wiedzy niezbędnej do przygotowania wniosków. Zakłada się, że I etap wdrażania LSR w zakresie środków PS WPR 2023-2027, będzie się charakteryzował zwiększoną intensywnością. W kolejnych etapach wydatkowanie środków LGD następować będzie sukcesywnie. W zakresie środków PS WPR 2023-2027, planuje się osiągnięcie poziomu wykonania, zgodnie z opisanymi etapami realizacji LSR, w tym z dwoma określonymi kamieniami milowymi. Efektem końcowym będzie realizacja przewidzianych wskaźników, jak również celów i przedsięwzięć LSR. Plan działania powstał z uwzględnieniem rekomendacji, uwag oraz opinii mieszkańców. **Załącznik nr 2.**

Rozdział IX. Plan finansowy LSR

9.1. OPIS ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI LGD

Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) jest wspierany ze środków EFRROW, w ramach inicjatywy LEADER. RLKS może być wspierany ze środków EFS zwany właściwym EFSI. W myśl rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. RLKS jest kierowany przez LGD i prowadzony na podstawie LSR Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Siła w Grupie" w Gościnie realizuje Lokalną Strategię Rozwoju w oparciu o dwa fundusze w ramach EFSI, tj EFRROW i EFS+. Maksymalne kwoty środków działania LEADER w ramach PS WPR 2023-2027 przewidzianych w poszczególnych LSR na wsparcie operacji realizowanych w ramach LSR są uzależnione od liczby ludności wiejskiej zamieszkałej na obszarze objętym LSR, a w przypadku Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "Siła w Grupie jest to kwota **3 031 542 ,68 €**. Środki z tych funduszy zostaną wykorzystane w ramach dwóch komponentów - wdrażanie LSR oraz zarządzanie LSR.W ramach komponentu „wdrażanie LSR" wsparcie udzielane będzie w ramach konkursów oraz projektów własnych, projektów grantowych a także projektów partnerskich. W ramach komponentu „zarządzanie LSR" wsparcie będzie udzielane w zakresie zarządzania i animacji. **Załącznik nr 3. Budżet LSR**

9.2. OPIS POWIĄZAŃ POSZCZEGÓLNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA Z CELAMI LSR

Budżet LSR stanowi główne źródło finansowania działań zaplanowanych do realizacji w LSR, jest on ściśle powiązany z jej celami i przedsięwzięciami wynikającymi z analizy i diagnozy potrzeb obszaru działania LGD "Siła w Grupie" opracowanych w rozdziale IV niniejszej strategii.

W ramach **celu nr 1 - Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb** zaplanowano łączną kwotę ok. 1.825 344,33 € (PS WPR - 450.000,00 €, EFS+ **1 298 936,31** €), konkursy, projekty grantowe) na przedsięwzięcia w dziedzinie gotowości cywilnej, w przemyśle obronnym lub dziedzinie cyberbezpieczeństwa **(EFS+) oraz rozwijaniem pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej.**

W ramach **celu nr 2 – Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju** zaplanowano kwotę ok.**992.799,33** €(PS WPR - całość, konkurs dla gmin, organizacje pozarządowe), na przedsięwzięcie **Rozwój małej infrastruktury**
w zakresie turystyki i rekreacji.

W ramach **celu nr 3 – Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD** zaplanowano kwotę ok. **57.200,66 € (PS WPR)** - całość w ramach operacji własnych/projektów/ grantowych)na przedsięwzięcia związane z aktywizacją ludzi młodych oraz aktywizacją osób w niekorzystnej sytuacji.

Tabela nr 15. Wysokość środków przeznaczonych na realizację poszczególnych przedsięwzięć w ramach LSR.

LP.	Cel	Przedsięwzięcie	Kwota
1.	Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb	1. Wzmacnianie gotowości cywilnej i odporności społeczności lokalnej na sytuacje kryzysowe na obszarze objętym LSR(EFS+) 2. Rozwijanie pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej.	1.825 344,33 € (PS WPR - 450.000,00 €, EFS+ **1 298 936,31** €)

61.

2.	Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju	1.Rozwój małej infrastruktury w zakresie turystyki i rekreacji.	992.799,33 €(PS WPR)
3.	Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD	1. Aktywizacja ludzi młodych 2. Aktywizacja seniorów 60+, osób w niekorzystnej sytuacji	57.200,66 € (PS WPR)

Wsparcie w ramach komponentu „wdrażanie LSR" będzie udzielane w formie ryczałtu w zakresie:

1) podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne do wysokości 150 000 zł,
2) projektów grantowych do wysokości 500 tys. zł,
3) w przypadku operacji własnych wsparcie będzie miało formę dotacji w postaci refundacji kosztów kwalifikowalnych do wysokości 500 tys. zł.

Rozdział X Monitoring i ewaluacja

10.1. DEFINICJA POJĘĆ

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Monitoring - kontrola (ocena) dynamiczna, ocena postępów i efektów dokonywana stale w czasie.

Proces monitoringu obejmować będzie:

a) monitorowanie rzeczowej realizacji LSR:
   - analiza stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii,
   - monitorowanie operacyjne na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji,
   - wykorzystywanie partycypacyjnych metod ewaluacji (tj. angażowanie społeczności lokalnej w proces ewaluacji),

b) monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD.

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu, działania (eksperymentu) bądź obiektu (programu komputerowego, programu nauczania, rozwiązania technicznego) z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

Ewaluacja - kontrola statyczna, ocena realizacji i efektów (rezultatów) dokonywana w określonych momentach czasu.

Rozróżnia się dwa rodzaje ewaluacji:

a) **ewaluacja wewnętrzna** to ocena stopnia realizacji Strategii i osiąganych oraz osiągniętych efektów dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny,
b) **ewaluacja zewnętrzna** - realizowana jest w postaci pracy zleconej wykonawcy profesjonalnie zajmującemu się badaniami ewaluacyjnymi.

Ze względu na moment przeprowadzania badania ewaluacyjnego, ewaluacje dzielimy na:

a) ex-ante (przed rozpoczęciem realizacji operacji, działania, inwestycji) – celem badania jest poprawa jakości planowanej do realizacji operacji, działania, inwestycji,

b) on-going (w trakcie wdrażania operacji, działania, inwestycji) – celem jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów w świetle wcześniej przeprowadzonej ewaluacji wstępnej,
c) ex-post (po zakończeniu realizacji operacji, działania, inwestycji) – celem jest określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowania środków, skuteczności i efektywności pomocy.

Kryteria ewaluacji:

1. Trafność – stopień, w jakim przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów.
2. Efektywność – ocena poziomu "ekonomiczności" projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów, przy czym przez nakłady rozumie się zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas.
3. Skuteczność – ocena stopnia, na ile cele, przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte.
4. Użyteczność – stopień zaspokajania potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych operacji.
5. Trwałość – ocena faktu, czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać do zakończenia finansowania zewnętrznego oraz czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju.

10.2. PLANOWANIE MONITORINGU I EWALUACJI

W celu prawidłowej realizacji LSR, LGD będzie na bieżąco monitorowana i poddawana badaniom ewaluacyjnym. Zostaną zastosowane dwa rodzaje ewaluacji – ewaluacja wewnętrzna i ewaluacja zewnętrzna. Ewaluacja wewnętrzna będzie przeprowadzana w I kwartale roku następującego po roku ocenianym i będzie miała za zadanie określić poziom zrealizowania założonych celów i wskaźników, poziom wykonania budżetu, prawidłowość dokonywania wyboru operacji oraz ich zgodności z kryteriami. Ewaluacja zewnętrzna będzie przeprowadzana 1 raz w ciągu całego okresu programowania i będzie miała za zadanie ocenić całokształt pracy Stowarzyszenia, w tym jego organów, pracowników, stosowanych procedur, promocji, przepływu informacji, współpracy, aktywizacji, przedsięwzięć i projektów. Raporty ewaluacyjne będą podawane do publicznej wiadomości np. poprzez umieszczenie na stronie www. Monitoring realizacji LSR będzie przeprowadzany przez pracowników Biura na bieżąco, a zwłaszcza przed każdorazowym ogłoszeniem konkursu.

Powyższe działania pozwolą na stałe podnoszenie jakości usług i stosowanych procedur oraz dokonania oceny prawidłowości realizacji LSR.

Kluczowe kwestie odnośnie planowania ewaluacji

1. **Elementy funkcjonowania podlegające ewaluacji:**

a) pracownicy Biura LGD – badaniu podlegać będzie rzetelność i terminowość wypełniania obowiązków wskazanych w umowie oraz zleconych,
b) Biuro LGD – badaniu podlegać będzie funkcjonowanie i efektywność pracy Biura oraz czy realizacja LSR odbywa się zgodnie z harmonogramem,
c) Stowarzyszenie – badaniu podlegać będzie jakość partnerstwa, sprawność funkcjonowania LGD, przedsięwzięcia zrealizowane w danym roku kalendarzowym wraz z oceną wpływu operacji na realizację celów LSR,
d) Zarząd, Rada – badaniu podlegać będzie efektywność pracy organów LGD, sprawność podejmowania decyzji,
e) procedury – badaniu podlegać będzie przestrzeganie procedur oraz regulaminów, efektywność stosowanych procedur, ocena przebiegu konkursów,
f) przepływ informacji/plan komunikacji – badaniu podlegać będzie sposób, skuteczność i użyteczność przepływu informacji oraz sprawność w podejmowaniu decyzji,

g) promocja – badaniu podlegać będzie skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocji,
h) aktywizacja – badaniu podlegać będzie efektywność, trafność i trwałość aktywizacji lokalnej społeczności,
i) współpraca – badaniu podlegać będzie efektywność i trwałość, współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej,
j) przedsięwzięcia, projekty – badaniu podlegać będzie jakość merytoryczno-techniczna projektów, ocena wpływu na realizację celów LSR.

2. **Elementy wdrażania LSR podlegające ewaluacji:**

a) cele i wskaźniki określone w LSR – badaniu podlegać będzie powszechność dokumentu na obszarze LGD, stopień realizacji celów i wskaźników,
b) realizowane operacje – stopień realizacji wybranych do dofinansowania operacji, opis efektów, wpływ zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów LSR, efektywność projektów,
c) budżet– trafność, efektywność i użyteczność wykorzystania budżetu na poszczególne operacje i działania własne LGD,
d) kryteria i procedury wyboru operacji – jakość stosowanych kryteriów i procedur wyboru operacji, opinia społeczności lokalnej na temat wdrażania LSR i realizowanych operacji.

3. Kryteria, według których będzie sporządzana ocena:
   a) trafność,
   b) efektywność,
   c) skuteczność,
   d) użyteczność,
   e) trwałość,
4. **Czas, w jakim zostanie przeprowadzona ewaluacja**
   a) Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po roku ocenianym.
5. **Sposób pomiaru**
   a) opinia Dyrektora nt. podległego personelu,
   b) wywiady z wnioskodawcami, członkami LGD,
   c) dokumentacja własna, opinie Zarządu,
   d) Desk Research,
   e) statystyki,
   f) analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie PAPI, CATI, CAWI lub IDI z pracownikami LGD, beneficjentami i wnioskodawcami,
   g) wizje lokalne w miejscu realizacji operacji,
   h) rejestr danych,
   i) karta udzielonego doradztwa,
   j) rejestr złożonych wniosków,
   k) lista obecności.
6. **Okres objęty pomiarem**:
   a) cały rok kalendarzowy.
7. **Wnioski i opinie sformułowane podczas realizacji planu komunikacji będą wykorzystywane podczas ewaluacji**

Kluczowe kwestie odnośnie planowania monitoringu

1. **Elementy podlegające monitorowaniu**
   a) harmonogram ogłaszania konkursów,
   b) stopień wykorzystania budżetu,
   c) wskaźniki realizacji LSR,
   d) działania promocyjne,
   e) nabory wniosków,
   f) szkolenia,

g) jakość partnerstwa,

2. **Sposób pozyskiwania danych**
   a) rejestr danych,
   b) Desk Research,
   c) statystyki,
   d) karta udzielonego doradztwa,
   e) lista obecności,
   f) dokumentacja własna,
3. **Czas i okres zbierania danych** – dane zbierane na bieżąco.
4. **Sposób przekazania danych przez beneficjentów**
   a) sprawozdania z realizacji operacji (druki LGD),
   b) listy obecności,
   c) zdjęcia z realizacji operacji, inwestycji.

Sposób wykorzystania wyników z ewaluacji i analizy danych monitoringowych
Pozyskane dane z ewaluacji oraz monitoringu przeprowadzanego w LGD będą wykorzystywane do aktualizacji LSR, procedur lub zmiany funkcjonowania poszczególnych organów LGD oraz Biura. W przypadku wykrycia problemów na etapie wdrażaniem LSR lub kosztów bieżących i aktywizacji LGD zamierza opracować i zrealizować program naprawczy. Program ten zostanie stworzony przy udziale pracowników Biura, członków organów oraz pozostałych członków Stowarzyszenia. Wyniki działań oraz przeprowadzanych badań będą publikowane na stronie www. Monitoring pozwoli na uniknięcie sytuacji, w której zaplanowane do realizacji działania nie zostaną przeprowadzone lub zostaną przeprowadzone w niedostarczany sposób.

Tabela nr 16. Kluczowe kwestie monitoringu.

CO SIĘ BADA	KTO WYKONUJE?	JAK SIĘ WYKONUJE?	KIEDY?	OCENA
Pytania badawcze; elementy funkcjonowania i wdrażania podlegające ocenie	Najczęściej zewnętrzni i niezależni eksperci (ewaluacja zewnętrzna), ale także osoby zaangażowane we wdrażanie (w przypadku ewaluacji wewnętrznej i monitoringu)	Źródła danych i metody ich zbierania; kryteria według których będzie przeprowadzana ocena realizacji LSR i funkcjonowania LGD, a także sposób dokonywania pomiaru	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych, wskaźniki.
Elementy funkcjonowania LGD podlegające ewaluacji				
Pracownicy Biura LGD	LGD (ocena własna)	Opinia Dyrektora nt. podległego personelu	Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po roku ocenianym Okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy	Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie
Biuro LGD		Wywiad z wnioskodawcami, członkami LGD		Funkcjonowanie i efektywność pracy biura LGD. Realizacja LSR zgodnie z harmonogramem
Stowarzyszenie		Dokumentacja własna, opinia Zarządu		Jakość partnerstwa, sprawność funkcjonowania LGD, wszystkie zrealizowane w danym roku kalendarzowym przedsięwzięcia wraz z oceną wpływu na realizację celów LSR
Zarząd, Rada		Dokumentacja własna		Efektywność pracy organów LGD oraz sprawność podejmowania decyzji.
Procedury		DeskResearch, statystyki, opinia Zarządu		Przestrzeganie procedur oraz Regulaminu Efektywność stosowanych procedur, ocena przebiegu konkursów
Przepływ informacji				Sposoby i efektywność przepływu informacji i sprawność w podejmowaniu

				decyzji.
Promocja				Skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocji
Aktywizacja				Efektywność, trafność i trwałość aktywizacji lokalnej społeczności
Współpraca				Efektywność i trwałość, współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej
Przedsięwzięcia, projekty		Rejestry, statystyki, dokumentacja własna		Jakość merytoryczno-techniczna projektów, ocena wpływu na realizację celów LSR
Elementy wdrażania LGD podlegające ewaluacji				
Cele i wskaźniki określone w LSR	Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna)	Analiza przeprowadzona przez ekspertów na postawie CAPI, CATI, CAWI lub IDI z pracownikami LGD, beneficjentami i wnioskodawcami oraz wizji lokalnych w miejscu realizacji operacji	Czas pomiaru: 1 raz w trakcie okresu realizacji operacji Okres objęty pomiarem: okres realizacji PS WPR 2021-2027	Powszechność dokumentu na obszarze LGD, stopień realizacji celów i wskaźników
Realizowane operacje	Ocena własna (ocena wewnętrzna)			Stopień realizacji wybranych operacji, opis efektów, wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów LSR, efektywność projektów
Budżet	Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej			Trafność, efektywność i użyteczność wykorzystania budżetu na poszczególne operacje i działania własne LGD
Kryteria i procedury wyboru operacji				Jakość stosowanych kryteriów i procedur wyboru operacji, opinia społeczności lokalnej na temat wdrażania LSR i realizowanych operacji
Elementy funkcjonowania LGD podlegające monitorowaniu				
Harmonogram ogłaszania konkursów	Pracownicy Biura LGD (ocena własna)	Rejestr danych	Na bieżąco	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem

69.

Stopień wykorzystania budżetu				Stopień wykorzystania funduszy, wysokość zakontraktowanych środków
Wskaźniki realizacji LSR		Rejestr danych		Stopień realizacji wskaźników
Działania promocyjne		DeskResearch, statystyki		Efektywność prowadzonych działań, skuteczność stosowanych narzędzi
Nabory wniosków		Karta udzielonego doradztwa, rejestr złożonych wniosków		Stopień zainteresowania konkursami, liczba udzielonych porad lub konsultacji i ich skuteczność, liczba zgłoszonych projektów o dofinansowanie i ich jakość
Szkolenia		Lista obecności		Stopień zainteresowania szkoleniami
Jakość partnerstwa		Dokumentacja własna		Ilość przedstawicieli poszczególnych sektorów

Wykaz wykorzystanej literatury:-

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 zatwierdzony przez komisję Europejską w dniu 31.08.2022 r.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005.
5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
6. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2030 roku.
7. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261).
9. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2022 r. poz. 2422 z późn. zm.).
10. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Koszalińsko – Kołobrzesko – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021 - 2030.
11. Strategia Rozwoju Powiatu Białogardzkiego na lata 2016 - 2025.
12. Strategia Rozwoju Gminy Dygowo na lata 2015 - 2025.
13. Strategia Rozwoju Gminy Kołobrzeg na lata 2016 - 2026.
14. Strategia Rozwoju Gminy Białogard na lata 2018 - 2027.
15. Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014–2020 dla Lokalnej Grupy Działania „Siła w Grupie".
16. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2267).
17. Raport Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie zachodniopomorskim w latach 2014-2020 - Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie" Maj 2022.

Załączniki do LSR:

Załącznik nr 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
EFS+ **1 298 936,31** €)*	P.1.1. Wzmacnianie gotowości cywilnej i odporności społeczności lokalnej na sytuacje kryzysowe na obszarze objętym LSR (EFS+)	Mieszkanki i mieszkańcy obszaru objętego LSR – osoby dorosłe	projekty grantowe, koszty zarządzania i animacji
450 000,00	P.1.2 Rozwijanie pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej	sektor gospodarczy (osoby/podmioty prowadzące już działalność gospodarczą)	Konkursy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
992 799,33	P.2.1 Rozwój małej infrastruktury w zakresie turystyki	**jednostka sektora finansów publicznych (JSFP), organizacja pozarządowa**	Konkursy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
28 600,33	P.3.1 Aktywizacja ludzi młodych	sektor społeczny: Mieszkańcy - osoby do 25 r. ż.	operacje własne, projekty grantowe
28 600,33	P.3.2 Aktywizacja seniorów 60+oraz osób w niekorzystnej sytuacji w tym osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie a także osoby poszukujące zatrudnienia,	sektor społeczny mieszkańcy - seniorzy 60+, osoby w niekorzystnej sytuacji w tym osoby z	operacje własne,projekty grantowe

		niepełnosprawnościami i ich opiekunowie a także osoby poszukujące zatrudnienia,	

* Wysokość środków EFS+ na Wdrażanie LSR i KZiA (90% wkład UE+ 10% wkład krajowy)

Załącznik nr 2. Plan Działania

CEL	Lata	Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do31.12.2026		Do31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		Do 31.12.2030		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość	% realizacji	Wartość	% realizacji	Wartość	% realizacji	Wartość	% realizacji	Wartość	% realizacji	Wartość	% realizacji	Wartość	% realizacji	
	CEL 1: Poprawa sytuacji społeczno gospodarczej obszaru poprzez innowacyjne podejście z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb															
Przedsięwzięcie 1.1. Wzmacnianie gotowości cywilnej i odporności społeczności lokalnej na sytuacje kryzysowe na obszarze objętym LSR (EFS+)	**Wskaźnik produktu** WLWK-PLAGO01 – Liczba osób objętych wsparciem w dziedzinie gotowości cywilnej, w przemyśle obronnym lub dziedzinie cyberbezpieczeństwa	**0 osób**	**0**	**0 osób**	**0**	**0 osób**	**0**	**165 osób**	**40**	**329 osób**	**80**	**329 osób**	**80**	**411 osób**	**100**	**EFS+**
	Wskaźnik produktu: WLWK-PL0CO04 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	**0 szt**	**0**	**0 szt**	**0**	**1szt**	**100**	**1szt**	**100**	**1szt**	**100**	**1szt**	**100**	**1szt**	**100**	**EFS+**
	Wskaźnik rezultatu WLWK-PLAGCR01 –	**0 osó**	**0**	**0 osó**	**0**	**0 osó**	**0**	**42 osob**	**40**	**83 osob**	**80**	**83 osob**	**80**	**103 osob**	**100**	**EFS**

	Liczba osób, które podniosły umiejętności i kompetencje lub nabyły kwalifikacje w dziedzinie gotowości cywilnej, w przemyśle obronnym lub dziedzinie cyberbezpieczeństwa	**b**		**b**		**b**		**y**		**y**		**y**		**y**		+
Przedsięwzięcie 1.2. Rozwijanie pozarolniczej przyjaznej środowisku działalności gospodarczej	**Wskaźnik produktu** Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (6 szt.)	**0 szt.**	**0**	**0 szt.**	**0 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**WPR**
	Wskaźnik rezultatu W.1.2(1) (PS WPR): Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: Nowe miejsca pracy (6 szt.) objęte wsparciem w ramach projektów WPR (na rozwój istniejącego przedsiębiorstwa).	**0 szt.**	**0**	**0 szt.**	**0 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**WPR**

	Wskaźnik rezultatu W.1.2(2) (PS WPR): Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR (6 szt.)	**0 szt.**	**0**	**0 szt.**	**0 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**6 szt.**	**100 %**	**WPR**
	CEL 2:Zasoby regionu podstawą do zrównoważonego rozwoju															
Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój małej infrastruktury w zakresie turystyki i rekreacji	**Wskaźnik produktu** Liczba nowych/rozbudowanych / doposażonych obiektów infrastruktury publicznej (8 szt.)	**0 szt.**	**0**	**0 szt.**	**0 %**	**8 szt.**	**100 %**	**8 szt.**	**100 %**	**8 szt.**	**100 %**	**8 szt.**	**100 %**	**8 szt.**	**100 %**	**WPR**
	Wskaźnik rezultatu W.2.1(1) Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR 50 osób z każdej gminy (400 osób)	**0 osób**	**0**	**0 osób**	**0**	**100 osób**	**25%**	**200 osób**	**50%**	**300 osób**	**75%**	**400 osób**	**100 %**	**400 osób**	**100 %**	**WPR**
	CEL 3 :Wspieranie aktywnego włączenia społecznego celem rozwoju obszaru LGD															

Przedsięwzięcie 3.1. Aktywizacja ludzi młodych	**Wskaźnik produktu** Liczba zrealizowanych operacji własnych skierowanych do ludzi młodych (do 25 r. ż.) (2 szt.)	**0 szt.**	**0**	**0 szt.**	**0**	**2 szt.**	**100 %**	**2 szt.**	**100 %**	**2 szt.**	**100 %**	**2 szt.**	**100 %**	**2 szt.**	**100 %**	**WPR**
	Wskaźnik rezultatu W.3.1(1) Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (25 osób)	**0 osób**	**0**	**0 osób**	**0**	**25 osób**	**100 %**	**25 osób**	**100 %**	**25 osób**	**100 %**	**25 osób**	**100 %**	**25 osób**	**100 %**	**WPR**
Przedsięwzięcie 3.2. Aktywizacja seniorów 60+ oraz osób w niekorzystnej sytuacji	**Wskaźnik produktu** Liczba operacji dot. włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji - 2 szt.	**0 szt.**	**0**	**0 szt.**	**0**	**0 szt.**	**0**	**2 szt.**	**100 %**	**2 szt.**	**100 %**	**2 szt.**	**100 %**	**2 szt.**	**100 %**	**WPR**
	Wskaźnik rezultatu W.3.2(2) Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (25 osób)	**0 osób**	**0**	**0 osób**	**0**	**0 osób**	**0**	**25 osób**	**100 %**	**25 osób**	**100 %**	**25 osób**	**100 %**	**25 osób**	**100 %**	**WPR**

Załącznik nr 3. Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ SRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	**Program/ Fundusz**			**Środki ogółem (EUR)**
	PS WPR	**EFRR**	**EFS+**	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	**1 500 000,00**	**0**	**941 485,61***	**2 441 485,61**
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	**362 500,00**	**0**	**227 557,07***	**590 057,07**
RAZEM	**1 862 500,00**	**0**	**1 169 042,68***	**3 031 542,68**

* Wysokość środków EFS+ (90% wkład UE)

Załącznik nr 4. Plan wykorzystania budżetu LSR

Fundusz	Środki zakontraktowane (w euro) do:															
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029		31.12.2030	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRROW	0,00	0	1.442.799,33	96,19	1.442.799,33	96,19	1.471.399,66	98,10	1.500.000,00	100	1.500.000,00	100	1.500.000,00	100	1.500.000,00	100
EFS+*	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	418.438,05	40	836.876,10	80	836.876,10	80	1.046.095,12	100
EFRR	0	0	,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	0,00	0	1.442.799,33	56,67	1.442.799,33	56,67	1.471.399,66	57,79	1.918 438,05	75,35	2.336.876,10	91,78	2.336.876,10	91,78	2.546.095,12	100

*** Wysokość środków EFS+ na Wdrażanie LSR (90% wkład UE+ 10% wkład krajowy)**